

96/8/6
DAG/15

เอกสาร

ชื่อบทความ/ผู้แต่ง	หน้า	ชื่อ file
กิตติกรรมประกาศ,ปกหน้า	ก-จ	under-nps
ภาพรวมของเศรษฐกิจนิคมกฎหมายของไทยและข้อเสนอนโยบาย โดย : รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	1-23	under-p1
การลักลอบค้ายาเสพติด : ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตริรัตน์	24-76	under-n1
ขบวนการค้าอาวุธสงครามนิคมกฎหมายในประเทศไทย โดย : ผศ.ดร.สังคีต พิริยะรังสรรค์	77-128	under-s2
เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าแรงงานข้ามชาติ : กรณีการค้าหญิงไทยไปญี่ปุ่น โดย : รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	129-188	under-p3
กระบวนการค่าน้ำมันเถื่อนและวงเงินที่รัฐต้องสูญเสีย โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตริรัตน์	189-220	under-n3
การฟอกเงินและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตริรัตน์	221-261	under-n4
นโยบายและมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน โดย : ศ.ไชยยศ เหมะรัชตะ	262-302	under-ch
ผลการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน โดย : ผศ.ดร.สังคีต พิริยะรังสรรค์	303-321	under-s3
ผลการสำรวจทัศนคติเรื่องการพนันกับนโยบายสาธารณะ โดย : ผศ.ดร.สังคีต พิริยะรังสรรค์	322-345	under-s4
เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยหวยใต้ดิน โดย : รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	346-381	under-p2
เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยบ่อนการพนัน โดย : ผศ.ดร.สังคีต พิริยะรังสรรค์	382-428	under-s1
พนันบอล : การเสี่ยงโชคของชนชั้นกลาง โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตริรัตน์	429-462	under-n2
วิเคราะห์พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 โดย : รศ.วีรพงษ์ บุญโญภาส	463-478	under-w1

รายงานผลการวิจัย

เศรษฐกิจนอกกฎหมาย
กับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย

โดย

ผาสุก พงษ์ไพจิตร
สังศิต พิริยะรังสรรค์
นวลน้อย ตีร์รัตน์

ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ด้วยความสนับสนุนจาก
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มูลนิธิเอเชีย
16 ธันวาคม 2539

บทนำ

ก่อนหน้างานวิจัยเรื่อง “เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย” ได้มีผู้ศึกษาเรื่องกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายในประเทศไทยเป็นจำนวนหนึ่งแล้ว อาทิ เช่น การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด การค้าน้ำมันเถื่อน และการพนันบอล ฯลฯ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของการศึกษาหรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง เช่น วัตถุประสงค์ของการศึกษา เวลา ทรัพยากร และอื่นๆ การศึกษาส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายเฉพาะเรื่อง และมุ่งที่จะสะท้อนภาพของปัญหาในเรื่องนั้นเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าผู้ที่มีบทบาทและเครือข่ายของกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกันหรือแยกเป็นอิสระจากกัน

แตกต่างจากงานศึกษาทั่วไปก่อนหน้านี้ คณะนักวิจัยมิได้เพียงแค่ศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายที่สำคัญๆ เท่านั้น หากแต่ยังได้ชี้ให้เห็นภาพของ “ระบบเศรษฐกิจนอกกฎหมาย” ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกอีกด้วย จากการศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายจำนวนหนึ่งที่สำคัญ คือการค้ายาเสพติด น้ำมันเถื่อน ค่าบริการการค้าประเวณีในประเทศไทย ค่าบริการนายหน้าค้าแรงงานพม่าเข้าไทย และการค้าหญิงไทยไปต่างประเทศเพื่อบริการทางเพศ การค้าอาวุธสงคราม หวายใต้ดิน บ่อนการพนัน และบ่อนฟุตบอล ภาพของ “ระบบเศรษฐกิจนอกกฎหมาย” ที่คณะนักวิจัยค้นพบได้แสดงให้เห็นว่าขบวนการทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระขาดออกจากกัน หากแต่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน และมีเครือข่ายที่ซ้อนทับกันอยู่ด้วย

การค้นพบระบบเศรษฐกิจนอกกฎหมายในประเทศไทยที่มีขนาดใหญ่โต กล่าวคือมีมูลค่าราว 2 - 4 แสนล้านบาทต่อปี ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2538 หรือ คิดเป็นร้อยละ 6 - 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ประชาชาติ ไม่เพียงแต่ทำให้เห็นขนาดความสำคัญของเศรษฐกิจนอกกฎหมายเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมายเท่านั้น หากแต่ยังกลายเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยไขความลับด้านมืดของระบบการเมืองปัจจุบันว่าเพราะเหตุใดกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น จึงสามารถก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติได้สำเร็จในช่วง 2 ทศวรรษสุดท้ายนี้ เพราะเหตุใดระบบการซื้อขายเสียงทางการเมืองจึงมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะเหตุใดระบบการเมืองไทยจึงมีการคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง กระบวน

การกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจขาดความโปร่งใส และระบบการเมืองกลายเป็นสิ่งที่ข่มขู่ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาวไป การค้นพบระบบเศรษฐกิจนอกกฎหมายจึงช่วยทำให้เห็น ภาพองค์รวมของเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมไทยชัดเจนขึ้น กล่าวคือทำให้เห็นทั้งด้านสว่าง และด้านมืดของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทย ซึ่งแต่เดิมสาธารณชนเห็นหรือรับรู้ ข่าวสารข้อมูลจากด้านสว่างเพียงด้านเดียว

ผลการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้สามารถกระตุ้นให้สาธารณชนหันมาสนใจและถกเถียง เรื่องแนวทางและนโยบายสาธารณะที่ควรจะเป็นไปกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัย ทั่วไปที่มีมักจะเป็นเรื่องทางเทคนิค หรือเป็นการศึกษาเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้วางแผนทำการตัดสินใจ เป็นสำคัญ การไม่ยึดมั่นถือมั่นในสำนักคิดใดสำนักคิดหนึ่ง ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง หรือวิธีการใด วิธีการหนึ่ง หากแต่พยายามจะผสมผสานหลักคิด และวิธีการอย่างหลากหลายจากหลายสำนักคิด และหลายวิธีการศึกษา เป็นวิธีวิทยาของการศึกษางานชิ้นนี้ ในขณะที่คณะนักวิจัยยอมรับปรัชญา และหลักการวิเคราะห์ของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง แต่ในขณะเดียวกันก็ยอมรับในทฤษฎีและ วิธีการศึกษาแบบเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกในบางด้านด้วย ทฤษฎีทางด้านประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา กฎหมาย และวิธีการวิจัยเชิงตลาด ส่วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการ การศึกษางานชิ้นนี้ (Interdisciplinary Approach) คณะผู้วิจัยมิได้ปฏิเสธความขัดแย้งที่ ดำรงอยู่มาช้านานระหว่างวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ กับวิธีการเชิงคุณภาพ หากแต่ได้พยายามผสม ผสานวิธีการศึกษาทั้ง 2 แบบเข้ามาไว้ด้วยกัน โดยที่ตระหนักว่าการทำความเข้าใจสถานะและ ขนาดของเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายในปัจจุบัน มีอาจที่จะปฏิเสธวิธีการศึกษาแบบใดแบบหนึ่ง แต่ จำเป็นที่จะต้องใช่วิธีการศึกษาทั้ง 2 แบบควบคู่กันไป จึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการ ศึกษาที่กำหนดไว้ได้

อย่างไรก็ตามเนื่องจากเรื่องที่ศึกษาเป็นเรื่องที่นักวิชาการทั่วไปให้ความสนใจค่อนข้าง น้อย ข้อมูลหาได้ค่อนข้างยาก และไม่มีข้อมูลของทางการอย่างเพียงพอที่จะนำมาเป็นจุดเริ่มต้น ในการวิเคราะห์ ดังนั้นการที่คณะนักวิจัยต้องใช้วิธีการใหม่ๆ ในการประมาณการสิ่งใหม่ๆ และต้องหาข้อมูลใหม่ ๆ ควบคู่กันไปด้วยก็ย่อมกลายเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งของการศึกษาไป แม้ว่าคณะผู้วิจัยจะตระหนักดีว่าเรื่องที่ทำการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมเศรษฐกิจไทยโดย ส่วนรวม ในแง่ที่จะนำมาพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ แต่คณะนักวิจัยก็ยอมรับถึงข้อจำกัดต่างๆ ของการศึกษาที่มีอยู่ และสมควรจะได้รับการพัฒนาในโอกาสต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จล่วงไปไม่ได้ หากมิได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากมูลนิธิ อาเซีย (Asia Foundation) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Dr.Richard N. Blue และ Dr.James Klein และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช รศ.ดร.บุญญรักษ์ บุญญเขตมาลา และดร.โชคชัย สุทธาเวช

ขอขอบคุณผู้ให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือด้านข้อมูลและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งกำลังใจแก่คณะวิจัยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ ศ.ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์ รศ.ดร. ณัฏฐิพย์ นากสุภา ศ.เสนอชัย จามริก ศ.ดร.ไกรยุทธ วีระยาศินันท์ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ ศ.ไชยยศ เหมะรัชตะ รศ.ประเสริฐ ศิลพิพัฒน์ รศ.ดร.สุมาลี ปิตยานนท์ พลตรีบุญ ญ รูปขจร คุณบุญชู โรจนเสถียร รศ.ดร.สมชาย รัตนโกมุท รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส รศ.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ รศ.ดร.สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย รศ.ดร.วรวิทย์ เจริญเลิศ รศ.ดร.วิทยา สุจิตชนารักษ์ ผศ.ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ อ.ธีรนาถ กาญจนอักษร รศ.สามา รด เขียวสกุล รศ.แล คิลกวิทย์รัตน์ ผศ.ชเนษฐวัลลภ ขุมทอง อ.ดร.ณเดโช บุญนะ สิ้น อ.ดร.รัชชัย จิตธำมณันท์ ผศ.ดร.กิตติศักดิ์ ปกติ ดร.สุรัชย์ ตรีวรธรรมกิจ คุณไกรศักดิ์ ขุนหวิณ อ.เจริญ คัมภีรภาพ อ.จุฑารัตน์ คัมภีรภาพ คุณชัชวาลย์ คง อุคม คุณพูนสุข ปัทมจิตานนท์ คุณนิศยา พร้อมพอชื่นบุญ คุณยงยุทธ มะลิทอง คุณ พรรณศิริ วินิจกุล คุณอนันต์ เพ่งน้อย คุณอัมภา สันติเมทนีดล คุณชาญณรงค์ ภักดีวิจิตร คุณสำเนา พลพาณิชย์ คุณธีระชัย ภูวนาดนรานูบาล คุณเพ็ญวรรณ ทองดีแท้ คุณถวิล ไพโรธมย์ คุณพีระพงศ์ ถนอมพงษ์พันธ์ นพ.เปรมศักดิ์ เพียยุระ คุณวิรัตน์ ลัทธิ วงศกร คุณศิริพร สโรภาเน็ค คุณอินดี เลิศเจริญโชค คุณภิญโญ ทองชัย คุณธีรภัทร์ สันติเมทนีดล คุณอุไรวรรณ อุทะเปรมะ คุณอมรทิพย์ อมรภิบาล คุณมณฑนา อธิธินันท์ชัย คุณศรีใจ สุขศิริเสรีกุล คุณพูนสุข ปัทมจิตานนท์ คุณบงกช หงษ์คำ มี คุณสาวิตรี ว่องวุฒิธนากุล และคุณอำพันธ์ ศรีภักดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ผู้ช่วยนักวิจัย และนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย หลายท่านที่ช่วยเหลือเรื่องการพิมพ์ และการพิสูจน์อักษร คุณสุธิ พันธุลาภ คุณปราณี ขัติยศ คุณสุภาภรณ์ ตรงกิจวิโรจน์ คุณคมสัน นิลไพโรจน์ คุณสุพัทธา เลิศปิ

ภัทร คุณสุกัญญา ศรีทอง คุณมนนธรรัตน์ ลิ้มปียากร คุณคารชาต์ เรืองโรจน์
พิทักษ์ คุณภาณุ อัครธรรมวงศ์ และคุณทวีบุญ เขาวะเจริญ

ขอบคุณ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักตรวจคนเข้าเมือง กองงานคนต่างด้าว กรมการจัดหางาน สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถานทูตสหรัฐอเมริกา มูลนิธิผู้หญิง การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัท เอสโซ่สแตนดาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

งานวิจัยชิ้นนี้จะไม่สำเร็จได้ถ้าปราศจากความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลจากบุคคลอีกหลายท่านที่มีได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้ (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม)

ขอขอบคุณบุคคล องค์กร นักวิชาการ เพื่อนร่วมงาน สื่อมวลชน ประชาชนทั่วประเทศ และสมาคมอีกหลายแห่งที่ไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ที่ให้ข้อมูลและให้กำลังใจ คณะวิจัยอย่างอบอุ่น ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ผาสุก พงษ์ไพจิตร

สังคีต พิริยะรังสรรค์

นวนน้อย ตรีรัตน์

ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	ก
คำนำ	จ
สารบัญ	ซ
ภาพรวมเศรษฐกิจนอกกฎหมายของไทยและข้อเสนอแนะนโยบาย	1
โดย : รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	
การค้ายาเสพติด : ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง	24
โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์	
ขบวนการค้าอาวุธสงครามผิดกฎหมายในประเทศไทย	77
โดย : ผศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์	
เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการค้าแรงงานข้ามชาติเน้นกรณีการค้าหญิงไทยไปญี่ปุ่น	129
โดย : รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	
การค่าน้ำมันเถื่อนและวงเงินที่รัฐต้องสูญเสีย	189
โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์	
การฟอกเงินและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง	221
โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์	
นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน	262
โดย : ศ.ไชยยศ เหมะรัชตะ	
ผลการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน	303
โดย : ผศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์และ ผศ.ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์	
ผลการสำรวจทัศนคติเรื่องการพนันกับนโยบายสาธารณะ	322
โดย : ผศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์	
เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยหวยใต้ดิน	346
โดย : รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร	
เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยบ่อนการพนัน	382
โดย : ผศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์	
พนันฟุตบอล : การเสี่ยงโชคของชนชั้นกลาง	429
โดย : ผศ.ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์	
วิเคราะห์พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478	463
โดย : รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส	

สรุปสำหรับประชาสัมพันธ์

เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย (สำหรับหนังสือพิมพ์)

เมื่อวันที่ 2-3 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้จัดงานสัมมนาทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย โดยคณะวิจัย 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตรีรัตน์ โครงการวิจัยได้รับเงินสนับสนุนจากสกว. และมูลนิธิอาเซีย คณะผู้วิจัยใช้เวลาค้นคว้าข้อมูลเป็นเวลาประมาณ 1 ปีครึ่ง มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาทั้ง 2 วันอย่างคับคั่งวันละประมาณ 300 ท่าน ประกอบด้วย นายตำรวจ นักธุรกิจ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน นักศึกษา ข้าราชการในหน่วยงานของรัฐทั้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจผิดกฎหมายและจากที่อื่น ๆ และสาธารณชนที่สนใจ

คณะวิจัยได้ให้ข้อมูลเรื่องเศรษฐกิจนอกกฎหมาย พฤติกรรมของผู้ทำธุรกิจ ความโยงใยของธุรกิจกับข้าราชการและนักการเมือง ขนาดของกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย และผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เศรษฐกิจนอกกฎหมายคือ กิจกรรมที่ผิดกฎหมายแต่ก็ยังมีผู้ลักลอบทำ ที่สำคัญและคณะวิจัยได้ทำการศึกษามี 6 กิจกรรมคือ 1. ยาเสพติด 2. การค้าอาวุธสงคราม 3. การค้าประเวณี 4. การค้าแรงงานและหญิงบริการ 5. การค่าน้ำมันเถื่อน และ 6. การพนัน แบ่งเป็นหวยใต้ดิน บ่อน และการพนันบอล รวมทั้งหมดเป็น 9 ด้านด้วยกัน

ประมาณการขนาดของธุรกิจผิดกฎหมายหลัก 6 ประเภท เป็นการประมาณการอย่างต่ำ สร้างรายได้ระหว่าง 2 ถึง 4 แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6 - 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) นอกจากเป็นการประมาณการอย่างต่ำแล้วตัวเลขที่แสดงยังมีได้รวมกิจกรรมนอกกฎหมายอีกหลายอย่างเช่น การค้าไม้เถื่อน การหลีกเลียงภาษี ฯลฯ ถ้ารวมกิจกรรมผิดกฎหมายทั้งหมดตัวเลขอาจจะสูงถึงร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ แต่เศรษฐกิจนอกกฎหมายก็มีใช้เอกลักษณ์ของเศรษฐกิจไทย ประเทศอื่น ๆ ก็มี เช่น ในสหรัฐอเมริกา เยอรมนี และอังกฤษพบว่าเศรษฐกิจนอกกฎหมายมีสัดส่วนร้อยละ 30, 27 และ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) แต่ความแตกต่างก็คือในขณะที่ประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจผิดกฎหมายประเภทร้ายแรง แต่ของต่างประเทศที่กล่าวถึงมักเป็นเรื่องของการหลีกเลียงภาษี เศรษฐกิจผิดกฎหมายสำคัญเช่น ยาเสพติด การค้าประเวณี และการพนันผิดกฎหมายมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม

สำหรับในประเทศไทยเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่สร้างรายได้สูงสุดคือ ธุรกิจการพนันทั้ง 3 ประเภทรวมกันสร้างรายได้ 1 แสน 4 หมื่น ถึง 2 แสน 6 หมื่นล้านบาท เฉพาะบ่อนการพนันสร้างรายได้ระหว่างห้าหมื่นถึงแสนกว่าล้านบาทต่อปี

การค้าประเวณีสร้างรายได้รองลงมาคือ 4 หมื่น 5 พัน ถึง 6 หมื่นล้านบาทต่อปี
การค้ายาเสพติดสร้างรายได้ระหว่าง 2 หมื่น 9 พัน ถึง 3 หมื่น 2 พันล้านบาท
การค้าน้ำมันเถื่อนสร้างรายได้ปีละ 8 พัน 5 ร้อยล้านบาท การค้าแรงงานพม่าเข้าไทยรวมกับ
การค้าหญิงไทยไปบริการทางเพศต่างแดนสร้างรายได้รวมกันปีละ 5 ถึง 7 พันล้านบาทต่อปี
การประมาณการรายได้จากการค้าอาวุธสงครามทำได้ยากจึงประมาณการเป็นวงเงินรายได้ต่ำ
สุดสูงสุดระหว่าง 6 พัน ถึง 3 หมื่นล้านบาทต่อปี

กิจกรรมผิดกฎหมายทุก ๆ ชนิดที่ทำการศึกษามีได้ยู่โดด ๆ แต่เชื่อมโยงกัน
เป็นระบบ และมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงกันไปเรื่อย ๆ และยิ่งนับวันระบบนั้นยังมีการเชื่อมโยง
และความซับซ้อนมากขึ้น มีการเชื่อมโยงกับผู้รักษากฎหมายโดยเฉพาะตำรวจจำนวนหนึ่ง
เชื่อมโยงกับข้าราชการทหารระดับสูงจำนวนหนึ่ง รวมทั้งผู้มีอิทธิพลระดับท้องถิ่น และแม้กระทั่ง
นักการเมืองทั้ง ส.จ. ส.ท. ส.ส. และสมาชิกคณะรัฐมนตรีจำนวนหนึ่ง

ต้นเหตุสำคัญมีรากเหง้าอยู่ที่ปัญหาสังคม ที่สังคมไทยเป็นสังคมมืดทึบ มีการ
กระจุยของอำนาจ

ธุรกิจนอกกฎหมายมีผลบวกต่อเศรษฐกิจคือก่อให้เกิดการสร้างงานและสร้าง
รายได้ แต่ก็มีผลลบมากมาย เช่น เป็นตัวสันคลอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สร้างความไม่เป็น
ธรรมกับนักธุรกิจที่เป็นสุจริตชนและเสียภาษีให้รัฐ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาการผูกขาด
และปัญหาการเฟื่องฟูขององค์กรอาชญากรรมทำให้ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและ
ทรัพย์สิน

เศรษฐกิจนอกกฎหมายดำรงอยู่ได้เพราะได้รับการคุ้มครองจากบุคคลสำคัญ ๆ
บางกลุ่มทั้งจากวงการตำรวจ ทหาร นักการเมือง และสมาชิกคณะรัฐมนตรีบางส่วน คณะวิจัย
พบว่า ส.ส. 20-30 คน ในรัฐสภาสมัยก่อนหน้า และในสมัยปัจจุบันนี้ด้วย มีความพัวพันกับ
เศรษฐกิจนอกกฎหมายประเภทต่าง ๆ ในฐานะผู้ทำธุรกิจโดยตรง หรือเป็นผู้มีส่วนให้ความคุ้ม
ครองปกป้องธุรกิจผิดกฎหมาย หรือในฐานะมีส่วนให้การสนับสนุนด้านการเงิน

นักธุรกิจผิดกฎหมายมีความโยงใยกับ “ธุรกิจการเมือง” อย่างสำคัญ ณ ระดับ
ท้องถิ่นและชุมชน นอกจากว่าพวกเขามีกำลังเงินเป็นจำนวนมากแล้ว ยังมี “ทรัพยากรทางการเมือง”
อันเกิดจากการมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและกับลูกค้า (เช่น คนขายหวย คน
เดินโพย คนแทงหวย ในกรณีของหวยใต้ดิน) รวมทั้งการมีเส้นสายเข้าถึง “ผู้ใหญ่” ในวงการต่าง
ๆ ของทั้งราชการและนักการเมืองอย่างกว้างขวาง “ทรัพยากรทางการเมือง” เหล่านี้มีประโยชน์
มากในฤดูกาลเลือกตั้งจะถูกใช้แลกเปลี่ยนกับการคุ้มครองจากนักการเมือง และสมาชิกคณะ
รัฐมนตรี

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้มิใช่ความลับอะไร การเลือกตั้งเดือนตุลาคมที่ผ่านมา นักธุรกิจคนดังต่างจังหวัดประเภท “เจ้าพ่อ” รายหนึ่งให้สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ว่า จะใช้เครือข่ายลูกค้านำไปกับการพนัน และหว่ายที่ดินของเขาช่วยพรรคการเมืองใหญ่พรรคหนึ่ง

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ประมาณการว่าในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 พ.ศ. 2538 มีการใช้เงินประมาณ 17,000 ล้านบาท และในการเลือกตั้งพ.ศ. 2539 มีประมาณการว่าวงเงินนี้อาจสูงถึง 30,000 ล้านบาท โดยประมาณร้อยละ 10 เป็นเงินลงขันจากกลุ่มนักธุรกิจประเภทเจ้าพ่อท้องถิ่น หรือผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น

เศรษฐกิจนอกกฎหมายโยงใยกับการคอร์รัปชันอย่างแยกไม่ออก ส่วนหนึ่งของเงินรายได้ที่เกิดจากธุรกิจเหล่านี้เป็น “ส่วย” หรือ “ภาษีนอกระบบ” ส่งให้ตำรวจ ข้าราชการระดับสูงอื่น ๆ และนักการเมืองส่วนหนึ่ง ระบบการแจกจ่ายผลประโยชน์ดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่า เหตุใดความพยายามกำหราบธุรกิจผิดกฎหมายจึงไม่เป็นผลจนแล้วจนเล่า มีบุคคลเป็นจำนวนมากทั้งฝ่ายเอกชนและราชการที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากกิจการเหล่านี้

ความพยายามใด ๆ ที่จะปราบปรามกิจกรรมเศรษฐกิจผิดกฎหมาย จะต้องเกิดจากแรงผลักดันและการสนับสนุนจากสาธารณชน ด้วยเหตุนี้เอง คณะวิจัยได้ใช้การสำรวจโดยใช้การออกแบบสอบถามและวิธีการตลาดคือ การระดมความคิด (Focus Group) เพื่อสอบถามความเห็นจากสาธารณชน ถึงแนวทางเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อใช้ควบคุม และเป็นวิธีจัดการกับธุรกิจผิดกฎหมาย

ข้อสรุปด้านนโยบายที่ได้มา คือ

กิจกรรมผิดกฎหมายร้ายแรง เช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ำมนุษย์เพื่อเป็นแรงงานและเพื่อการค้าประเวณี และการค้าของหนีภาษี ควรจะต้องถือเป็นกิจกรรมผิดกฎหมายต่อไป

ร่างพ.ร.บ.ต่อต้านการฟอกเงินซึ่งในขณะนี้ครอบคลุมเฉพาะเงินรายได้จากการค้ายาเสพติด ควรขยายให้ครอบคลุมกิจกรรมผิดกฎหมายร้ายแรงอื่นๆ เช่น การค้ำมนุษย์ ทั้งเพื่อการบริการทางเพศและการค้าแรงงาน

กรณีกิจกรรมนอกกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงนักอาทิเช่น การค้าประเวณีและการพนัน ความเห็นของผู้คนแตกแยก กลุ่มหนึ่งพร้อมยอมรับให้เป็นกิจกรรมถูกต้องตามกฎหมายได้ ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการเอารัดเอาเปรียบเพื่อกำไร

อีกกลุ่มหนึ่งมุ่งมั่นว่าจะยังต้องให้เป็นกิจกรรมผิดกฎหมายต่อไป

สาธารณชนบางกลุ่มมีความเห็นว่า การค้าประเวณีโดยผู้ใหญ่ ควรทำให้เป็นเรื่องถูกกฎหมายเสียเหมือนอาชีพอื่นที่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน แต่การค้าผู้หญิงและเด็กเพื่อการค้าประเวณี ต้องได้รับโทษตามกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์และกฎหมายคุ้มครองเด็ก

สาธารณชนจำนวนมากมีความเห็นว่าบ่อนการพนันควรเป็นกิจกรรมที่ถูกกฎหมายได้ แต่ในกรณีของหวยใต้ดิน หวยหุ้น และการพนันบอล ยังมีผู้คนที่ไม่เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่เห็นด้วย อาจเป็นได้ว่าประเด็นเรื่องบ่อนถูกกฎหมายนั้น มีการอภิปรายและการแสดงความเห็นในเวทีสาธารณะมาหลายครั้ง จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทำให้คนในสังคมมีโอกาสรับรู้ข้อมูลในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก ทำให้คนสามารถเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการเปิดบ่อนถูกกฎหมายได้ง่ายขึ้น แต่ประเด็นการเปิดบ่อนฟุตบอล หวยใต้ดิน และหวยหุ้นให้ถูกกฎหมายยังเป็นประเด็นใหม่

สาธารณชนที่ต้องการทำให้บ่อนการพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายมีจุดประสงค์ประการหนึ่ง คือเห็นว่าเป็นวิธีการที่จะลดการคอร์รัปชันในบรรดาบางกลุ่มของข้าราชการตำรวจ นักการเมือง และข้าราชการระดับสูงอื่น ๆ

การสัมมนาได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ขึ้นในสังคมไทย เห็นได้จากการที่สามารถพูดกันได้เรื่องปัญหาเศรษฐกิจนอกกฎหมาย และการอภิปรายถึงนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมซึ่งยังไม่เคยอภิปรายกันมาก่อนในการสัมมนาระดับชาติเช่นนี้

การสัมมนาชี้ว่าเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มีความซับซ้อนเกินกว่าจะแก้ไขด้วยวิธีการง่าย ๆ วิธีการแก้ไขปัญหาแบบสำเร็จรูปทำไม่ได้ การสัมมนาเป็นจุดเริ่มต้นจากการเสนอข้อมูลขนาดความสำคัญของเศรษฐกิจนอกกฎหมาย และเปิดประเด็นให้สังคมได้ร่วมกันคิดหาทางออก

เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย

โดย

ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ นवलน้อย ตริรัตน์
ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วยความสนับสนุนจาก

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มูลนิธิเอเชีย
บทสวดเคราะห์และหัวข้อการวิจัยที่น่าจะทำในอนาคต

โดย

ผาสุก พงษ์ไพจิตร

งานวิจัยนี้ศึกษาเศรษฐกิจนอกกฎหมาย 6 ประเภทสำคัญของไทย ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การลักลอบนำเข้าน้ำมันดีเซล การค้าผู้หญิงเพื่อบริการทางเพศ การค้ำมนุษย์เพื่อแรงงาน และการพนันผิดกฎหมาย 3 ประเภท

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องกิจกรรมผิดกฎหมายในประเทศไทยมาบ้างแล้ว อาทิเช่น การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด การค้าสินค้านิยามิ และการพนันบอล ฯลฯ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของการศึกษาหรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง การศึกษาส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายเฉพาะเรื่อง ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าผู้ที่มิชอบกฎหมายและเครือข่ายกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกันหรือแยกเป็นอิสระจากกัน

จากการศึกษาของคณะวิจัย พบว่าขบวนการทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายมิได้ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระจากกัน หากแต่มีความสัมพันธ์และเป็นเครือข่ายโยงกันอยู่ โดยความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจด้วยกันเอง หรือโดยสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ให้การคุ้มครองจากเจ้ามือกฎหมาย และกับกลุ่มผู้เป็นนายทุนสนับสนุนอยู่

เศรษฐกิจนอกกฎหมายของไทยมีขนาดใหญ่โต คณะศึกษาใช้วิธีประมาณการแบบอนุรักษนิยม (ประมาณการอย่างต่ำ) พบว่า กิจกรรมทั้ง 6 ชนิดที่ศึกษารวมกันสร้างรายได้ให้แก่ผู้อยู่ในวงการประมาณปีละ 230-405,000 ล้านบาทต่อปี ระหว่างพ.ศ.2536 และพ.ศ.2538 หรือคิด

เป็นร้อยละ 6-10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ตัวเลขประมาณการนี้ยังมีได้นับรวม กิจกรรมผิดกฎหมายอื่น ๆ อีกหลายประเภท

เศรษฐกิจนอกกฎหมายที่สร้างรายได้สูงสุดในบรรดา 6 ประเภทที่ศึกษา คือ การพนัน 3 ประเภทรวมกันสร้างรายได้ปีละประมาณ 140,000-260,000 ล้านบาท การค้าประเวณีสร้างรายได้รองลงมาคือระหว่าง 45-60,000 ล้านบาทต่อปี รายได้นี้สูงกว่าการค้ายาเสพติดซึ่งสร้างรายได้ประมาณปีละ 29,000-30,000 ล้านบาทต่อปีให้แก่ประเทศไทย การค่าน้ำมันเถื่อน สร้างรายได้ปีละ 8,500 ล้านบาท และการค้าผู้หญิงไทยไปญี่ปุ่นกับการค้าแรงงานพม่าเข้าไทยรวมกันสร้างรายได้ปีละ 5,300-7,000 ล้านบาทต่อปี การประมาณการรายได้ที่เกิดจากการค้าอาวุธสงครามทำได้ค่อนข้างยาก จึงประมาณการเป็นวงเงินรายได้ต่ำสุด-สูงสุดระหว่าง 6,000 ถึง 30,000 ล้านบาท

การค้าอาวุธสงครามเป็นกิจกรรมเดียวที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากภาวะสงครามในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่สงบลง เศรษฐกิจนอกกฎหมายประเภทอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีอัตราผลกำไรงาม และเพราะการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลดกิจกรรมเหล่านั้นไม่ได้ผล

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลทางบวกคือ กิจกรรมนอกกฎหมายทั้งหลายสร้างงานเป็นจำนวนมาก หวยได้ดินสร้างงานชั่วคราวให้กับผู้คนประมาณ 4 ล้านคน โดยพวกเขามีงานทำเดือนละ 2-4 วัน ช่วงหวยออก การค้าประเวณี สร้างงานให้หญิงบริการทางเพศ 150,000-200,000 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ทำงานและมีรายได้สืบเนื่องกับกิจการค้าประเวณี

ผลทางลบของเศรษฐกิจนอกกฎหมายมีหลากหลาย

ธุรกิจนอกกฎหมายมีผลกำไรงามและไม่ต้องเสียภาษี ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจนี้มีเงินไปลงทุนในกิจการถูกกฎหมายในราคาต้นทุนต่ำ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันแก่นักธุรกิจที่ดำเนินตามคัสตอมของกฎหมายและต้องเสียภาษีตามปกติ

รายได้ของนักธุรกิจผิดกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นเงินสกปรกทั้งสิ้น มักถูกนำมาฟอกเป็นเงินถูกกฎหมาย โดยนำมาลงทุนแบบเก็งกำไร ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ตลาดหุ้น การปั่นหุ้น ปั่นเปปไปกับเงินถูกกฎหมายของนักลงทุนอื่น ๆ กำลังเงินระดับมหาศาลจากเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่เข้ามาเก็งกำไรเป็นช่วง ๆ นำไปสู่ปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ อาจทำให้นักลงทุนต่างประเทศขาดความมั่นใจในระบบเศรษฐกิจ สิ่งเลวที่จะลงทุน และทำความเข้าใจยากให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจมหภาคได้

ผลกระทบทางสังคม การค้ายาเสพติดต่อผลเสียแก่สังคมดังที่เราท่านทราบกันคืออยู่ นอกจากนี้มีปัญหาราโรคเอดส์ ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก และการเอารัดเอาเปรียบในสังคม

ประเทศไทยได้กลายเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงเป็นที่ที่ธุรกิจผิดกฎหมายหลายประเภทเฟื่องฟู

ทั้งนี้เพราะการควบคุมบังคับใช้กฎหมายมีจุดอ่อน และมีการคอร์รัปชัน ซื่อเลียงเช่นนี้ไม่เป็นผลดีกับภาพพจน์ของไทยในสังคมนานาชาติ นอกจากนั้นยังดึงดูดให้ผู้ประกอบกิจกรรมนอกกฎหมายทั่วโลกเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทำธุรกิจผิดกฎหมาย สำหรับกิจกรรมเช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี และการค้ำมนุษย์เพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ ขณะนี้ประเทศไทยมีชื่อเสียงเป็นศูนย์ใหญ่แห่งหนึ่งของการค้าเหล่านี้ไปแล้วอย่างสำคัญ

ผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจนอกกฎหมายดำรงอยู่ได้เพราะได้รับการคุ้มครองจากบุคคลสำคัญ ๆ บางกลุ่มทั้งจากวงการตำรวจ ทหาร นักการเมือง และสมาชิกคณะรัฐมนตรีบางส่วน คณะวิจัยพบว่า ส.ส. 20-30 คนในรัฐสภาสมัยก่อนหน้า (และในสมัยปัจจุบันนี้ด้วย) มีความพัวพันกับเศรษฐกิจนอกกฎหมายประเภทต่าง ๆ ในฐานะผู้ทำธุรกิจโดยตรง หรือเป็นผู้มีส่วนให้ความคุ้มครองปกป้องธุรกิจผิดกฎหมาย หรือในฐานะมีส่วนให้การสนับสนุนด้านการเงิน

นักธุรกิจผิดกฎหมายมีความโยงใยกับ 'ธุรกิจการเมือง' อย่างสำคัญ ณ ระดับท้องถิ่นและชุมชน นอกจากว่าพวกเขามีกำลังเงินเป็นจำนวนมากแล้ว ยังมี 'ทรัพยากรทางการเมือง' อันเกิดจากการมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและกับลูกค้า (เช่น คนขายหอย คนเดินโทย คนแทงหอยในกรณีของหอยไต้หวัน) รวมทั้งการมีเส้นสายเข้าถึง "ผู้ใหญ่" ในวงการต่าง ๆ ของทั้งราชการและนักการเมืองอย่างกว้างขวาง "ทรัพยากรทางการเมือง" เหล่านี้มีประโยชน์มากในฤดูกาลเลือกตั้งจะถูกใช้แลกเปลี่ยนกับการคุ้มครองจากนักการเมือง และสมาชิกคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้มีใช้ความลับอะไร การเลือกตั้งเดือนตุลาคมที่ผ่านมา นักธุรกิจคนดังต่างจังหวัดประเภท 'เจ้าพ่อ' รายหนึ่งให้สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ว่า จะใช้เครือข่ายลูกค้ำบ่อนการพนัน และหอยไต้หวันของเขาช่วยพรรคการเมืองใหญ่พรรคหนึ่ง

บริษัทวิจัยกลไกไทย ศึกษาประมาณการว่าในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 พ.ศ.2538 มีการใช้เงินประมาณ 20,000 ล้านบาท และในการเลือกตั้งพ.ศ.2539 มีประมาณการว่าวงเงินนี้อาจสูงถึง 30,000 ล้านบาท ประมาณการว่าประมาณร้อยละ 10 เป็นเงินลงขันจากกลุ่มนักธุรกิจประเภทเจ้าพ่อท้องถิ่น หรือผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น

เศรษฐกิจนอกกฎหมายโยงใยกับการคอร์รัปชันอย่างแยกไม่ออก ส่วนหนึ่งของเงินรายได้ที่เกิดจากธุรกิจเหล่านี้เป็น 'ส่วย' หรือ 'ภาษีนอกระบบ' ส่งให้ตำรวจ ข้าราชการระดับสูงอื่น ๆ และนักการเมืองส่วนหนึ่ง ระบบการแจกจ่ายผลประโยชน์ดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่า เหตุใดความพยายามกำหราบธุรกิจผิดกฎหมายจึงไม่เป็นผลจนแล้วจนเล่า มีบุคคลเป็นจำนวนมากทั้งฝ่ายเอกชนและราชการที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากกิจการเหล่านี้นั่นเอง

ความพยายามใด ๆ ที่จะปราบปรามกิจกรรมเศรษฐกิจผิดกฎหมาย จะต้องเกิดจากแรงผลักดันและการสนับสนุนจากสาธารณชน ด้วยเหตุนี้เอง คณะวิจัยได้ใช้การสำรวจโดยใช้การออกแบบ

สอบถามและวิธีการตลาดคือ โฟกัสกรุ๊ป เพื่อสอบถามความเห็นจากสาธารณชน ถึงแนวทางเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อใช้ควบคุม และเป็นวิธีจัดการกับธุรกิจผิดกฎหมาย

ข้อสรุปด้านนโยบายที่ได้มา คือ

กิจกรรมผิดกฎหมายร้ายแรงเช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม และการค้าของหนีภาษี ควรจะยังต้องถือเป็นกิจกรรมผิดกฎหมายต่อไป

ร่างพ.ร.บ.ต่อต้านการฟอกเงินซึ่งในขณะนี้ครอบคลุมเฉพาะเงินรายได้จากการค้ายาเสพติด ควรขยายให้ครอบคลุมกิจกรรมผิดกฎหมายร้ายแรงอื่น ๆ เช่น การค้ำมนุษย์ ทั้งเพื่อการบริการทางเพศและแรงงาน

กรณีกิจกรรมนอกกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงนักอาทิเช่น การค้าประเวณีและการพนัน ความเห็นของผู้คนแตกแยก กลุ่มหนึ่งพร้อมยอมรับให้เป็นกิจกรรมถูกต้องตามกฎหมายได้ ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการเอารัดเอาเปรียบเพื่อกำไร

อีกกลุ่มหนึ่งมุ่งมั่นว่าจะยังต้องให้เป็นกิจกรรมผิดกฎหมายต่อไป

สาธารณชนบางกลุ่มมีความเห็นว่า การค้าประเวณีโดยผู้ใหญ่ ควรทำให้เป็นเรื่องถูกกฎหมายเสียเหมือนอาชีพอื่นที่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน แต่การค้าผู้หญิงและเด็กเพื่อการค้าประเวณี และเพื่อแรงงานต้องได้รับโทษตามกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์และกฎหมายคุ้มครองเด็ก ชาวต่างชาติที่ถูกนำมาค้าในประเทศไทยควรได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายไทยด้วย

สาธารณชนจำนวนมากมีความเห็นว่าบ่อนการพนันควรเป็นกิจกรรมที่ถูกกฎหมายได้ แต่ในกรณีของหวยใต้ดิน หวยหุ้น และการพนันบอล ยังมีผู้คนที่ไม่เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่เห็นด้วย อาจเป็นได้ว่าประเด็นเรื่องบ่อนถูกกฎหมายนั้น มีการอภิปรายและการแสดงความเห็นในเวทีสาธารณะมาหลายครั้ง จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทำให้คนในสังคมมีโอกาสรับรู้ข้อมูลในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก ทำให้คนสามารถเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการเปิดบ่อนถูกกฎหมายได้ง่ายขึ้น แต่ประเด็นการเปิดบ่อนฟุตบอล หวยใต้ดิน และหวยหุ้นให้ถูกกฎหมายยังเป็นประเด็นใหม่

สาธารณชนที่ต้องการทำให้บ่อนการพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย มีจุดประสงค์ประการหนึ่งคือ เห็นว่าเป็นวิธีการที่จะลดการคอร์รัปชันในบรรดาบางกลุ่มของข้าราชการตำรวจ นักการเมือง และข้าราชการระดับสูงอื่น ๆ

ผลงานวิจัยประสบความสำเร็จอย่างสูง เห็นได้จากการเสนอผลงานวิจัยในการสัมมนาทางวิชาการเมื่อวันที่ 2-3 ธันวาคม 2539 มีผู้มาเข้าร่วมวันละ 200-300 ท่าน สื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ เป็นจำนวนมากรายงานและจัดทำรายการเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงเนื้อหาของผลงานวิจัย ข้อค้นพบ และการอภิปรายถกเถียงกันในเรื่องนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมสะท้อนให้เห็นความสนใจของสาธารณชนต่องานวิจัยและข้อเท็จจริงที่มีการนำเสนอ

ประเด็นที่ถกเถียงและมีสาธารณชนสนใจมากคือ ประเด็นที่ว่าควรให้การพนันเป็นธุรกิจถูกกฎหมายเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในบรรดาดำรวจและนักการเมืองจำนวนหนึ่ง

งานวิจัยชิ้นนี้ยังกระตุ้นให้มีการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องบ่อนการพนันและการส่ง “ส่วย” ให้ตำรวจ และมีการนำเสนอข้อมูลอันเป็นผลจากการสืบค้นในหน้าหนังสือพิมพ์ ข้อมูลที่นำเสนอสนับสนุนข้อค้นพบของงานวิจัย

ส่วนราชการที่สำคัญ เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปป. สำนักงานก.พ. สำนักงานรัฐมนตรี ให้ความสนใจกับผลงานวิจัย เพราะข้อเท็จจริงที่ค้นพบเป็นพลังในการผลักดันนโยบายและแผนปฏิบัติการได้ หากหน่วยงานรัฐมีความตั้งใจจริง และมุ่งมั่นเพียงพอ

หัวข้อการวิจัยที่น่าจะทำในอนาคต

หัวข้อที่เสนอไม่เกี่ยวข้องกันเสียเลยทีเดียว แม้ว่าทั้ง 2 หัวข้อเกี่ยวพันกับประเด็นเรื่องการพนัน อาจพิจารณาเป็นหัวข้อการวิจัย 2 หัวข้อ คือ

(1) ประสพการณ์ของประเทศที่มีกฎหมายรองรับการพนันเป็นธุรกิจถูกกฎหมาย (เช่น ออสเตรเลีย เยอรมนี อังกฤษ มาเลเซีย) และบทเรียนที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทย ได้

(2) การประเมินตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย : คาสีโน หรือตลาดระดมทุน?

ผู้ซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์เป็นจำนวนมากมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับนักการพนัน กลุ่มนี้มีอิทธิพลมีกำลังทรัพย์มาก อาจมีพฤติกรรมมิใช่แค่ใกล้เคียงกับนักการพนัน แต่ยังอาจหาประโยชน์จากตลาดในหลายๆ รูปแบบที่เข้าข่ายเป็นการกระทำผิดกฎหมาย หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรทำ มีนักการเมืองและนักธุรกิจเป็นพรรคพวกจำนวนหนึ่งร่วมมือกันหาประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการปั่นหุ้นเพื่อแสวงหากองทุนเพื่อการสร้างเสริมอำนาจทางการเมือง นอกจากนั้นตลาดหลักทรัพย์ยังเป็นแหล่งการฟอกเงินสกปรกอีกแหล่งหนึ่งด้วย

จึงมีการตั้งคำถามว่าตลาดหลักทรัพย์ของไทยกำลังเข้าข่ายเป็นคาสีโนมากขึ้นทุกทีหรือไม่? ถ้าเป็นเช่นนั้น ตลาดหลักทรัพย์ก็มิได้ทำหน้าที่ตลาดระดมทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจดังที่ควรจะเป็นไป

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีอายุกว่า 2 ทศวรรษ น่าจะได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลที่มีต่อผู้เล่นต่อเศรษฐกิจ และต่อสังคมไทยเพื่อหาข้อเท็จจริง และแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมที่ยั่งยืน

คำถามบางคำถามที่การศึกษาจะให้คำตอบได้ มีเช่น

- ผู้เล่นหุ้นประกอบด้วยคนประเภทใดบ้าง กระจายตัวอยู่ส่วนไหนของสังคมไทย คิดกับตลาดหลักทรัพย์อย่างไร? เหตุใดตลาดหลักทรัพย์จึงสำคัญกับผู้เล่นบางกลุ่มจนยอมมอบกายถวายชีวิต?

- เหตุใดนักปั่นหุ้นจึงหลุดรอดจากเงื้อมมือของกฎหมายอยู่เสมอๆ จะมีทางป้องกันการปั่นหุ้นได้อย่างไร? ประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ เป็นอย่างไร?

- ตลาดหลักทรัพย์โยงใยกับนักการเมืองหรือไม่? อย่างไร?

- เศรษฐกิจและสังคมไทยได้รับประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ในแง่มุมใดบ้าง? อย่างไร?

- แนวทางปรับปรุงการทำงานของตลาดหลักทรัพย์ของไทย

ภาพรวมเศรษฐกิจนอกกฎหมายของไทยและ
ข้อเสนอด้านนโยบาย

โดย : รศ.ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร

ภาพรวมเศรษฐกิจนอกกฎหมายในประเทศไทย

รศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร

เศรษฐกิจนอกกฎหมายคือ ธุรกิจที่ผิดกฎหมายแต่ก็มีผู้ลักลอบทำและมีได้มีการประมาณการไว้ในบัญชีรายได้ประชาชาติ

ในการเสนอภาพรวมจะพิจารณา 4 เรื่องด้วยกันคือ

1. เหตุบันดาลใจที่ทำให้ศึกษาเศรษฐกิจนอกกฎหมาย
 2. ตัวเลขข้อมูลสถิติได้มาอย่างไร
 3. มีข้อค้นพบสำคัญอะไรบ้าง
 4. ข้อเสนอแนะนโยบาย
1. อะไรเป็นเหตุบันดาลใจให้คณะวิจัยศึกษาเรื่องเศรษฐกิจนอกกฎหมาย ทั้งๆ ที่ไม่ใช่เป็นหัวข้อที่นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักสนใจ การศึกษาก็ทำได้ยากเพราะไม่มีฐานข้อมูลและทางการก็ไม่ได้รวบรวมสถิติไว้

เหตุบันดาลใจนั้นมาจาก 3-4 เรื่องด้วยกันคือ

ประการที่หนึ่ง สืบเนื่องจากที่ดินและอาจารย์สังคิดทำวิจัยร่วมกันเรื่อง คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย เราศึกษาเรื่องเจ้าพ่อท้องถิ่น พบว่านักการเมืองและนักธุรกิจจำนวนมาก ประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย และสามารถสร้างสมอำนาจทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วภายใน 1-2 ทศวรรษ (ผาสุก และสังคิด , 2537 , บทที่ 4)

ประการที่สอง อาจารย์นวนน้อย ซึ่งศึกษาแบบจำลองเศรษฐกิจไทยพบว่า ปริมาณสินค้าบางชนิดที่ใช้ในระบบเศรษฐกิจสูงกว่าปริมาณที่ผลิตและที่สั่งเข้ามา แสดงว่าต้องมีการลักลอบนำเข้า เช่น การใช้น้ำมันดีเซลสูงกว่าจำนวนผลิตและนำเข้าประมาณร้อยละ 20 กรณีนี้ชัดเจนว่ามีการค่าน้ำมันเถื่อน และคงต้องมีสินค้าอื่นๆ อีกที่อยู่ในข่ายเดียวกัน เราจึงอยากรู้ว่าจริงๆ ธุรกิจนอกกฎหมายในประเทศไทยมีขนาดสักเท่าไร?

ประการที่สาม เราเริ่มตระหนักว่าเศรษฐกิจนอกกฎหมายอาจมีขนาดใหญ่ และปัญหาผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องมีผลทำให้การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ และการดำเนินมาตรการเศรษฐกิจ

คิดชัดได้ เพราะเกี่ยวเนื่องกับเรื่องคอร์ปชั่น ซึ่งมีตัวอย่างจากกรณีการจัดการปัญหา BBC และกรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไปถึงผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในสมัยรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร

ประการที่สี่ ประเทศไทยยังไม่มีนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมเพื่อจัด หรือควบคุมธุรกิจนอกกฎหมาย

เราจึงเห็นว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาขนาดความสำคัญของเศรษฐกิจนอกกฎหมาย ผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมการเมือง และนัยค่อนนโยบายสาธารณะ

จึงได้จัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยเสนอต่อมูลนิธิอานันทมหิดล รศ.ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร เป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัยและมีนักวิจัยร่วมทีมงานอีก 2 ท่านคือ ผศ.ดร. สังคีต พิริยะรังสรรค์และ ผศ.ดร. นวรัตน์ ศรีรัตน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยในจุดเริ่มแรกเสนอทำการศึกษาเจาะลึก 5 กรณี คือ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธเถื่อน (อาวุธสงคราม) การค้าผู้หญิงและแรงงานข้ามชาติ การค้าประเวณี และการค้าน้ำมันเถื่อน

ต่อมาทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ขอให้เราขยายงานรวมถึงเรื่องขนาดของการพนัน แม้เราคิดว่าเป็นเรื่องยาก แต่เห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเราจึงขยายโครงการรวมกรณีการพนันเป็นกรณีที่ 6 โดยตกลงใจเจาะ 3 เรื่องหลักคือ หวยใต้ดิน บ่อนการพนัน และการพนันฟุตบอล

2. เราใช้วิธีวิจัยแบบไหน หาข้อมูลได้อย่างไร?

เราอาจประมาณขนาดของเศรษฐกิจนอกกฎหมายโดยใช้วิธีประมาณการทางอ้อม และทางตรง²

ประมาณการทางอ้อมนั้น ที่นิยมใช้กันคือ วิธีทางการเงิน (Currency approach) กำหนดให้การถือเงินในมือของประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติเป็นผลจากการดำเนินธุรกิจนอกกฎหมาย

การประมาณการทางอ้อม ประมาณจากข้อมูลสถิติรวม (ระดับ macro) เป็นการประมาณการขนาดอย่างเดียว ดังนั้น วิธีนี้จะไม่ทราบกระบวนการ ขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำธุรกิจเหล่านี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างกัน และความสัมพันธ์กับนักการเมือง ข้าราชการ รวมทั้งจะไม่ทราบว่าผลได้ผลเสียของธุรกิจตกอยู่กับใครเป็นสัดส่วนเท่าไร

อีกวิธีหนึ่งคือ การประมาณการทางตรง

วิธีนี้อาศัยการสำรวจ การออกแบบสอบถามตัวอย่างและการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ทำธุรกิจ ลูกค้า และผู้เกี่ยวข้อง วิธีการนี้ทำให้เราทราบถึงรายละเอียดของการทำธุรกิจ ขั้นตอนต่างๆ

และความสัมพันธ์โยงใยกับผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแบ่งสัดส่วนผลได้ผลเสีย เราเลือกใช้วิธีประมาณการทางตรง เพื่อทราบเครือข่ายขบวนการของธุรกิจนอกกฎหมายด้วย

ในการประมาณการทางตรง เราประมาณการขนาดของธุรกิจนอกกฎหมายแต่ละประเภท โดยอาจคำนวณจากทางด้านผลผลิต หรือจากทางด้านอุปสงค์ หรือใช้ทั้งสองอย่างประกอบกัน

เช่นในกรณีของยาเสพติด เราประมาณการขนาดโดยดูทั้งจากผลผลิตและจากอุปสงค์

ในกรณีการค้าประเวณี เราประมาณการจากจำนวนอุปทานคือ จำนวนหญิงบริการทางเพศ และอุปสงค์คือการบริการลูกค้า และค่าบริการต่อวัน

ในกรณีของบ่อนการพนันและการพนันฟุตบอล เราไม่มีฐานข้อมูลเบื้องต้น ต้องเริ่มจากศูนย์ด้วยวิธีสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่งแบบเจาะลึก ตัวอย่างนี้หามาได้อย่างไร?

เนื่องจากจากธุรกิจนอกกฎหมายมิได้อยู่ในระบบของบัญชีรายได้ประชาชาติ ดังนั้นเราจึงไม่มีฐานข้อมูล (population) จะใช้เป็นจุดเริ่มต้นสู่ตัวอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อทำการประมาณการด้วยวิธีการทางสถิติแบบ quantitative research

เราต้องใช้วิธีการวิจัยคุณภาพ (qualitative research) เริ่มหาข้อมูลเบื้องต้นจากงานศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์และรายงานของทางกรมที่มีอยู่ ต่อจากนั้นหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องเป็นตัวอย่างจำนวนหนึ่ง ตัวอย่างนี้ได้จากผู้สันตติกรรมหรือได้จากการแนะนำต่อ ๆ กันมาจากผู้ให้สัมภาษณ์คนแรก ๆ หรือได้จากการขอให้ผู้รู้จักนักธุรกิจแนะนำตัวให้ วิธีการนี้เรียกกันว่า nominative technique คือการขอให้กลุ่มบุคคลในธุรกิจที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน อาจมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กัน เป็นเพื่อนร่วมรุ่น คนบ้านเดียวกัน ฯลฯ ช่วยแนะนำให้ผู้รู้จักและสอบถามข้อมูลได้โดยผู้สัมภาษณ์สัญญาจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อความปลอดภัย วิธีการนี้ใช้มากในการศึกษา มานุษยวิทยา และในการศึกษากิจกรรมผิดกฎหมาย ซึ่งอาจเกิดอันตรายกับผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามสมควร เราแบ่งขนาดธุรกิจออกเป็นใหญ่ กลาง เล็ก และพยายามหาตัวอย่างของทุกขนาด และประมาณการจำนวนของธุรกิจขนาดต่าง ๆ ด้วย เพื่อนำมาประกอบในการประมาณการ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้ครอบคลุมขนาดธุรกิจต่างๆ และไม่โน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่งจนเกินความเป็นจริง นอกจากนี้พยายามเช็คข้อมูลที่ได้จากมากกว่า 1 แหล่งข้อมูล เพื่อลดความคลาดเคลื่อน และการเบี่ยงเบนอันเกิดจากการอิงแหล่งข้อมูลแหล่งใดแหล่งหนึ่งมากเกินไป

ข้อมูลรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เจาะลึกจากตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่เจาะจง จะถือเป็นข้อมูลฐานที่นำไปประกอบการประมาณการให้เห็นขนาดหรือขอบเขตของธุรกิจนอกกฎหมายแต่

ละประเภทที่ศึกษา การประมาณการนั้นจะประกอบใช้กับข้อมูลสถิติจากบัญชีรายได้ประชาชาติที่เหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น การประมาณการวงเงินแทงหวยใต้ดิน คำนวณใช้ข้อมูลฐานจำนวนเงินแทงหวยเฉลี่ยต่อคนจากวิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับหนึ่งซึ่งเป็นการศึกษากรณีจังหวัดภาคกลางแห่งหนึ่ง นอกจากนั้นคณิศยังเก็บข้อมูลภาคสนามจากตัวอย่างเจ้ามือหวย และคนเล่นหวยกลุ่มหนึ่งในจังหวัดภาคอีสานแห่งหนึ่ง นอกจากนั้นคณิศยังใช้ข้อมูลสถิติรายได้ต่อหัวของประชากรจังหวัดต่าง ๆ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาประกอบการประมาณการวงเงินแทงหวยของประชากรในจังหวัดต่างๆ สำหรับอัตรากำไรที่เจ้ามือได้จากธุรกิจหวยใต้ดิน คณิศได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้ามือหวย และผู้สันักตกรณิที่เป็นนักแทงหวยใต้ดิน

ในกรณีที่มีข้อมูลสถิติของทางการ เราจะใช้ข้อมูลสถิติของทางการนี้เป็นเกณฑ์ เช่น ในกรณีการค้ายาเสพติด เราได้ข้อมูลด้านผลผลิตฝิ่นในภูมิภาค และการผลิตเป็นเฮโรอีน จากหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา ต่อจากนั้นเราประมาณการส่วนที่ผ่านเข้าไทย ลบด้วยปริมาณที่ใช้ในประเทศและปริมาณที่ถูกจับได้ ได้เป็นส่วนที่ส่งออกไปต่างประเทศคูณด้วยประมาณการราคาส่งออกจากประเทศไทย ได้เป็นมูลค่าการส่งออก แล้วต่อจากนั้นเรานำมาประมาณการมูลค่าเพิ่มโดยหักค่าวัตถุดิบออกคือมูลค่านำเข้าจากภาคเหนือ³

ขนาดของธุรกิจนอกกฎหมายที่เราประมาณการในการวิจัยนี้ คือขนาดของมูลค่าเพิ่มหรือรายได้ ผลกำไร ค่าจ้าง หลังจากหักค่าใช้จ่าย ไม่ใช่วงเงินที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เกิดจากธุรกิจประเภทต่าง ๆ 6 ประเภท ผลรวมคือมูลค่าเพิ่มหรือรายได้เกิดจากธุรกิจที่แสดงขนาดของเศรษฐกิจนอกกฎหมายสำคัญที่เราศึกษา

ประมาณการที่ได้ถือเป็นการประมาณการแสดงความสำคัญ (magnitude) และมีใช้เป็นข้อมูลสถิติที่มีความถูกต้อง 100% แต่สามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจได้ หรือเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญในการแสวงหานโยบายหรือมาตรการที่เหมาะสม

เรามักเลือกใช้ประมาณการระดับต่ำ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาประมาณการตัวเลขสูงเกินไป กล่าวคือหากต้องเลือกใช้ตัวเลขระดับสูงและต่ำ เราจะเลือกตัวเลขระดับต่ำ หรือให้ประมาณการเป็นช่วงต่ำ ช่วงสูง

เราก่อนข้างมั่นใจว่าการประมาณการที่ระแวงระวังของเราจะไม่เป็นการประมาณการขนาดที่ใหญ่เกินจริงมาก เราพบว่าตัวเลขของเรามีได้แหวกแนวไปจากการศึกษาเกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ

8. การศึกษาของเราได้ข้อค้นพบอะไร มีข้อค้นพบที่ใครว่าเสนอ 10 ข้อดังนี้

(1) นับเป็นครั้งแรกที่การศึกษานี้ชี้ให้เห็นภาพเศรษฐกิจนอกกฎหมาย ขนาดโดยรวม หรือภาพรวมของเศรษฐกิจนอกกฎหมาย 6 ประเภทที่ศึกษาใหญ่โตตามสมควร สร้างมูลค่าเพิ่มระหว่าง 230-405,000 ล้านบาท (ขอให้ดูตัวเลขในตาราง) คิดเป็นร้อยละ 6 - 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศหรือ GDP มูลค่าเพิ่มนี้คือรายได้เกิดจากธุรกิจดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นผลกำไรค่าจ้าง แต่ไม่รวมค่าใช้จ่าย ดังนั้นมูลค่าเพิ่มจึงต่ำกว่าวงเงินที่เกี่ยวข้อง (ดูกรณีการพนันวงเงินมากกว่ามูลค่าเพิ่ม 5 เท่า) เราใช้มูลค่าเพิ่มเพื่อให้เทียบเคียงกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติซึ่งคิดจากมูลค่าเพิ่มเหมือนกัน

(2) เศรษฐกิจนอกกฎหมายสร้างงานเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ธุรกิจเพศพาณิชย์จ้างงานหญิงบริการทางเพศ 150,000-200,000 คน แล้วยังมีคนทำงานในธุรกิจนี้อื่น ๆ อีกที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน หว่ยได้คิดประมาณการว่ามีคนทำงานเดือนละ 2-4 วันช่วงหว่ยออกเดือนละ 2-3 ครั้ง ถึงประมาณ 4 ล้านคน กิจกรรมเศรษฐกิจนอกกฎหมายให้ผลกำไรสูงเมื่อคิดเป็นร้อยละของวงเงินที่เกี่ยวข้อง เช่น 20-30 ในกรณีบ่อนการพนันและหว่ยได้คิด

(3) เมื่อเริ่มวิจัยเราคาดว่า การค้ายาเสพติดจะมีขนาดใหญ่ที่สุด กลับพบว่า การพนัน 3 ประเภท หว่ยได้คิด บ่อน พนันฟุตบอล รวมกันสร้างรายได้สูงสุด 140,000-260,000 ล้านบาท

รองลงมาคือ การค้าประเวณี 45-60,000 ล้านบาท

การค้ายาเสพติดมีรายได้เป็นอันดับสาม 29,000-33,000 ล้านบาท การค่าน้ำมันเถื่อนอันดับสี่ 8,500 ล้านบาท ตามด้วยการค้าอาวุธสงคราม 6-30,000 ล้านบาท และท้ายสุดคือการค้าผู้หญิงไทยไปญี่ปุ่นและการค้าแรงงานพม่าเข้าไทย 5-7,000 ล้านบาท

แนวโน้ม

การค้าอาวุธสงครามเป็นกิจกรรมเดียวที่มีแนวโน้มลดลงเพราะความขัดแย้งภายในและภายนอกประเทศลดลง

กิจกรรมอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

แต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในพ.ศ.2539 หมายความว่ากิจกรรมบางอย่างที่โยงกับระดับรายได้ เช่น การพนัน และกิจการค้าประเวณี อาจจะชะลอตัวลงบ้าง การค้าผู้หญิงไทยไปญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลง จากปี.ศ. 2537 แต่กำลังเพิ่มขึ้นในได้วัน ดังนั้น โดยรวมอาจไม่ลดลง

(4) ธุรกิจนอกกฎหมายทุกประเภทที่ศึกษามีการโยงกับสากล ในความหมายที่ว่าโยงกันเป็นเครือข่ายกับองค์กรสากลด้วย เช่นในกรณีของการค้ายาเสพติด การค้าอาวุธเถื่อน การค้า

ประมาณการเศรษฐกิจนอกกฎหมายของประเทศไทย พ.ศ. 2536/38 (พันล้านบาทต่อปี)

	รายได้จากรธุรกิจหรือ วงเงินที่เกี่ยวข้อง	มูลค่าเพิ่ม (value added)
1. ยาเสพติดผ่านประเทศไทย		29-33 ¹
2. การค้าอาวุธสงคราม		6 - 30 ²
3. น้ำมันเถื่อน		8.5 ³
4. ค่าบริการโสเภณี		45 - 60 ⁴
5. ค่าบริการนายหน้าค้าแรงงานพม่าเข้าไทย และการค้าหญิงไทยไปต่างประเทศ	-	5 - 7 ⁵
6. การพนัน		
6.1 หวยใต้ดิน	320	80 - 88 ⁶
6.2 พนันบอล	122	12-16 ⁷
6.3 บ่อนการพนัน	224 - 816	45 - 163 ⁸
รวมประมาณการ		230-405
มูลค่าเฉลี่ยต่อปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ระหว่างพ.ศ. 2536-38 = 3.637 ล้าน ล้านบาท บวกมูลค่าเพิ่มจากเศรษฐกิจนอกกฎหมายคิดเป็น 3.867-4.042 ล้านล้านบาท มูลค่า เพิ่มจากเศรษฐกิจนอกกฎหมายคิดเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ = 6-10 %		

¹ มี 3 รายการสำคัญ คือ เฮโรอีน กัญชา และยาบ้า หรือยาบ้า จำนวนดังนี้

1.1 รายได้จากเฮโรอีน = (มูลค่าขายเฮโรอีนเพื่อเสพในไทย - มูลค่านำเข้าที่ชายแดนภาคเหนือ)
+ (มูลค่าขายเฮโรอีนออกจากประเทศไทย ณ ราคา 60b - ราคานำเข้าที่ชายแดน ภาคเหนือ) ในการคำนวณนี้คิดส่วนที่พ่อค้า
คนไทยขายเฮโรอีนในราคา 60b นั้นคือราคาที่จุดปลายทาง ซึ่งราคาเฮโรอีนจะเพิ่มขึ้นอีก 20-30 เท่าในสหรัฐอเมริกา

1.2 รายได้จากการค้ากัญชา = (มูลค่ากัญชาที่ขายภายในประเทศ + มูลค่ากัญชาที่ส่งออกที่ราคา 60b) - (มูลค่าการนำเข้า)

1.3 รายได้จากการค้ายาบ้า = ประมาณการจำนวนเม็ดยาบ้าที่มีการเสพกันในประเทศไทย คูณด้วยค่าไรต่อเม็ด

² คือผลกำไรจากการค้าอาวุธสงครามคิดจากส่วนต่างของมูลค่าที่ซื้อมากับมูลค่าที่ขายไป

³ ประมาณการลักลอบนำเข้าน้ำมันดิบเขต กูญด้วยส่วนต่างของราคาลักลอบนำเข้ากับราคาน้ำมันดิบเขตที่ขายตามปั้มน้ำมัน

⁴ คิดจากประมาณการโสเภณีในประเทศไทยระหว่าง 150,000 - 200,000 คนภายใต้สมมติฐานว่าทุกคนทำงานเดือนละ 25 วัน ค่าบริการวัน
ละ 1,000 บาทโดยเฉลี่ย

⁵ คิดจากประมาณการจำนวนโสเภณีไทยที่ถูกนำไปญี่ปุ่น และเยอรมนี คูณด้วยค่าป่วยการค่านายหน้าที่ถูกเป็นรายได้ของเอเจนต์ในประเทศ
ไทย

⁶ รายได้ของเจ้ามือใหญ่ คนเดินไทย เจ้ามือรายย่อย คิดเป็นร้อยละ 25-27 ของวงเงินเล่นหวยใต้ดิน

⁷ ผลกำไรของผู้จัดการการพนันคิดเป็นร้อยละ 10 - 13 ของวงเงินที่แทงในการพนันบอล

⁸ ผลกำไรของเจ้าของบ่อนคิดเป็นร้อยละ 20 ของวงเงินที่แทงในบ่อนการพนัน

น้ำมันเถื่อน การพนันฟุตบอล และการค้ามนุษย์ล้วนแล้วแต่มีเครือข่ายระดับระหว่างประเทศ แม้แต่ห่วยได้ดิน เจ้ามือหวยคนไทยรายใหญ่ไม่พอบางคนต้องไปออกตัวกับนายทุนใหญ่กว่าที่มาเลเซียและอินโดนีเซีย ผู้ซึ่งมีกิจกรรมค้ายาเสพติดด้วย

(5) ขณะนี้ประเทศไทยได้กลายเป็นศูนย์ของกิจกรรมนอกกฎหมายหลายประเภท (รวมทั้งเป็นแหล่งทำเอกสารการเดินทางปลอม) การควบคุมที่หละหลวม ปัญหาการคอร์รัปชัน ทำให้ประเทศไทย (กรุงเทพฯ) เป็นที่น่าพิสมัยสำหรับองค์กรอาชญากรรมทั้งในและนอกประเทศ แต่มีแนวโน้มจะเป็นความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เราจะสร้างให้กับประเทศไทยเลย เพราะผลทางลบมีมากมาย

(6) ข้อค้นพบที่สำคัญคือการศึกษาชี้ให้เห็นว่าขบวนการทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระแยกออกจากกัน หากแต่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน และมีเครือข่ายที่ซ้อนทับกันอยู่ ผู้ค้ายาเสพติดบางส่วนมีความโยงใยกับผู้ค้าอาวุธสงคราม ผู้ค้าผู้หญิงไปต่างประเทศที่เป็นคนไทยมีความโยงใยกับนายทหารระดับสูงบางรายที่ให้การคุ้มครององค์กรอาชญากรรม ผู้ค้าน้ำมันเถื่อนบางรายโยงใยกับผู้ค้าแรงงานไปต่างประเทศ

(7) ผู้ประกอบธุรกิจนอกกฎหมายดำรงอยู่ได้และร่ำรวยเพราะได้รับการคุ้มครองจากผู้ใหญ่ มีสี นักการเมือง และรัฐมนตรีบางราย จากการศึกษของเราได้พบว่ามีส.ส.จำนวนหนึ่งในรัฐสภาปัจจุบันมีความพัวพันกับเศรษฐกิจนอกกฎหมายประเภทต่าง ๆ ในฐานะผู้ทำธุรกิจโดยตรงหรือเป็นผู้มีส่วนให้ความคุ้มครองปกป้องธุรกิจผิดกฎหมาย หรือในฐานะมีส่วนให้การสนับสนุนด้านการเงิน

นักธุรกิจผิดกฎหมาย และเครือข่ายของเขาในรูปของลูกค้าย พนักงานที่ช่วยทำธุรกิจ และการมีเครือข่ายเส้นสายกับผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นและข้าราชการประเภทต่าง ๆ ในท้องถิ่น ทำให้พวกเขามี “ทรัพยากรทางการเมือง” ที่นำมาแลกเปลี่ยนกับนักการเมืองได้ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์แบบ “ธุรกิจการเมือง” และการซื้อเสียงอย่างแพร่หลาย ได้มีการประมาณว่าในการเลือกตั้งเดือนกรกฎาคม 2538 มีการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อเสียงประมาณ 17,000 ล้านบาท และในการเลือกตั้งครั้งนี้เพิ่งผ่านมา (17 พฤศจิกายน 2539) ประมาณการวงเงินสูงถึง 20-30,000 ล้านบาท สัดส่วนที่มาจากนักธุรกิจประเภทเจ้าพ่อต่างจังหวัด ประมาณว่าเท่ากับร้อยละ 10 จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่าเหตุใดเราจึงได้ส.ส. และนักการเมืองที่มีปัญหาด้านคุณภาพอยู่จำนวนมาก ผู้ซึ่งสนใจแต่เรื่องการปกป้องธุรกิจของตนเองและพรรคพวก ซึ่งเป็นธุรกิจผิดกฎหมายปนเปไปกับธุรกิจถูกกฎหมาย และให้ความใส่ใจกับการปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมืองน้อย

(8) กิจกรรมเศรษฐกิจนอกกฎหมาย หากปล่อยให้ขยายวงกว้างออกไปถึงทรัพยากรออกจากธุรกิจถูกต้องทำนองครองธรรมและซึ่งให้ประโยชน์กับสังคมมากกว่า นอกจากนั้นยังไม่ต้องเสียภาษี ก่อความไม่เป็นธรรม และเกิดการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจ ประเทศที่มีเศรษฐกิจนอก

กฎหมายร้ายแรงขนาดใหญ่โต มีผลสั้นคลอนเสถียรภาพเศรษฐกิจ นักลงทุนสูญเสียความมั่นใจ และไม่ยอมมาลงทุน นอกจากนั้นองค์กรอาชญากรรมเฟื่องฟู ทำให้ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภาพพจน์ของรัฐบาลไทยในสังคมโลกก็เสียไปด้วย

(9) ขบวนการธุรกิจผิดกฎหมายมีการจัดการองค์กรของตัวเอง ทำให้มีอำนาจสร้างพลังในกลุ่มของตนโดยแฝงเข้ากับผู้นำท้องถิ่น นักการเมือง ข้าราชการบางกลุ่ม ยากจะเอาชนะได้ จึงต้องศึกษาหาข้อเท็จจริงว่าธุรกิจใดต้องปราบ ธุรกิจใดอาจต้องปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นมูมมิดแฝงในสังคมให้เป็นมูมสว่าง สังคมควบคุมดูแลให้โปร่งใสได้ การจะวางนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสมต้องรู้ข้อเท็จจริง การศึกษานี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้มีการอภิปรายเรื่องนโยบายสาธารณะได้

(10) ท้ายที่สุด ดิฉันใคร่ขอเน้นว่า ในการศึกษาประมาณขนาดของเศรษฐกิจนอกกฎหมายของคณะวิจัย มิได้เสนอว่าเป็นเอกลักษณ์ของเศรษฐกิจไทย ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคก็มีเศรษฐกิจนอกกฎหมาย แต่เราไม่รู้ขนาดเพราะไม่มีการศึกษา นอกจากนี้ขนาดที่เราค้นพบประมาณ ร้อยละ 6 - 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ในกรณีของไทยเป็นเพียงบางส่วนมิใช่ทั้งหมดเพราะยังมีนับรวมธุรกิจผิดกฎหมายอื่นๆ เช่น การลักลอบค้าไม้ การลักลอบค้าของหนีภาษีอื่น ๆ อีกตามเขตชายแดนทั่วไป การลักลอบค้าสัตว์และพืชสวนพันธุ์ (ซึ่งในระดับทั่วโลกมีการประมาณการว่ามีมูลค่าสูงกว่าการค้ายาเสพติด) การพนันประเภทอื่น ๆ ซึ่งผิดกฎหมายในประเทศไทย เช่น โค้ะเถื่อนในสนามม้า โรงมิลเลียด พนันมวย การคอร์รัปชัน สำหรับเรื่องคอร์รัปชันในบรรดานักการเมืองและข้าราชการบางส่วน ดิฉันเคยประมาณไว้ว่าประมาณร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ช่วง พ.ศ.2507-2516 (ผาสุกและสังคีต , 2537 หน้า 195-6)

ถ้านับรวมกิจการเหล่านี้ด้วย เศรษฐกิจนอกกฎหมายของไทยอาจใหญ่ถึงร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

สำหรับประเทศอื่น ๆ ที่มีการประมาณการเศรษฐกิจใต้ดิน ซึ่งรวมการหนีภาษี และกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งรวมกิจกรรมผิดกฎหมายด้วย สำหรับสหรัฐอเมริกา ประมาณการ 30% สหราชอาณาจักร 15% เยอรมนี 27%

สำหรับธุรกิจผิดกฎหมายร้ายแรง การศึกษาชี้ว่า ในกรณีโคลัมเบีย การผลิตและค้ากัญชามีมูลค่าสูงถึง 3-6% ของ GDP ในสหรัฐอเมริกา มูลค่าเพิ่มจากการค้าเสพติด การค้าประเวณี และการพนันผิดกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 3 ของการใช้ภาคเอกชน

ที่ประเทศไทยมีเศรษฐกิจนอกกฎหมายร้ายแรงค่อนข้างใหญ่ สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะเรามีระบบตำรวจที่คอร์รัปชัน

การที่คณะวิจัยสามารถศึกษาศึกษาเศรษฐกิจนอกกฎหมาย และอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือได้ว่าเป็นการแสดงจุดแข็งของระบบสังคมการเมืองไทย นอกจากนี้ถือได้ว่า

เป็นจุดแข็งที่เราสามารถเชิญชวนผู้ร่วมสัมมนา มารับฟัง เพื่อท่านจะได้วิเคราะห์พิจารณาด้วย วิจารณ์ญาณของท่านเองว่า ผลงานศึกษาวิจัยของเรามีประโยชน์หรือไม่? เพียงใด

สาธารณชนได้ให้ความสนใจกับงานของคณะวิจัย ผลงานวิจัยได้กระตุ้นให้ สาธารณชนหันมาถกเถียง เรื่องแนวทางและนโยบายสาธารณะที่ควรจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง นี่ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะคณะวิจัยไม่อาจทำงานชิ้นนี้ได้สำเร็จโดยปราศจากแรงสนับสนุนจากสาธารณ ชน

คณะวิจัยใคร่ขอมอบผลงานนี้เป็นสมบัติของท่านทุกคน ด้วยความหวังว่าจะเป็น ประโยชน์แก่สังคมไทยอันเป็นที่รักของเรา

4. สำหรับนโยบายมีข้อสรุปด้านนโยบายที่ได้มาจากการรวบรวมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ นัก วิชาการ และข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมผิดกฎหมายร้ายแรงเช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม และการค้าของ หนีภาษี ควรจะต้องถือเป็นกิจกรรมผิดกฎหมายต่อไป และจะต้องมีนโยบายปราบปรามอย่าง จริงจัง โดยเฉพาะการค้ายาเสพติด คอรัปชั่นในกรมตำรวจ และการที่ผู้ค้าได้รับการคุ้มครองจากข้าราชการระดับสูง สส. และรัฐมนตรีบางราย เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ร่างพร.บ.ต่อต้านการฟอกเงินซึ่งในขณะนี้ครอบคลุมเฉพาะเงินรายได้จากการค้ายาเสพติด ควรขยายให้ครอบคลุมกิจกรรมผิดกฎหมายร้ายแรงอื่นๆ เช่น การค้ำมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อการบริการ ทางเพศและแรงงาน

กรณีการลักลอบค้าน้ำมันเถื่อน ทางกรมมาตรการหลายอย่างเพื่อลดปัญหานี้ (เช่น การ ตรวจจับผู้ลักลอบค้า การติดมิเตอร์เพื่อเช็คปริมาณน้ำมัน ณ คลังน้ำมัน) ซึ่งถ้าดำเนินนโยบายอย่าง จริงจังและเข้มงวดน่าจะแก้ปัญหาได้

อุปสรรคสำคัญ คือความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาและความโยยใยระหว่างผู้ทำผิด กฎหมายที่เป็นกลุ่มอิทธิพลได้รับการคุ้มครองจากนักการเมืองบางกลุ่ม ทางกรมจะต้องมุ่งมั่นใน การแก้ปัญหาเพื่อมิให้ภาคเอกชนที่ทำธุรกิจถูกกฎหมายหมดความเชื่อถือในรัฐบาล และเพื่อ ป้องกันมิให้รัฐขาดรายได้จากภาษีน้ำมัน

กรณีกิจกรรมนอกกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงนักอาทิเช่น การค้าประเวณีและการพนัน ความ เห็นของผู้คนแตกแยก กลุ่มหนึ่งพร้อมยอมรับให้เป็นกิจกรรมถูกต้องตามกฎหมายได้ ทั้งนี้เพื่อลด ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบเพื่อกำไร

อีกกลุ่มหนึ่งมุ่งมั่นว่าจะยังต้องให้เป็นกิจกรรมผิดกฎหมายต่อไป

สาธารณชนบางกลุ่มมีความเห็นว่า การค้าประเวณีโดยผู้ใหญ่ ควรทำให้เป็นเรื่องถูกกฎหมายเสียเหมือนอาชีพอื่นที่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน แต่การค้าแรงงานทั้งชายหญิง และเด็กเพื่อการค้าประเวณีต้องได้รับโทษตามกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์และกฎหมายคุ้มครองเด็ก

สาธารณชนจำนวนมากมีความเห็นว่าบ่อนการพนันควรเป็นกิจกรรมที่ถูกกฎหมายได้ แต่ในกรณีของหวยใต้ดิน หวยหุ้น และการพนันฟุตบอล ยังมีผู้คนที่ไม่เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่เห็นด้วย อาจเป็นไปได้ว่าประเด็นเรื่องบ่อนถูกกฎหมายนั้น มีการอภิปรายและการแสดงความเห็นในเวทีสาธารณะมาหลายครั้ง จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ทำให้คนในสังคมมีโอกาสรับรู้ข้อมูลในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก ทำให้คนสามารถเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการเปิดบ่อนถูกกฎหมายได้ง่ายขึ้น แต่ประเด็นการเปิดบ่อนฟุตบอล หวยใต้ดิน และหวยหุ้นในให้ถูกกฎหมายยังเป็นประเด็นใหม่

สาธารณชนที่ต้องการทำให้บ่อนการพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย มีจุดประสงค์ประการหนึ่งคือ เห็นว่าเป็นวิธีการที่จะลดการคอร์รัปชันในบรรดาบางกลุ่มของข้าราชการตำรวจ นักการเมือง และข้าราชการระดับสูงอื่นๆ

นโยบายอื่นๆ ที่คณะวิจัยใคร่เสนอให้มีการพิจารณาประกอบกันไปด้วย รวมทั้งการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูปขบวนการยุติธรรม การปฏิรูประบบตำรวจ (กระจายอำนาจในกรมตำรวจ) และการกำหนดกฎหมายและความจำเป็นเรื่องการจัดอาชญากรรมใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการเมืองระหว่างประเทศ และความจำเป็นด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในสมันโลกาภิวัตน์นี้

เชิงอรรถ :

1. ขอให้คู่มืออธิบายเพิ่มเติมเรื่องขอบข่ายของเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ และเศรษฐกิจนอกกฎหมายในภาคผนวก ก.
2. ขอให้คู่มืออธิบายเพิ่มเติมในภาคผนวก ข.
3. ขอให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ค. และในรายงานเฉพาะเรื่อง
4. สำหรับจำนวนผู้ค้าประเวณีสตรี รายปี ช่วงปีพ.ศ. 2536 - 2538 เราใช้ประมาณการจำนวนผู้ให้บริการทางเพศสตรีของนักวิจัยที่มหาวิทยาลัยมหิดล (Wathini Boonchalaksi and Guest, Philip (1994) *Prostitution in Thailand*, Bangkok Institute of Population and Social Research Mahidol University) ซึ่งได้วิเคราะห์ตัวเลขจากแหล่งต่างๆ อย่างละเอียด และเลือกใช้ตัวเลขประมาณการ 150,000 - 200,000 ซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าประมาณการขององค์กรพัฒนาเอกชนบางแห่ง(ซึ่งอ้างถึงจำนวนผู้บริการทางเพศสูงถึง 2 ล้านคน) แต่เป็นตัวเลขที่ทางตำรวจรับได้ พ.ศ. 2539 กระทรวงสาธารณสุขทำการสำรวจเชิงวิจัยสถานประกอบการที่มีผู้ค้าประเวณีทั่วประเทศ ได้ข้อสรุปว่ามีสถานประกอบการทั้งหมด 7,318 แห่ง มีผู้บริการทางเพศชายจำนวน 1,945 คน หญิง 64,245 คน รวมทั้งหมดมีผู้ให้บริการทางเพศทั้งชายหญิงรวม 66,190 คน ในการประชุมเพื่อเสนอผลการสำรวจ ที่ประชุมเห็นว่าตัวเลขดังกล่าวจำนวนต่ำกว่าเป็นจริง ได้มีการปรับตัวเลขเป็นประมาณ 100,000 คน ซึ่งต่ำกว่าประมาณการจากการสำรวจปีที่ผ่านมา เหตุผลประการสำคัญเป็นเพราะว่าทั้งผู้ซื้อและผู้ขายบริการมีความกลัวโรคเอดส์ โรคเพศสัมพันธ์มากขึ้น ขอให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก “ธุรกิจค้าประเวณี” โดย นายดาต้า ใน มติชนสุดสัปดาห์ 17 ธ.ค. 2539 ,หน้า 32

ภาคผนวก ก.

ขอบข่ายเศรษฐกิจไม่เป็นทางการและเศรษฐกิจนอกกฎหมาย

เศรษฐกิจนอกกฎหมายที่คณะวิจัยทำการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “เศรษฐกิจไม่เป็นทางการ” มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษหลายชื่อ เช่น underground economy, black market, informal economy, shadow economy, parallel economy (Thomas, 1992; Roemer and Jones, 1991; Harding and Jenkins, 1989)

เศรษฐกิจไม่เป็นทางการประกอบด้วยกิจกรรมทั้งผิดและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึง ธุรกิจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือทั้งหมดใน 5 กลุ่มสำคัญคือ

(1) ธุรกิจผิดกฎหมายหรือนอกกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด การค้าของเถื่อน การค้าสัตว์และพืชสวนพันธุ์ การลักลอบตัดไม้ การพนัน โสเภณี (การพนัน และโสเภณีนี้ในบางประเทศไม่ผิดกฎหมาย) การค้ายาเสพติด ฯลฯ กิจกรรมกลุ่มนี้ บางทีเรียกว่า criminal sector (Thomas, 1992 : 5)

(2) การหลีกเลี่ยงภาษีต่าง ๆ

(3) การคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐ และเอกชน

(4) ภาคเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งหมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งไม่ผิดกฎหมาย แต่หลุดรอด หรือมิได้ถูกนับรวมเข้าอยู่ในสถิติของบัญชีรายได้ประชาชาติอย่างครบถ้วน อาจเป็นธุรกิจขนาดเล็ก การทำธุรกิจในครัวเรือน การทำอาชีพส่วนตัว หาบเร่ แผงลอย เครดิตนอกระบบธนาคาร

(5) ภาคครอบครัว มีงานในครอบครัวจำนวนมากที่มีบทบาทสำคัญจรรโลงครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูบุตร การดูแลคนชรา การดูแลคนเจ็บป่วย (เช่น ผู้ป่วยโรคเอดส์) และรวมทั้งงานบ้าน ซึ่งถ้าใช้ระบบโรงพยาบาลหรือจ้างคนทำจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก งานในครอบครัวเหล่านี้ไม่ได้รับค่าตอบแทนและไม่ถูกนับรวมในสถิติรายได้ประชาชาติ

ทุกๆ ประเทศมีเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ ซึ่งมีขนาดความสำคัญแตกต่างกันไป สำหรับสหรัฐอเมริกา นักวิจัยบางรายประมาณการว่าเศรษฐกิจไม่เป็นทางการกลุ่ม (2) และ (4) รวมกันคิดเป็นร้อยละ 30 ของรายได้ประชาชาติ สำหรับสหราชอาณาจักร ร้อยละ 15 เยอรมนีร้อยละ 27

ประเทศไทยร้อยละ 57 (ให้ดู Harding & Jenkins (1989 : บทที่ 5 หน้า 60), Dornbursch & Fischer (1994 : 34); Edgar; Feige (ed.) (1989); กรณีของไทยให้ดู กระแสทรรศน์ 20 มิถุนายน 2539 หน้า 8.)

ในกรณีของกิจกรรมจรรโลงครอบครัวกลุ่ม (5) ประมาณการชี้ว่ามีมูลค่าสูงคิดเป็นประมาณร้อยละ 37 และ 49 ของรายได้ประชาชาติในกรณีของสหรัฐอเมริกา และอินเดียตามลำดับ (Thomas, 1992 หน้า 24, 27)

สำหรับการคอร์รัปชัน ผาสูกและสังคิต ได้ศึกษาและประมาณการการคอร์รัปชันโดยข้าราชการประจำและนักการเมืองระดับสูงในประเทศไทยว่ามีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 1 ของ GDP ระหว่างพ.ศ. 2503-2516 (ผาสูกและสังคิต 2537 หน้า 195-6)

เฉพาะธุรกิจผิดกฎหมายในกลุ่ม (1) ก็มีการประมาณการขนาดสำหรับบางประเทศ เช่น ในกรณีของประเทศโคลัมเบีย การผลิตและการค้ากัญชามีส่วนคิดเป็นระหว่างร้อยละ 3-6 ของรายได้ประชาชาติในช่วงปีพ.ศ. 2524-2527 (Thomas, 1992 : 318) ใน สหรัฐอเมริกามีประมาณการว่า มูลค่าเพิ่มหรือรายได้ที่เกิดจากการค้ายาเสพติด การพนัน และการค้าประเวณีคิดเป็นร้อยละ 2.7 ของการใช้จ่ายของภาคเอกชน (Thomas, 1992 : 286)

เศรษฐกิจไม่เป็นทางการทุกกลุ่มมีลักษณะร่วมกันคือ ล้วนเป็นธุรกิจที่มีได้อยู่ในระบบการจัดเก็บข้อมูลสถิติในบัญชีรายได้ประชาชาติของทางการ นอกจากนี้ปัจจัยนี้แล้วธุรกิจไม่เป็นทางการประเภทต่าง ๆ มีความหลากหลายและแตกต่างกันมาก ทั้งจากมุมมองแนวทางการวิเคราะห์และนัยที่มีต่อนโยบาย ตัวอย่างเช่น เราจะพบว่าธุรกิจไม่เป็นทางการกลุ่ม (1) (2) และ (3) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมผิดกฎหมายในระดับความร้ายแรงต่าง ๆ กัน การวิเคราะห์ศึกษาในเรื่องเหล่านี้มักชี้ให้เห็นผลด้านลบต่อเศรษฐกิจสังคม และนัยทางด้านนโยบายสาธารณะมีแนวโน้มเป็นการหามาตรการกำกับและควบคุมเพื่อลดหรือทำให้กิจกรรมหมดไป (แต่ก็มีกรณีของการค้าประเวณีผู้ใหญ่ ซึ่งในระยะเร็ว ๆ นี้ เริ่มมีข้อเสนอให้ยกเลิกการควบคุมที่มีพื้นฐานมาจากการมองว่าอาชีพนี้มีความผิด และในกรณีการพนันนั้น ในบางประเทศเป็นธุรกิจถูกกฎหมายได้) แต่ในกรณีของกิจกรรมในกลุ่ม (4) ซึ่งมักรู้จักกันในนามเศรษฐกิจนอกระบบ (informal economy) นั้นมีการวิเคราะห์ให้เห็นผลบวกต่อเศรษฐกิจสังคม โดยเฉพาะด้านการจ้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย หรือผู้มีทุนน้อย ดังนั้นนัยทางนโยบายจึงออกมาในรูปข้อเสนอให้ลดการควบคุมหรือให้มี

การส่งเสริมมากกว่า สำหรับกิจกรรมจรรโลงครอบครัวกลุ่ม (5) นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลของความพยายามชี้ให้เห็นคุณค่าของงานบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานของผู้หญิง

ความหลากหลายของประเภทธุรกิจไม่เป็นทางการเกิดจากความหลากหลายของกิจกรรมที่ไม่ได้รับการรวบรวมทางสถิติไว้ ความสนใจจากฝ่ายรัฐต่อผลกระทบของกิจกรรมต่างๆ ที่มีต่อนโยบายและการจัดการด้านงบประมาณรายรับรายจ่ายของรัฐ นอกจากนี้ยังเกิดจากความสนใจของนักวิชาการหลายประเภท

นักวิชาการที่สนใจเศรษฐกิจไม่เป็นทางการที่เป็นนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีน้อย แต่มีนักวิชาการนอกวงการจำนวนมาก ซึ่งรวมทั้ง นักอาชีวศึกษา นักสังคมศาสตร์ นักมนุษยวิทยา นักประวัติศาสตร์ ฯลฯ J.J. Thomas นักเศรษฐศาสตร์สาขาเศรษฐมิติที่ลอนดอน สกอตแลนด์ โคลนิกส์แอนด์โพลิติกส์ ผู้หันมาสนใจเศรษฐกิจไม่เป็นทางการจนต้องทำงานวิจัยและเขียน *Informal Economic Activity* พิมพ์โดย Harvester Wheatsheaf เมื่อค.ศ. 1992 กล่าวว่า นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมาก มักไม่เชื่อถือนงานวิจัยและงานเขียนเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจโดยนักสังคมศาสตร์นอกวงการเศรษฐศาสตร์ แต่หลังจากที่เขาหันมาทำงานวิจัย เรื่อง เศรษฐกิจไม่เป็นทางการ เขาต้องอ่านงานวิจัยที่เขียนโดย นักสังคมศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องแง่มุมและมิติ ต่าง ๆ ของเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ เพราะนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักเอง ไม่สนใจเศรษฐศาสตร์แนวนี้อย่างยิ่ง งานศึกษาของนักวิจัยนอกวงการเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจไม่เป็นทางการของเขามาก เขาพบว่านักเศรษฐศาสตร์สามารถเรียนรู้จากนักวิชาการนอกสาขาได้ การศึกษาแบบสหวิทยา (inter-disciplinary) ทำให้เราเข้าใจระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งเศรษฐกิจไม่เป็นทางการได้ครบถ้วนขึ้นมาก

ภาคผนวก ข

การวัดขนาดเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ/นอกกฎหมายแบบทางอ้อมและทางตรง

การวัดขนาดเศรษฐกิจไม่เป็นทางการเป็นเรื่องยุ่งยากมากเพราะไม่มีระบบฐานข้อมูลที่สามารถรวบรวมไว้ที่จะนำมาใช้ได้ สำหรับเศรษฐกิจไม่เป็นทางการกลุ่ม (2) และ (4) ในภาคผนวก ก. มีวิธีวัดแบ่งได้เป็นการประมาณการทางอ้อม และการประมาณการทางตรง

การประมาณการทางอ้อมเป็นการประมาณการที่ทำได้รวดเร็ว และอาจใช้งบประมาณไม่สูง วิธีการที่ใช้มีหลายวิธี เช่น วิธีประมาณการจากสัดส่วนการทำงาน (Participation Rate Approach) วิธีประมาณการโดยเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของประเทศ (Discrepancy Approach) และการประมาณการโดยวิธีทางการเงิน (Currency Approach)

วิธีทางการเงินเป็นวิธีที่ใช้กันมาก ซึ่งแนวคิดนั้นคือกำหนดให้การถือเงินในมือของประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ เป็นผลจากการดำเนินธุรกิจใต้ดิน (กระแสรธนัน เศรษฐกิจใต้ดิน : ถ้าจะเลย...จะถูกลาม', 20 มิถุนายน 2539 หน้า 5; Hardding 8 Jenkins, 1989 : บทที่ 5)

การประมาณการทางอ้อมเป็นการประมาณการขนาดอย่างเฉียด จากข้อมูลสถิติที่เป็นข้อมูลแบบมหภาค ดังนั้น การศึกษาแนวนี้จะไม่ทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำธุรกิจเหล่านี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจด้วยกัน และกับข้าราชการและนักการเมือง รวมทั้งจะไม่ทราบว่าผลได้ผลเสียของธุรกิจตกอยู่กับใครบ้าง

การประมาณการอีกแนวหนึ่งคือ การประมาณการทางตรง วิธีนี้อาศัยการสำรวจการออกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์โดยตรง แต่เนื่องจากเศรษฐกิจไม่เป็นทางการมิได้มีการเก็บรวบรวมสถิติอย่างเป็นระบบ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่มีการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบจากธุรกิจจำนวนทั้งหมดที่มีอยู่จึงทำได้ยากมาก และจะเสียค่าใช้จ่ายสิ้นเปลืองสูง นักวิจัยมีทางเลือกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารการวิจัยที่มีอยู่ แล้วแสวงหาข้อมูลเจาะลึกเพิ่มเติมจากตัวอย่างจำนวนหนึ่งซึ่งอาจจะไม่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของธุรกิจจำนวนทั้งหมด ตัวอย่างจำนวนดังกล่าวได้มาแบบบังเอิญได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้รอบรู้ข้อมูลเป็นรายเฉพาะ หรือผู้สันักตรณ (key informants) เป็นผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น นอกจากนี้ยังได้จากการขอให้กลุ่มบุคคลซึ่งมี

ความสัมพันธ์ใกล้ชิด (อาจมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์) กับเจ้าของธุรกิจที่ไม่ประสงค์เปิดเผยตน ช่วยแนะนำให้รู้จักและให้สอบถามข้อมูลได้ (nominative technique) โดยมีข้อดกลงจะไม่มีมีการเปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล นักวิจัยที่จะต้องแสวงหาแหล่งข้อมูลให้หลากหลายและพยายามให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม เช่นมีการแบ่งธุรกิจเป็นขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แล้วพยายามสัมภาษณ์ให้ครบทุกขนาด นอกจากนี้ยังต้องหาวิธีเช็คข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อลดความคลาดเคลื่อน และการเบี่ยงเบนของข้อมูลเกิดจากการอิงข้อมูลบางแหล่งมากเกินไป

ข้อมูลรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ตัวอย่างจำนวนหนึ่งจะถือเป็นข้อมูลฐาน ที่นำไปประกอบการประมาณการให้เห็นขนาดหรือขอบเขตของธุรกิจนอกกฎหมายแต่ละประเภทเป็นภาพรวมใหญ่ ถือเป็นการประมาณการให้เห็นขนาดหรือความสำคัญโดยประมาณ (magnitude) อาจมีใช้ตัวเลขข้อมูลสถิติที่มีความถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ในการนำข้อมูลประมาณการไปใช้ผู้ใช้จะต้องตระหนักถึงที่มาของแหล่งข้อมูล วิธีประมาณการ สมมติฐานเบื้องหลังการประมาณการ จุดอ่อนจุดแข็งของการประมาณการและใช้วิจารณ์ญาณพิจารณาความเหมาะสมของการนำตัวเลขไปใช้

การประมาณการทางตรงตามแนวที่บรรยายมาจะทำให้เราทราบกระบวนการเบื้องหน้าเบื้องหลังของธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่าง ๆ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์ระหว่างกันเอง ความสัมพันธ์กับข้าราชการ และนักการเมือง เครือข่ายของธุรกิจ วิธีการจัดการ ต้นทุน กำไร การแบ่งสรรผลประโยชน์ ประเภทต่าง ๆ ของลูกค้า วิธีการหลีกเลี่ยงเงื่อนไขกฎหมาย ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกตัวอย่างผู้ทำธุรกิจ ลูกค้า และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ และข้าราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้ คณะวิจัยเลือกใช้วิธีประมาณการทางตรง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผิดกฎหมาย เนื่องจากความสนใจหลักของเราอยู่ที่การศึกษาให้เห็นความสำคัญของธุรกิจดังกล่าว กระบวนการภายในและผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจ ความโยงใยกับการเมืองและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ถ้าเราใช้วิธีการประมาณการทางอ้อมเราจะไม่อาจเข้าถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน

นักวิจัยบางรายใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบมนุษยวิทยา คือเข้าไปเป็นผู้สังเกตการณ์ หรือแอบแฝงตัวไปทำงานร่วมกับผู้ทำธุรกิจไม่เป็นทางการเป็นระยะเวลาสั้นพอจะได้ ข้อมูล (3 เดือน 6 เดือน 1 ปี) การแอบแฝงคนเข้าไปโดยไม่ให้เพื่อนร่วมงานทราบจุดประสงค์ที่แท้จริงอาจจำเป็นใน

กรณีธุรกิจผิดกฎหมาย ที่หาข้อมูลได้ยาก เช่นการชักยอกสินค้าในบริษัท การแอบแฝงตัวเข้าไปหาข้อมูลแบบนี้ถูกวิจารณ์จากแ่งมุมของจริยธรรมอยู่บ้าง

รายละเอียดเพิ่มเติมเรื่องวิธีประมาณการทางอ้อมและทางตรงพร้อมข้อวิจารณ์ให้อ่าน Harding & Jenkins (1989) บทที่ 5 และ 6; Thomas (1991) โดยเฉพาะบทที่ 6-8.

ภาคผนวก ก

วิธีวิทยาการวิจัยและการประมาณขนาดของเศรษฐกิจนอกกฎหมายในโครงการ

วิจัย “เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย”

การศึกษาเรื่องนี้เป็นระบบในประเทศไทยยังขาดแคลน โครงการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะของคณะวิจัยแห่งศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง นับได้ว่าเป็นการวิจัยบุกเบิกเกี่ยวกับเรื่องนี้ คณะวิจัยเลือกใช้วิธีประมาณการแบบทางตรง (direct research approach) คือการหาข้อมูลจากผู้ทำธุรกิจและผู้เกี่ยวข้องโดยตรง แต่เนื่องจากธุรกิจนอกกฎหมายที่ศึกษาเป็นธุรกิจผิดกฎหมายที่ทางการมิได้ทำการสำรวจเอาไว้ จึงไม่มีข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทำธุรกิจที่จะนำมาใช้เป็นฐานเพื่อสุ่มตัวอย่างแบบเป็นตัวแทนและใช้การสำรวจจากแบบสอบถามหรือจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบได้ จึงต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative approach) เป็นการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบต่าง ๆ ที่ต้องการหาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจำนวนตัวอย่างของผู้ประกอบกิจกรรมที่ศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่ง ตัวอย่างนี้มีลักษณะเจาะจง อาจหาได้จากผู้สันักครม (key informants) และจากการให้ตัวอย่างที่สอบถามเริ่มแรกแนะนำตัวอย่างต่อไปจากกลุ่มเพื่อน หรือญาติที่ประกอบธุรกิจหรือมีความโยงใยกับธุรกิจที่ศึกษาต่อ ๆ กันไป หรืออีกนัยหนึ่ง ตัวอย่างได้จากผู้มีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อน พี่-น้อง เครือญาติ ผู้อุปถัมภ์-ผู้รับการอุปถัมภ์ รุ่น ช้น สี สถาบันการศึกษา คนบ้านเดียวกัน เรียกว่าเป็นวิธี ‘nominative technique’ ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล นอกจากว่าผู้ให้สัมภาษณ์ประสงค์เปิดเผยตนเอง

นอกจากจะได้ข้อมูลฐานจากการสัมภาษณ์ผู้อยู่ในธุรกิจแล้ว คณะวิจัยแสวงหาข้อมูลจากเอกสารรายงานของทางการทั้งในและต่างประเทศ จากผลการศึกษาวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว รวมทั้งผลงานด้านวิทยานิพนธ์

การประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจของธุรกิจนอกกฎหมายแต่ละประเภทประมาณการเป็นรายได้ที่เกิดจากการทำธุรกิจ อันประกอบด้วยผลกำไร ค่าจ้าง (หรือมูลค่าเพิ่มนั่นเอง)

ที่มาของแหล่งข้อมูล วิธีวิทยาการวิจัย และการประมาณการโดยสังเขปในแต่ละหัวข้อ มีดังต่อไปนี้

การค้ายาเสพติด

ทำการประมาณการมูลค่ายาเสพติดโดยเริ่มจากจำนวนผลผลิตของฝิ่นและเฮโรอีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำ และสัดส่วนที่ผ่านออกนอกประเทศไทย ซึ่งมีตัวเลขของ US Department of State เมื่อได้จำนวนผลผลิตที่ผ่านจากไทยแล้ว จะสามารถประมาณมูลค่าจากประมาณการต้นทุนในประเทศไทย และการขายในสหรัฐอเมริกา สำหรับกัญชาก็ใช้วิธีการอย่างเดียวกัน ส่วนขมามันั้น ตัวเลขการผลิตหายากเพราะมีการผลิตรายย่อยจำนวนมากและแพร่กระจายอยู่ทุกจังหวัดในประเทศไทย การประมาณการนั้น ต้องขอความร่วมมือจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจและปปส.ในด้านข้อมูลประมาณการที่ได้จากการใช้ตัวเลขด้านผลผลิตสามารถนำไปเปรียบเทียบกับประมาณการที่มีผู้วิจัยทำได้แล้ว โดยเป็นการประมาณจากทางด้านผู้บริโภคซึ่งก็คือจำนวนผู้ติดยาเสพติด เพื่อพิจารณาถึงประมาณการที่น่าเชื่อถือที่สุด

การลักลอบค่าน้ำมันเถื่อน

ปริมาณน้ำมันเถื่อนได้ศึกษาจากข้อมูลของ 2 แหล่งใหญ่ คือ ประมาณการของบริษัทน้ำมันรายใหญ่ และการประเมินโดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ การศึกษาประมาณการวงเงินภาษีที่รัฐสูญเสีย และขบวนการค่าน้ำมันเถื่อนด้วย

การค้ามนุษย์

ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจของการค้าประเวณีในประเทศไทยกระทำได้จากตัวเลขประมาณการจำนวนหญิงบริการทางเพศได้จากการประมวลตัวเลขจากแหล่งต่างๆ จากทั้งของกระทรวงสาธารณสุข กรมตำรวจ และองค์กรพัฒนาเอกชน ประมาณการอัตราเฉลี่ยของการให้บริการ และจำนวนวันที่ทำงาน เนื่องจากการประมาณการจำนวนหญิงบริการมีความคลาดเคลื่อนสูง การประมาณการจะให้ค่าประมาณต่ำสุด - สูงสุด

ประเทศไทยเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับแรงงานข้ามชาติแบบผิดกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือจากแ่งผู้ส่ง ขณะนี้ มีแรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศทั้งถูกและผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก จำนวนที่ไปโดยถูกกฎหมายหาได้จากสถิติของกระทรวงแรงงาน และสถิติของประเทศผู้รับ ส่วนแรงงานไร้ฝีมือที่เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในประเทศสำคัญมี ญี่ปุ่น

ได้หวั่น ช่องกง สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ มาเลเซีย โดยตัวเลขของแรงงานผิดกฎหมายจากไทยหาได้จากการศึกษาที่มีอยู่แล้ว และโดยการประมาณการจากสถิติผู้ยื่นถิ่นกำหนดวิชาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้รับ

มูลค่าของรายได้ที่เกิดจากการค้าแรงงานแบบผิดกฎหมายคือค่าป่วยการที่ เอเย่นต์เรียกเก็บจากผู้อพยพไปทำงานแบบผิดกฎหมาย ข้อมูลด้านค่าป่วยการหาได้จากรายงานการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้คณะวิจัยได้ส่งแบบสอบถามข้อมูลไปยังหญิงไทยที่ถูกจับและรอการส่งกลับประเทศไทยที่โอซากา ระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2538

จากแง่ของผู้รับ ประเทศไทยรับแรงงานข้ามชาติแบบผิดกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีชายแดนที่ควบคุมยากอยู่รอบด้าน แรงงานผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ และต่ำกว่าค่าแรงงานของคนงานไทย ตัวเลขค่าจ้างหาได้จากการศึกษาที่มีอยู่แล้ว ตัวเลขประมาณการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นฐานประกอบกับการประมาณการของนักวิจัย

การค้าอาวุธเถื่อน

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขบวนการค้าอาวุธเถื่อน มีทั้งเอกสารที่รวบรวมจากห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัยหนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ และที่เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ ทหาร เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง นักวิชาการ พ่อค้า และนักหนังสือพิมพ์ การศึกษาพบว่า การค้าอาวุธสงครามอย่างผิดกฎหมายมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากภาวะสงครามในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านของไทยค่อนข้างคลายลงโดยตลอด

การพนัน

กิจกรรมดังกล่าวมีอยู่ทั่วไปทุกจังหวัด และผู้ที่ทราบข้อมูลที่ดีที่สุดคือ เจ้าหน้าที่รัฐ คณะวิจัยพยายามหาทางขอความร่วมมือจากทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกัน ก็หาข้อมูลจากเอกสารการวิจัยที่มีอยู่แล้ว เสนอเกี่ยวกับการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ได้ทำกรณีศึกษาลงลึกเพื่อประมาณการวงเงินที่เกี่ยวข้อง โดยทำกรณีศึกษาเจ้ามือหวยใต้ดิน พนันบอล และบ่อนการพนันในกรุงเทพฯ เพื่อประกอบเป็นฐานข้อมูลเพื่อการประมาณการสำหรับทั้ง

ประเทศ และเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อโต้แย้งของมูลค่ารายได้มูลค่าเพิ่มที่ประมาณการ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการประมาณการตัวเลขขั้นต่ำเป็นเกณฑ์ในการศึกษา คือเป็นการประมาณการแบบอนุรักษ์นิยม

การประมาณการวงเงินที่เกี่ยวข้องและมูลค่าเพิ่มของบ่อนการพนันได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของบ่อนการพนันขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ในเขตกรุงเทพฯ จำนวนหนึ่ง มีการเช็กข้อมูลกับ key informant จากฝ่ายตำรวจและเจ้าของบ่อนจำนวนหนึ่ง ในการสัมภาษณ์บางครั้งกระทำโดยสัมภาษณ์ตำรวจและเจ้าของบ่อนไปพร้อมกันเพื่อยืนยันข้อมูล สำหรับการประมาณการเขตต่างจังหวัดก็แสวงหาข้อมูลเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนหนึ่งที่พร้อมให้ข้อมูลโดยไม่เปิดเผยตัว

ในแต่ละกรณีศึกษา นอกจากการประมาณการมูลค่า ได้ทำรายงานกลุ่มลักษณะกรณีให้เห็นถึงขบวนการในแต่ละเรื่อง โดยข้อมูลส่วนใหญ่จะได้จากเอกสารที่รวบรวมจากห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือ ข่าวหนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และได้แสวงหา “วิทยาการ” และ “ผู้สันักตกรณี” ที่พร้อมจะให้ข้อมูลแบบปิดลับในฐานะที่ปรึกษาอีกด้วย

สำหรับรายละเอียดของแหล่งข้อมูลและวิธีวิทยาการวิจัยในแต่ละเรื่องให้อ่านเพิ่มเติมได้ในรายงานเฉพาะเรื่องของการศึกษาวิจัยนี้

บรรณานุกรม

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด, 'เศรษฐกิจใต้ดิน : ถ้าตัวเลข...จะดูกลาม' กระแสทรรศน์, วันที่ 20 มิถุนายน 2539.

ผาสุก พงษ์ไพจิตรและสังคีต พิริยะรังสรรค์ (2537), **คอร์ปชั่นกับประชาธิปไตย**, ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Dornbusch, R. and S. Fischer (1994), *Macroeconomics*, Sixth Edition, McGraw-Hill.

Feige, Edgar L. (ed.) (1989), **The Underground Economies Tax Evasion and Information Distortion**, Cambridge University Press.

Harding, Philip, Richard Jenkins (1989), **The Myth of the Hidden Economy**, Open University Press, Milton Keynes, Philadelphia.

Roemer, Michael & Christine Jones (eds.) (1991), **Markets in Developing Countries Parallel, Fragmented, and Black**, ICS Press, San Francisco, California.

Thomas, J.J. (1992), **Informal Economic Activity**, Harvester Wheatsheaf, New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore.

การถ่ายภาพติด : ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง

โดย

ผศ. ดร. นวณ้อย ตีร์รัตน์

2. กัญชา
3. แอมเฟตามีน หรือ ยาม้า
4. สารระเหย

ถึงแม้ว่าสารระเหย จะมีการแพร่ระบาดอย่างมาก ในประเทศไทย เช่น น้ำมันเบนซิน น้ำมันไฟแช็ค น้ำมันทินเนอร์ผสมสีอีเธอร์ น้ำยาซักแห้ง เป็นต้น แต่เนื่องจากสารระเหยนั้น ประกอบด้วยสารเคมีหลายประเภทด้วยกัน และสามารถหาซื้อได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น ในบทความนี้จะเลือกเฉพาะยาเสพติดที่ผิดกฎหมายและมีการแพร่ระบาดอย่างมาก ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภท ด้วยกันคือ การค้าฝิ่น / เฮโรอีน กัญชา และยาม้า

จากข้อมูลของยูเอ็นระบุว่า ปัจจุบันโลกมีมูลค่าของกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอยู่ประมาณ 600,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในจำนวนนี้เกิดจากการค้ายาเสพติด เป็นวงเงินประมาณ 400,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับในกรณีของประเทศไทยนั้น Financial Action Task Force (FATF) ได้ประมาณว่าเงินกำไรจากการค้ายาเสพติดที่ต้องให้สะอาด มีมูลค่าถึงประมาณปีละ 85,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมากกว่ารายได้จากการส่งออกของประเทศเกือบ 2 เท่าตัว (วัฏจักร, 19 สิงหาคม 2537) ซึ่งเงินจำนวนนี้คิดเป็น 21 เปอร์เซ็นต์ ของวงเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดทั่วโลก

ฝิ่น/เฮโรอีน

การผลิตฝิ่น/เฮโรอีน

สามเหลี่ยมทองคำยังคงเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของการผลิตฝิ่น/เฮโรอีน โดยเชื่อว่า เฮโรอีนที่ลักลอบนำไปขายในสหรัฐอเมริการ้อยละ 60 มาจากแหล่งผลิตในสามเหลี่ยมทองคำนี้ โดยที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นแหล่งผลิตเส้นทางลำเลียงของทั้งฝิ่น ลาว พม่า และชนกลุ่มน้อย โดยมีการกล่าวกันว่า ถ้าปราบโค่งสงครามกู้ชาติของกลุ่มชนชาติส่วนน้อยในบริเวณนี้ยังไม่ยุติลง การวานฝิ่นของชนกลุ่มน้อยก็ยังมิอาจเลิกราได้ เพราะว่าฝิ่นได้ถูกนำไปใช้เพื่อนำไปแลกอาวุธทำการสู้กับรัฐบาลพม่า

ชนกลุ่มน้อยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตเฮโรอีนมีอยู่ด้วยกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือ กลุ่มสกาพื้นฟูรัฐฉาน หรือ ที่รู้จักในนามขุนล่า กลุ่มที่สองคือ กองทัพรัฐว้า ภายหลังการมอบตัวของขุนล่า รัฐบาลพม่าได้ดำเนินการปราบปรามอย่างหนักต่อกลุ่มกำลังขุนล่า ซึ่งแตกออกไปและ

ยังไม่มอบตัวต่อรัฐบาลพม่า ส่งผลให้การผลิตเฮโรอีนและการค้าเฮโรอีนตามชายแดนเป็นไปด้วยความยากลำบาก อย่างไรก็ตามได้มีการขยายกำลังการผลิตฝิ่นเพิ่มมากขึ้นในส่วนลึกของภูฏาน และในส่วนของรัฐว้า นอกจากนี้รัฐว้าได้หันมาผลิตยาฝิ่นเพิ่มขึ้น ภาวะการขาดแคลนเฮโรอีนส่งผลให้ราคาเฮโรอีนซึ่งไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงของราคามาเป็นเวลาหลายปีแล้ว เพิ่มสูงขึ้นในต้นปี 2539

การเพิ่มสูงขึ้นของราคาเฮโรอีนนั้นคาดว่ามาจากหลายสาเหตุด้วยกัน กล่าวคืออาจจะมาจากปริมาณการผลิตที่ลดลงจากการวางอาวุธของกลุ่มขุนส่า ซึ่งส่งผลให้การค้าเฮโรอีนหรือการค้าเถียงเฮโรอีนจากพื้นที่ตอนในออกมาข้างนอกยากลำบากมากขึ้น บางส่วนคาดว่าอาจจะเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มราคาของกลุ่มว้าประกอบด้วย เพราะราคาของเฮโรอีนไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลากหลายปีแล้ว ในขณะที่ปริมาณการผลิตยังไม่มีตัวเลขยืนยันได้ว่าลดลงเพราะได้มีการเพิ่มการผลิตในพื้นที่อื่นทดแทนโดยเฉพาะทางจีนตอนใต้ (เอกสารสรุปสถานการณ์ เฮโรอีนในปัจจุบันกับผลกระทบ ห้วงเวลาดังแต่เดือนเม.ย.-พ.ค. 2539 ของ ป.ป.ส. และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส.)

จากการประมาณการการผลิตฝิ่นพบว่า เขตสามเหลี่ยมทองคำมีการปลูกฝิ่นคิดเป็นร้อยละ 75 ของปริมาณการปลูกฝิ่นของโลกในปี 2536 (ตารางที่ 1 และ 2) โดยที่ผลผลิตฝิ่นส่วนใหญ่มาจากพม่า อย่างไรก็ตามในปี 2537 ผลผลิตฝิ่นในเขตพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ หรือ เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ลดลงเหลือประมาณร้อยละ 60 ของผลผลิตฝิ่นทั่วโลก ในปี 2537 เริ่มมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในเขตการผลิตฝิ่นได้ในบริเวณนี้ กล่าวคือ เริ่มมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือว่าการผลิตฝิ่นได้ขยายเข้าไปทางจีนตอนใต้ในมณฑลยูนนาน ข้อมูลในปี 2537 บ่งชี้ว่าจีนสามารถผลิตฝิ่นได้ถึง 25 เมตริกตัน ซึ่งมากกว่าการผลิตในประเทศไทย สาเหตุของการลดลงของการผลิตฝิ่นในเขตนี้มาจากภาวะอากาศที่ค่อนข้างแห้งแล้ง

สำหรับการผลิตในปี 2538 ยังคงไม่มีข้อมูลที่เปิดเผยแต่จากการขอมวางอาวุธของขุนส่าและเข้าร่วมกับรัฐบาลพม่า ประกอบกับพม่าได้ควบคุมเรื่องนี้อย่างจริงจัง น่าจะมีผลให้ปริมาณการผลิตฝิ่นในพม่าลดลง แต่ในขณะเดียวกันมีความเป็นไปได้ที่การผลิตฝิ่นจะขยับพื้นที่เข้าไปสู่เขตจีนมากขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วการผลิตฝิ่นในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจจะลดลงไม่มากนัก

สัดส่วนการผลิตในเขตเอเชียตะวันตกได้เพิ่มมากขึ้นในอาฟกานิสถาน ปากีสถาน และจากรายงานของ National Narcotics Intelligence Consumers Committee (August 1995) ได้ระบุว่า การปลูกฝิ่นในอินเดียได้เพิ่มมากขึ้นโดยสามารถผลิตฝิ่นดิบได้ถึง 82 เมตริกตันในปี 2537

สำหรับกรณีประเทศไทย ถึงแม้ว่าพื้นที่การเพาะปลูกจะมีเพียงเล็กน้อยแต่ไทยก็เป็นผู้ค้าที่สำคัญของโลก เพราะไทยจะเป็นทางผ่านของฝิ่นในลาวและพม่าไปสู่ประเทศที่สาม โดยที่การเดินทางของเฮโรอีนอาจจะออกจากไทยแล้วไปประเทศที่ต้องการซื้อโดยตรง หรืออาจจะส่งผ่านไปยังประเทศอื่น ๆ ก่อน เช่น ผ่านมาเลเซีย, ส่องกงเป็นต้น ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความสำคัญของการเป็นช่องทางผ่านมากกว่าที่จะเป็นผู้ผลิต โดยที่ขบวนการแปรรูปจากฝิ่นไปสู่เฮโรอีนนั้นกระทำกันตามชายแดนไทยกับพม่าและลาวนั่นเอง

อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของการเป็นเครือข่ายที่สำคัญของการค้าเฮโรอีนของโลก เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนาม ซึ่งได้มีการสร้างเครือข่ายทางการค้ากับทหารอเมริกันในฐานะทัพ ซึ่งเครือข่ายนี้ได้เชื่อมโยงการค้าฝิ่น/เฮโรอีนในกลุ่มประเทศในอินโดจีน เมื่อสิ้นสุดสงครามเวียดนามแล้ว เครือข่ายทางการค้าได้พัฒนากว้างขวางขึ้นโดยผ่านเครือข่ายที่มีอยู่ในช่วงสงคราม ประกอบกับการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมของประเทศที่มีชายแดนติดกับสามเหลี่ยมทองคำ ดังนั้นประเทศไทยจึงมีสภาพที่ดีที่สุด เป็นที่ต้องการในการเป็นทางลำเลียงไปสู่ประเทศผู้ซื้อ

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้รับการยอมรับในการพยายามปราบปรามยาเสพติดและประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก แต่ในรายงานวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มยาเสพติดในประเทศไทยของ ป.ป.ส. ได้ระบุแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงแผนฯ 8 (2540-2544) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือในการเปิดเขตเศรษฐกิจตามอนุภูมิภาคและชายแดน อาจส่งผลให้สถานการณ์ยาเสพติดรุนแรงขึ้นโดยแผนดังกล่าวได้ระบุว่า

“...ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ปี 2540-2544) นั้น มีนโยบายพัฒนาประเทศบางประการที่จะกลายเป็นตัวเร่งทำให้สถานการณ์การค้ายาเสพติดในประเทศไทย ภูมิภาคอินโดจีนทวีความรุนแรงขึ้น คือ

1. การพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคและพื้นที่ชายแดน เพื่อเป็นประตูติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ภายใต้ความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย และไทย พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่โขง 6 ประเทศ (กัมพูชา ลาว พม่า ไทย เวียดนาม

และจีน) พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีป (ไทย อินเดีย ศรีลังกา บังกลาเทศ และพม่า)

2. การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตจากกรุงเทพและปริมณฑล รวมทั้งยกระดับให้เป็นประตูเชื่อมโยงทางอากาศกับนานาชาติทั้งเอเชีย-แปซิฟิก ยุโรป และตะวันออกกลาง นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายเปิดเส้นทางใหม่ระหว่างแหลมฉบัง-สระแก้ว-นางรอง-นุกดาหาร เพื่อรองรับความเจริญที่ต่อเนื่องกับประเทศกลุ่มอินโดจีน อันจะส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการขนส่งเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

3. การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เพื่อเพิ่มสมรรถนะการขนส่งทางทะเลของประเทศไทย โดยอาศัยศักยภาพด้านภูมิภาคเศรษฐกิจคอนไดในการพัฒนา “สะพานเศรษฐกิจ” ด้วยระบบขนส่งสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพอันเป็นเหมือนประตูประเทศที่เปิดออกสู่มหาสมุทรอินเดีย

4. การพัฒนาพื้นที่ภาคมหานครที่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนกรุงเทพและปริมณฑล ชุมชนชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ชุมชนอนุภาคตอนบน และชุมชนอนุภาคตะวันตก เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่เกื้อหนุนกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการพัฒนาดังๆ เหล่านี้จะเป็นโครงการพัฒนาประเทศที่เข้าไปมีส่วนพัวพันกับพื้นที่การผลิต-เส้นทางการขนส่งสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดทุกชนิดอยู่แล้ว คือ ภาคเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบนำฝิ่นและเฮโรอีนมาจากพม่า ทางจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก...”

ผู้จัดการรายวัน, 17 กันยายน 2539 : 13

ตารางที่ 1 : Worldwide Cultivation Totals

Country	1994** Hectares		1993 Hectares		1992 Hectares	
	Net	Cultivated	Eradicated	Net	Cultivated	Eradicated
Opium						
Afghanistan	29,180	21,080	0	21,080	19,470	0
Iran*	n.a.	na	na	na	na	na
Pakistan	7,270	6,280	856	6,280	9,147	977
Total SW Asia	36,450	27,360	856	27,360	28,617	977
Burma	146,600	166,404	604	165,800	154,915	1,215
Laos	18,520	26,040	0	26,040	25,610	0
Thailand	2,110	2,880	0	2,880	3,630	1,580
China	1,965	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Total SE Asia	169,195	195,324	604	194,720	184,155	2,795
Columbia	20,000	29,821	9,821	20,000	32,715	12,715
Lebanon	n.a.	440	0	440	na	0
Guatemala	n.a.	864	426	438	1,200	470
Mexico	5,795	11,780	7,820	3,960	10,170	6,860
Total Other		42,905	18,087	24,838	44,085	20,045
Total Opium		265,589	19,527	246,918	256,857	23,817
						238,040

ตารางที่ 1 : (ต่อ)

Coca						
Bolivia	49,600	2,400	47,200	50,649	5,149	45,500
Colombia	40,493	793	39,700	38,059	959	37,100
Peru	108,800	0	108,800	129,100	0	129,100
Ecuador	na	na	na	na	na	na
Total Coca	198,893	3,193	195,700	217,808	6,108	211,700
Marijuana						
Mexico	21,190	9,970	11,220	28,520	12,100	16,420
Colombia	5,050	50	5,000	2,000	0	2,000
Jamaica	1,200	456	744	1,200	811	389
Belize	0	0	0	320	266	54
Others	na	na	na	na	na	na
Total Marijuana	27,440	10,476	16,964	32,040	13,177	18,863

* = While we do not have solid data, the USG estimated in 1992 that Iran may have 3,500 hectares of opium poppy under cultivation.

Source : United States Department of State Bureau of International Narcotics Matters, *International Narcotics Control Strategy Report*, April 1994, p 19.

** = National Narcotics Intelligence Consumers Committee, *The Supply of Illicit Drugs to the United States*, August, 1994, p 38.

ตารางที่ 2: Estimated Worldwide Potential Net Production, 1988 - 1993

(metric tons)

Country	1994***	1993	1992	1991	1990	1989	1988
Opium							
Afghanistan*	950	685	640	570	415	585	750
Iran**	-	-	-	-	-	-	-
Pakistan	160	140	175	180	165	130	205
Total SW Asia	1110	825	815	750	580	715	955
Burma	2,030	2,575	2,280	2,350	2,255	2,430	1,280
Laos	85	180	230	265	275	380	255
Thailand	17	42	24	35	40	50	25
China	25						
Total SE Asia	2,157	2,797	2,534	2,650	2,570	2,860	1,560
Columbia	n.a.	20	20	27	-	-	-
Lebanon	n.a.	4	-	34	32	45	na
Guatemala	n.a.	4	-	17	13	12	8
Mexico	60	49	40	41	62	66	67
Total Other	60	77	60	119	107	123	75
Total Opium	3,407	3,899	3,409	3,519	3,257	3,698	2,590

ตารางที่ 2 : (ต่อ)

(metric tons)

Coca Leaf						
Bolivia	84,400	80,300	78,400	76,800	77,600	78,400
Colombia	31,700	29,600	30,000	32,100	33,900	27,200
Peru	155,500	223,900	222,700	196,900	186,300	187,700
Ecuador	100	100	40	170	270	400
Total Coca Leaf	271,700	383,900	381,140	305,970	298,070	298,700
Marijuana						
Mexico	6,280	7,795	7,775	19,75	30,200	5,655
Colombia	4,125	1,500	1,500	1,500	2,800	7,775
Jamaica	502	263	641	825	190	405
Belize	0	0	49	60	65	120
Others	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500
Total Marijuana	14,407	13,058	13,465	25,600	36,755	17,455

* = DEA believes, based up on foreign reporting and human sources, that opium production in Afghanistan may have exceed 900 metric tons in 1992 and 1993.

** = While there is no solid information on Iranian opium production, the USG estimated that Iran May potentially produce between 35-75 metric tons of opium gum annual

*** = National Narcotics Intelligence Consumers Committee, The Supply of Illicit Drugs to the United States, August, 1994, p 38.

Source: United States Department of State Bureau of International Narcotics Matters, *International Narcotics Control Strategy Report*, April 1994, p 20.

จากตัวเลขการปลูกฝิ่นในเขตสามเหลี่ยมทองคำ ทำให้สามารถประมาณผลผลิตที่เป็นเฮโรอีน โดยที่ปริมาณฝิ่นดิบ 10 ส่วน สามารถผลิตเฮโรอีนได้ 1 ส่วน อย่างไรก็ตามเนื่องจากชนกลุ่มน้อยนิยมที่จะเสพฝิ่น ดังนั้น ฝิ่นดิบจำนวนหนึ่งจะถูกเก็บไว้เพื่อบริโภคภายในชนกลุ่มน้อยเอง เฮโรอีนที่ออกสู่ตลาดโลกน่าจะมาจากในประเทศพม่าเป็นหลัก เพราะการผลิตในประเทศอื่นๆ ในสามเหลี่ยมทองคำ มีปริมาณไม่มากนัก เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของ ป.ป.ส. (จากการจัดระดมความคิดเห็นเมื่อ 19 กันยายน 2539) ประเมินว่า โดยทั่วไปปริมาณฝิ่นดิบจะถูกผลิตเป็นเฮโรอีนประมาณร้อยละ 75 ของปริมาณฝิ่นดิบเท่านั้น ดังนั้นปริมาณเฮโรอีนที่ถูกผลิตขึ้นนั้นในปี 2536 น่าจะมีอยู่ในปริมาณ 180 ตัน และลดลงเหลือประมาณ 150 ตัน ในปี 2537

การค้าเฮโรอีน

ดังได้กล่าวถึงในเบื้องต้นแล้วว่า การค้าเฮโรอีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำนั้นพัวพันกับประเทศไทยค่อนข้างมาก โดยเชื่อกันว่าประเทศไทยยังคงเป็นทางผ่านของเฮโรอีนจากสามเหลี่ยมทองคำไปสู่ประเทศผู้ซื้อที่สำคัญ ส่วนทางเส้นอื่นในการค้าประกอบด้วย

- ผ่านทางประเทศจีน ไปสู่ประเทศอื่นๆ โดยผ่านทางฮ่องกง และได้หวัน
- ผ่านเส้นทางชายแดนไทยสู่กัมพูชา โดยผ่านทางเกาะกง (Koh Kong) ออกสู่ทะเล
- ผ่านทางเวียดนามออกไปสู่ประเทศที่สาม

สาเหตุของการแพร่กระจายเฮโรอีนเข้าสู่ประเทศไทยก็เพราะว่า ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รายได้ของประชากรเพิ่มสูงขึ้นพร้อมๆ กับปัญหาความซับซ้อนของปัญหาสังคมซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้คนกลุ่มหนึ่งหันไปหาทางออกโดยการพึ่งยาเสพติดมากขึ้น และสืบเนื่องจากประเทศไทยเคยเป็นแหล่งที่มีการผลิตเฮโรอีนแหล่งใหญ่แห่งหนึ่ง ดังนั้นเครือข่ายทางการตลาดภายในประเทศยังดำรงอยู่ รวมทั้งเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับการค้าเฮโรอีนโลก ซึ่งดำรงอยู่อย่างยาวนานนับแต่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเฮโรอีนในภูมิภาคนี้ และระดับการพัฒนาประเทศ การคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศใกล้เคียงมีผลให้ไทยยังคงบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการจัดจำหน่ายที่สำคัญ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้รับการยอมรับว่า เป็นประเทศหนึ่งที่ดำเนินการปราบปรามการค้าและการผลิตฝิ่นและเฮโรอีนอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากการค้าเฮโรอีนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งเป็น

เหยื่อล่อใจให้มีกลุ่มบุคคลเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์อยู่ตลอดเวลา การปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติดย่อมเป็นไปอย่างยากลำบาก ซึ่งแตกต่างจากการปราบปรามพื้นที่การผลิต ซึ่งประเทศไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงในการลดพื้นที่การผลิตฝิ่น

สำหรับประเทศไทยผู้ที่ติดยาเสพติดเฮโรอีน และฝิ่น มีจำนวนถึง 214,180 คน ในปี 2536 (TDRI, 2538) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17 ของผู้ติดยาเสพติดชนิดต่างๆ รวมกันโดยผู้เสพติดเฮโรอีนส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคใต้ ส่วนภาคเหนือเป็นการเสพติดฝิ่นเป็นหลัก โดยมีผู้เสพติดเฮโรอีนมีอาชีพเกษตรกรอยู่ในหมู่บ้าน (ร้อยละ 37) กับชาวประมงน้ำลึก (ร้อยละ 22) ส่วนพวกติดยาฝิ่นคือ พวกชาวเขาและเกษตรกรรวมประมาณร้อยละ 99 (ตารางที่ 9)

ถึงแม้ว่าฝิ่นได้มีการแพร่ระบาดในประเทศในเอเชียเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้วก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยหลักฐานระบุว่าในยุคกรุงศรีอยุธยาตอนต้น อันตรายของฝิ่นเริ่มปรากฏแก่สังคมไทย โดยได้มีการออกมาตรการควบคุมขึ้นเป็นครั้งแรก โดยได้มีการระบุโทษแก่ผู้เสพและขาย (ศิริวัฒน์ โอสถานุเคราะห์, 2503)

การแพร่ระบาดอย่างมากมายเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งมีคนจีนอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทย พร้อมทั้งนำการสูบฝิ่นเข้ามาด้วย เป็นเหตุให้ฝิ่นแพร่กระจายเข้าสู่คนไทย ถึงแม้ทางการจะดำเนินการปราบปรามแต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการค้าฝิ่นเสียใหม่ โดยให้มีการปลูกฝิ่น เสพ และค้าฝิ่นได้โดยไม่ผิดกฎหมายเฉพาะในหมู่คนจีน โดยมีการเสียภาษีให้กับรัฐเพราะกำไรจากการค้าฝิ่นเดือนสูง นับจากที่การค้าฝิ่นเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายรายได้จากการค้าฝิ่นของรัฐบาลก็มีปริมาณเพิ่มสูงมากโดยตลอด จนกระทั่งในช่วง 2490 สัดส่วนของรายได้จากภาษีอากรฝิ่นของรัฐบาลเริ่มมีขนาดลดลงจนไม่มีความสำคัญต่อรายได้ของรัฐบาลมากนัก ในปี พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศเลิก การเสพฝิ่นและจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักร

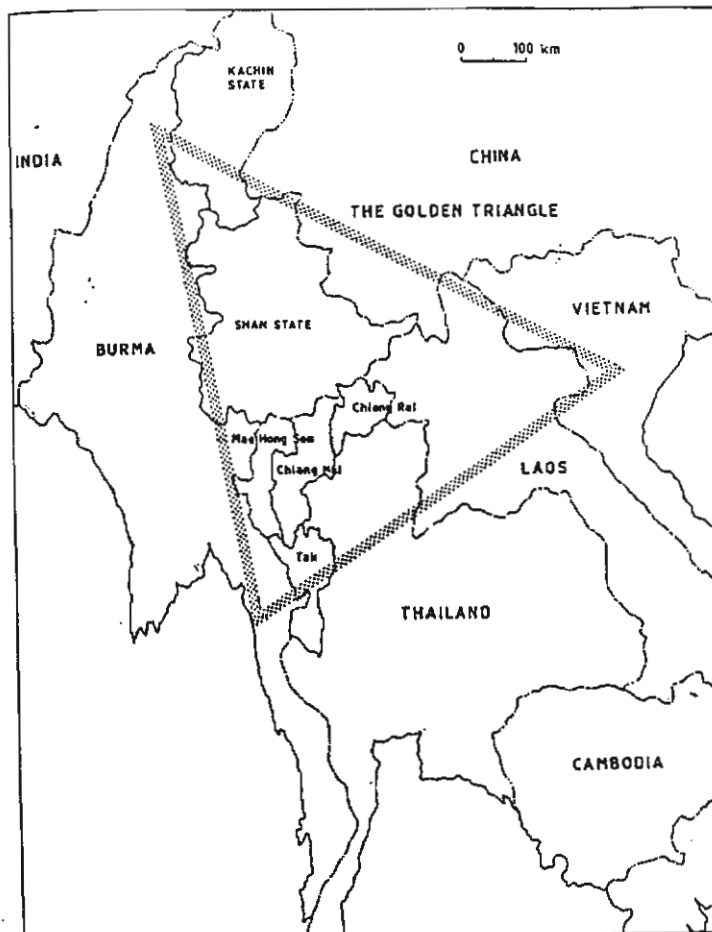
สำหรับการแพร่ระบาดของเฮโรอีน ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าเริ่มมีการลักลอบจำหน่ายเมื่อใด แต่พอจะสันนิษฐานได้ว่าเมื่อฝิ่นกลายเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เฮโรอีนก็เข้ามาแทนที่ซึ่งผลการค้าเฮโรอีนทำกำไรได้อย่างมากมาย และสะดวกในการขนส่ง พกพาง่าย และในสมัยแรกๆ ของการแพร่ระบาดนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามในประเทศไทยยังไม่รู้จัก จึงมีผลทำให้เฮโรอีนระบาดอย่างฉับพลัน และกระจายออกไปทั่วประเทศตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

รูปที่ 1

บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

รูปที่ 1

บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

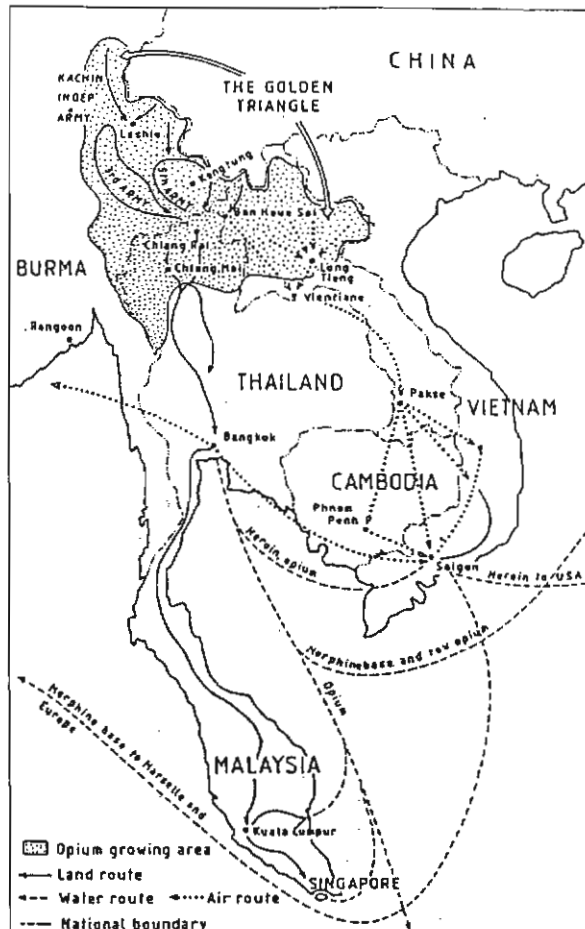

ที่มา : McCoy, A. W. et al. The Politics of Heroin in Southeast Asia Harper & Row Publishers, New York, 1972 .

ที่มา : McCoy, A. W. et al. The Politics of Heroin in Southeast Asia Harper & Row
Publishers, New York, 1972 .

รูปที่ 2

เส้นทางการลำเลียงฝิ่นและเฮโรอีน ก่อนปี พ.ศ. 2516

ที่มา : McCoy, A. W. et al. The Politics of Heroin in Southeast Asia Harper & Row Publishers, New York, 1972 .

รูปที่ 2

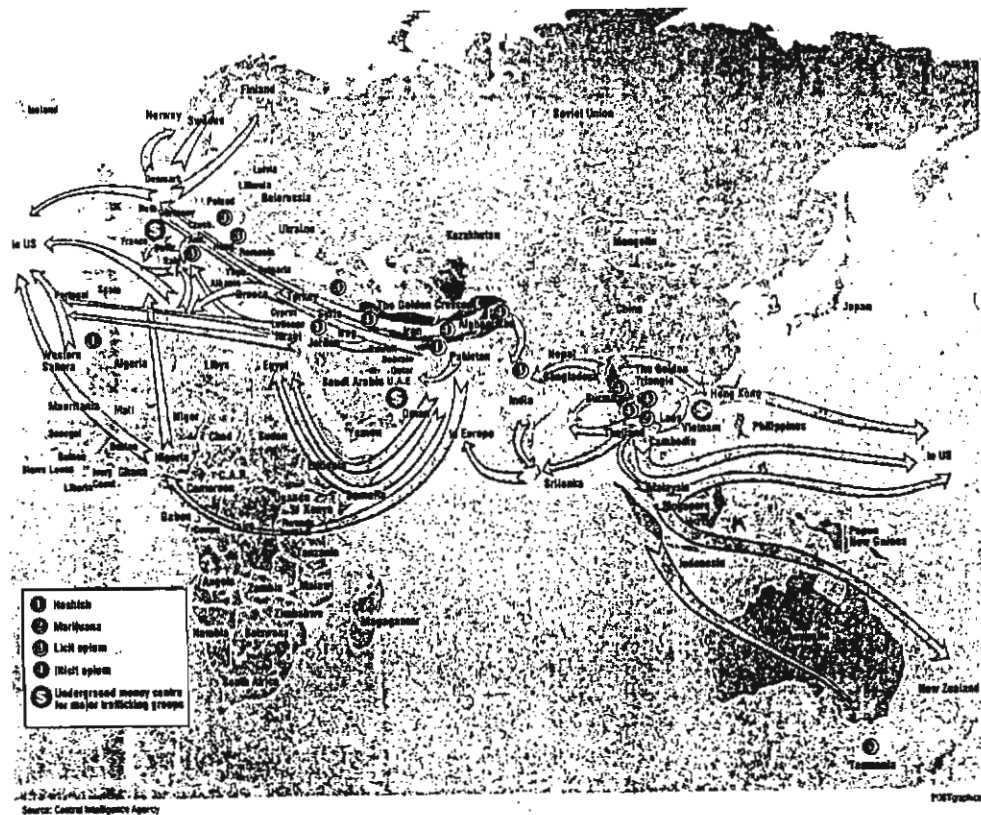
เส้นทางการลำเลียงฝิ่นและเฮโรอีน ก่อนปี พ.ศ. 2516

ที่มา : McCoy, A. W. et al. The Politics of Heroin in Southeast Asia Harper & Row

Publishers, New York, 1972 .

รูปที่ 3

Major Euro-Asian Narcotics Cultivation areas and trafficking routes

ที่มา : Bangkok Post, 2 April 1995.

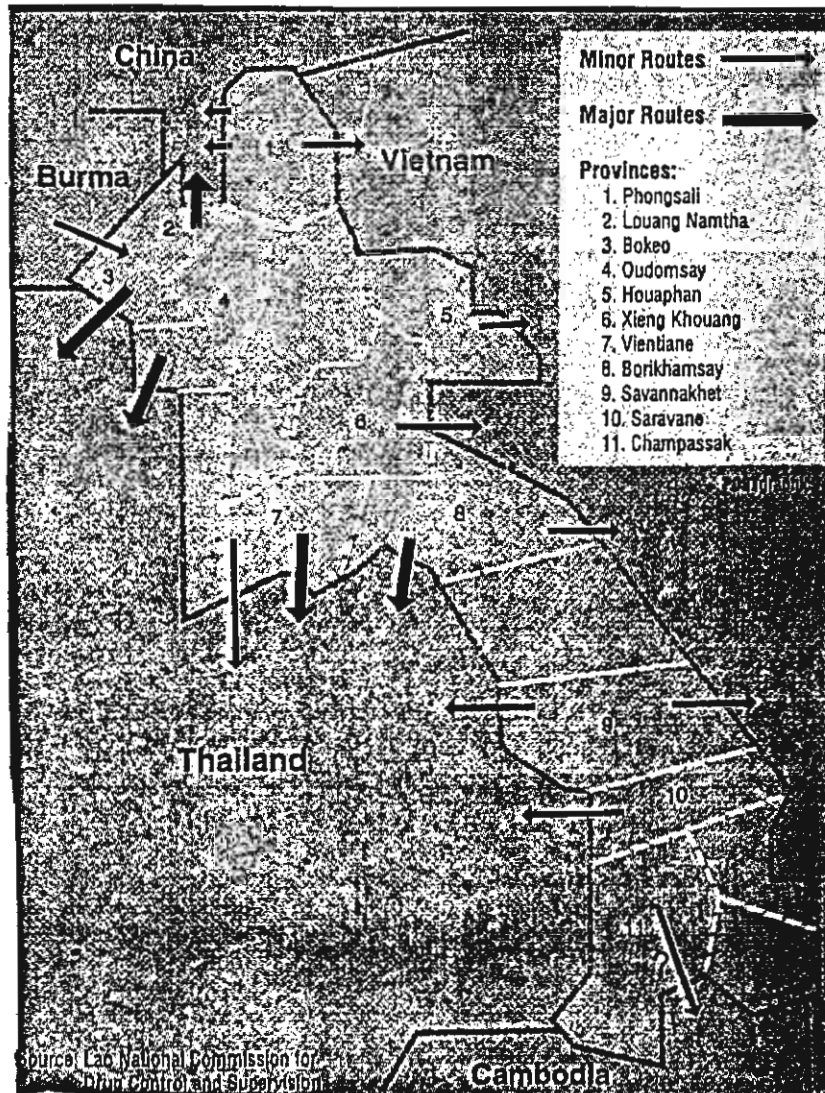
รูปที่ 3

Major Euro-Asian Narcotics Cultivation areas and trafficking routes

ที่มา : Bangkok Post, 2 April 1995.

รูปที่ 4

Probable opium trafficking routes in Laos

ที่มา : Bangkok Post, 21 February 1995.

รูปที่ 4

Probable opium trafficking routes in Laos

ที่มา : Bangkok Post, 21 February 1995.

ในการสกัดเฮโรอีนจากฝิ่นจะต้องใช้วัตถุดิบที่สำคัญ 2 อย่าง คือ ฝิ่นสุก และน้ำยาเคมี 2 ชนิด คือ Acetic Anhydride and Acetyl Chloride การผลิตเฮโรอีน 1 กิโลกรัม ต้องใช้ฝิ่นสุกประมาณ 10 กิโลกรัม กับน้ำยาเคมีอีกจำนวนหนึ่ง ก่อนปี 2504 ประเทศไทยยังไม่ได้มีการควบคุมการนำเข้า Acetic Anhydride ซึ่งเป็นกรดที่ใช้ในการผลิตยาและผลิตภัณฑ์บางชนิด ซึ่งในปัจจุบันสารเคมีทั้ง 2 ชนิด ถือเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 4 ที่ผิดกฎหมายตาม พ.ร.บ. ยาเสพติด ปีพ.ศ. 2522 ห้ามมิให้ผลิตจำหน่ายนำเข้า ส่งออก หรือมิไว้ครอบครอง กล่าวกันว่าในปัจจุบันสารเคมีทั้งสองถูกลักลอบนำเข้าทางภาคใต้และทางภาคเหนือของประเทศไทย

โรงงานผลิตเฮโรอีนส่วนใหญ่จะตั้งกระจายอยู่บริเวณชายแดนไทยกับพม่า และลาว โรงงานเหล่านี้มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายหลบหนีการจับกุมได้ง่ายประมาณว่าในปี 2532 โรงงานผลิตเฮโรอีนบริเวณพรมแดน 3 ประเทศมีประมาณ 20 โรง

ในรายงานเรื่อง The Supply of Illicit Drugs to the United States ของ National Narcotics Intelligence Consumers Committee (August 1994 : 39) ได้ระบุว่า

“ Ethnic Chinese and Thai traffickers dominated the manufacture export, and wholesale distribution of Southeast Asian heroin worldwide ”

มูลค่าเพิ่มวงเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีน

โดยที่กลุ่มค้ายาเสพติดเฮโรอีนอาจจะแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ กลุ่มที่มั่วสุมโดยตรงกับต่างประเทศและกลุ่มที่ค้าภายในประเทศ กลุ่มที่ส่งออกเฮโรอีนมักจะเป็นกลุ่มใหญ่มีอิทธิพลมาก และมักจะรวมการคอร์รัปชันของทางข้าราชการต่างๆ เพื่อให้การค้าเฮโรอีนเป็นไปโดยสะดวก ส่วนกลุ่มที่ค้าภายในประเทศมักจะเป็นพ่อค้ารายย่อย ซึ่งทำให้ยอดปริมาณการจับกุมมีจำนวนครั้งที่สูง แต่ของกลางมีปริมาณไม่มากนัก แต่การจับกลุ่มเฮโรอีนส่งออกในแต่ละครั้งจะเป็นปริมาณที่มากกว่าการค้าภายในประเทศหลายเท่าตัว

นายหน้า (Broker) ต่างชาติที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดก็คือ คนเชื้อสายจีน ซึ่งอาจจะเป็นฮ่องกง หรือ มาเลย์ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของไนจีเรีย ซึ่งเข้ามาทำการค้ายาเสพติดในประเทศไทย

โดยกลุ่มนี้มีการเติบโตเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สถิติการจับกุมชาวต่างชาติในคดียาเสพติด (ไม่รวมพม่าและลาว) ในปี 2533 พบว่า เป็นชาวต่างชาติจากมาเลเซียร้อยละ 20 และจากไนจีเรียร้อยละ 25 (รายงานสถิติเกี่ยวกับยาเสพติดประจำปี 2533)

ราคาของเฮโรอินที่จำหน่ายในประเทศไทยมีราคาค่อนข้างคงที่เป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งต้นปี 2539 ซึ่งราคาได้เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ในการประมาณวงเงินที่เกี่ยวข้องจะใช้ราคาของเฮโรอินก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นในปี 2539 ราคาของเฮโรอินจะเพิ่มมากขึ้นตามระยะทางการขนถ่าย ณ จุดนำเข้า (ในภาคเหนือ) ประมาณ 2-3 เท่าตัว และราคาในต่างประเทศจะยิ่งสูงขึ้นไปมากเป็น 20-30 เท่าในตลาดสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 3 และ 4)

ตารางที่ 3 : Selling Prices of Heroin, 1989

Heroin (grade 4)	Price (Baht per kg.)
At source (Nothern Thailand)	92,857 - 128,572
Northeast	114,286 - 185,716
Bangkok	157,143 - 185,715
South	117,429 - 214,286
Malaysia	200,000 - 220,000
Hong Kong	300,000 - 330,000
U.S.A.	2,600,000 - 5,500,000

ที่มา : ป.ป.ส. อังโน อัมมาร สยามวาลา และ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ได้ยืนยันว่าราคาเฮโรอินขายส่งไม่เปลี่ยนแปลงในช่วง 1989 - 1995

ดังที่กล่าวไว้แล้วในเบื้องต้นว่า ถึงแม้จะมีแนวโน้มการเพิ่มเส้นทางลำเลียงเฮโรอินออกจากเขตพม่าไปยังประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศตะวันตกเพิ่มมากขึ้น เส้นทางลำเลียงที่สำคัญสายหนึ่งยังคงอยู่ในเขตประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะความสะดวกของเส้นทางคมนาคมในประเทศไทยเป็นปัจจัยสำคัญ การลักลอบส่งยาเสพติดยังคงใช้เส้นทางหลักเดิมๆ ได้แก่ เส้นทางส่งออกทางท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยทางด่านคลังสินค้า (CARGO) และผู้โดยสารเครื่องบิน ทางด้านท่าเรือคลองเตย การส่งผ่านไปยังประเทศกัมพูชาเพื่อส่งออกไปที่เกาะกง และการส่งผ่านลงทางใต้

ข้อมูลการจับกุมเฮโรอีนในปี 2537 ที่ผ่านเข้าทางประเทศไทยบ่งชี้ว่าไทยยังคงเป็นเส้นทางลำเลียงที่สำคัญ (National Narcotics Intelligence Consumers Committee, 1995) ดังนี้

- ศุลกากรออสเตรเลียได้จับเฮโรอีนที่ส่งผ่านจากประเทศไทยและมาเลเซียได้ในเดือนกรกฎาคม 2537 เป็นจำนวน 120 กิโลกรัม
- เจ้าหน้าที่ได้วันสามารถจับกุมเฮโรอีนที่ส่งมาจากประเทศไทยทางเรือประมง 2 ครั้ง ในปี 2537 รวมน้ำหนัก 249 กิโลกรัม
- เจ้าหน้าที่อินโดนีเซียจับกุมเฮโรอีนจากประเทศไทยได้ในจำนวน 12 กิโลกรัม และต่อมาจับได้อีก 29 กิโลกรัม แต่ไม่ได้รายงานว่าเป็นเฮโรอีนที่ผ่านมาจากไค
- เจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมเฮโรอีนทั้งที่สำหรับขายในประเทศและเตรียมส่งออก น้ำหนักรวมประมาณ 1,000 กิโลกรัม (โดยที่เป็นเฮโรอีนที่เตรียมส่งออก 700 กิโลกรัม)

อย่างไรก็ตามการจับกุมดังกล่าว น้อยกว่าการจับกุมในประเทศจีน ซึ่งรายงานว่าเป็นปี 2537 สามารถจับกุมผู้ค้ายาเสพติดได้ 12,900 คน รวมเป็นน้ำหนักเฮโรอีน 3.7 ตัน (National Narcotics Intelligence Consumers Committee, 1995) ในช่วงเวลาเดียวกันได้มีรายงานการจับกุมเฮโรอีนของรัฐบาลพม่าสามารถจับกุมเฮโรอีนได้ 347 กิโลกรัม และฝิ่นดิบจำนวน 2.27 ตันและสาร Acetic Anhydride ซึ่งเป็นสารเคมีสำหรับการผลิตเฮโรอีนจำนวน 1,191 แกลลอน (สารเคมีในจำนวนนี้สามารถใช้ผลิตเฮโรอีนได้ประมาณ 4 ตัน)

จากข้อมูลประกอบเบื้องต้น และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. พอดีสรุปเป็นภาพรวมได้ว่า ปริมาณฝิ่นดิบที่ผลิตได้ในเขตพม่าและลาวสามารถสกัดเป็นเฮโรอีนได้ประมาณ 150 ตัน (คิดเพียงร้อยละ 75 ของผลผลิตที่คาดว่าจะสกัดเป็นเฮโรอีน) ซึ่งในจำนวนนี้ประเมินว่าจะมีเฮโรอีนเข้าประเทศไทยประมาณ 50 ตัน ในปี 2537 ส่วนการผลิตในประเทศไทยไม่ได้นำมาคำนวณเนื่องจาก ผลิตได้เป็นปริมาณฝิ่นดิบ 17 ตัน ซึ่งน่าจะเป็นปริมาณที่ใกล้เคียงกับการบริโภคของชนกลุ่มน้อย โดยทั่วไปชนกลุ่มน้อยจะมีพฤติกรรมของการค้ายาเสพติดฝิ่นมากกว่าเฮโรอีน

ปริมาณการนำเข้าเฮโรอีน 50 ตันนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันกล่าวคือ จะมีส่วนที่สำหรับบริโภคในประเทศ ส่งออก และส่วนที่ถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- การบริโภคเฮโรอีนในประเทศ มีงสรค์ ชาวสะอาดและจิราภรณ์ แผลงประพันธ์ (2537) ได้ประเมินว่าจะมีการเสพเฮโรอีนภายในประเทศเพียง 5-6 คัน ซึ่งเมื่อทอนเป็นจำนวนครั้งที่ใช้เสพ โดยประมาณว่าการเสพแต่ละครั้งใช้เฮโรอีนครั้งละ 1 คั้ว หรือประมาณ 0.05 กรัม เฮโรอีนจำนวนนี้จะเสพได้ถึง 100-120 ล้านครั้ง ซึ่งจากการประมาณการผู้ติคเฮโรอีนในประเทศไทย (ตารางที่ 9) มีผู้ติคเฮโรอีนประมาณ 214,180 คน ดังนั้นโดยเฉลี่ยผู้ติคเฮโรอีนจะเสพเฮโรอีนวันละ 1-2 คั้ว ซึ่งการประมาณการตรงนี้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. โดยที่ประมาณการของ อัมมาร สยามวาลา และ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (2534) นั้นประเมินว่าจะมีการเสพเฮโรอีนในประเทศปีละ 37 คัน ซึ่งเป็นตัวเลขที่น่าจะสูงเกินไป สำหรับมูลค่าของเฮโรอีนจำนวน 5-6 คัน ซึ่งถ้าจะขายในราคาขายปลีกแล้วราคาเฉลี่ยทั่วประเทศจะอยู่ระหว่างตัวละ 50-150 บาท (กองวิชาการและการต่างประเทศป.ป.ส. 2539) ในการประเมินจึงขอใช้ราคาเฉลี่ยกลางที่ตัวละ 100 บาท ดังนั้นมูลค่าของการเสพภายในประเทศคกประมาณปีละ 10,000-12,000 ล้านบาท ซึ่งราคาตรงนี้จะแตกต่างค่อนข้างมากถ้าคิดในราคาขายส่ง ราคาเฮโรอีนจะเพิ่มเป็นเท่าตัวในการขายแต่ละช่วงของผู้เสตติค ซึ่งพฤติกรรมกรรมการบริโภคเฮโรอีนมักจะเป็นการซื้อในหน่วยย่อย และซื้อบ่อยๆ มากกว่า

ถ้าประมาณการมูลค่าการบริโภคเฮโรอีน โดยใช้ค่าเฉลี่ยในการเสพติคต่อวันของผู้เข้ารับการบำบัดรักษานั้น สำหรับผู้เสพเฮโรอีนจะใช้จ่ายเงินในการซื้อเฮโรอีนประมาณวันละ 174.83 บาท (ตาราง 10) พบว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อเฮโรอีนปีละ 13,667 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าดังกล่าวสูงกว่าวิธีการประเมินข้างต้นเล็กน้อย ดังนั้นจึงขอปรับการประเมินเป็นมูลค่าการบริโภคเฮโรอีนภายในประเทศอยู่ระหว่าง 10,000-13,667 บาทต่อปีในช่วง 2536-2537

- การจับกุม จากตัวเลข การจับกุมเฮโรอีน พบว่าตั้งแต่ปี 2527-2537 นั้นการจับกุมเฮโรอีนอยู่ในช่วง 1-2 คัน เท่านั้น และถ้าพิจารณาเฉพาะปี 2537 พบว่าสามารถจับกุมของกลางได้เพียง 1 คันเท่านั้น

- การส่งออกเฮโรอีน สามารถประมาณการได้จากการนำเข้าหักด้วยการบริโภคภายในประเทศและการจับกุม ดังนั้น จึงเหลือปริมาณเฮโรอีนที่ส่งออกประมาณ 42-43 คัน ในปี 2537 ซึ่งเมื่อ คิตราคาส่งออกที่ราคา fob กรุงเทพ จะเป็นมูลค่าของการส่งออกประมาณ 6,600-8,000 ล้านบาท ซึ่งราคาตรงนี้น้อยกว่ามูลค่าการเสพเฮโรอีนในประเทศ ทั้งที่ปริมาณต่างกันมากเพราะเป็นการขายที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก ดังได้กล่าวแล้วว่า จะมีการเพิ่มราคาในแต่ละทอดของการขายเกือบเท่า

ตัว และสำหรับการขายในตลาดต่างประเทศ ถ้าขายโดยรวมถึงการขนส่งจนถึงตลาดต่างประเทศคือขายในราคา cif แล้วจะพบว่า มูลค่าการส่งออกในตลาดสหรัฐอเมริกาจะกลายเป็นเกือบสองแสนล้านบาททันที (โปรดดูราคาเฮโรอีนในตลาดสหรัฐอเมริกาในตารางที่ 4)

เมื่อรวมมูลค่าการขายเฮโรอีนจะเป็นวงเงินทั้งสิ้น 16,600 ถึง 21,667 ล้านบาท เมื่อหักด้วยราคานำเข้าที่ชายแดนภาคเหนือ เฮโรอีน 50 ตันคิดเป็นมูลค่า 4,645-6,430 ล้านบาท ดังนั้นมูลค่าเพิ่ม (Value added) ในการค้าเฮโรอีนอยู่ในวงเงินประมาณ 11,955-15,237 ล้านบาท ในการคำนวณนี้ได้ตัดส่วนที่การที่พ่อค้าคนไทยขายเฮโรอีนในราคา cif นั่นคือราคาที่จุดปลายทาง ซึ่งราคาเฮโรอีนจะเพิ่มขึ้นอีก 20-30 เท่าในตลาดสหรัฐอเมริกาดังกล่าวข้างต้น

มูลค่าการบริโภคเฮโรอีนภายในประเทศ	10,000-13,667	ล้านบาท
มูลค่าการส่งออกเฮโรอีนที่ fob	6,660-8,000	ล้านบาท
รวม	16,600-21,667	ล้านบาท
หักมูลค่าการนำเข้า	4,645-6,430	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน	12,955-15,237	ล้านบาท

ตารางที่ 4 Heroin Price in the United State (National Range Per Kilogram)

Source	1993	1994
Southeast Asian Heroin	\$ 150,000 - \$250,000	\$ 100,000 - \$260,000
Southwest Asian Heroin	\$ 70,000 - \$200,000	\$ 75,000 - \$200,000
South American Heroin	-	\$ 85,000 - \$180,000
Mexico Heroin	\$ 50,000 - \$250,000	\$ 50,000 - \$250,000

Source : National Narcotics Intelligence Consumers Committee, 1995 The Supply of Illicit Drugs to the United States, August 1994, p 31.

กัญชา

การผลิต

กัญชาเป็นพืชล้มลุก ที่ปลูกและบำรุงรักษาได้ง่าย ให้ผลรวดเร็ว จึงสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย สามารถปลูกได้ปีละครั้ง โดยสามารถเริ่มปลูกได้ในช่วงเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ใช้เวลา 5 เดือน ดังนั้นจึงสามารถเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ โดยแหล่งเพาะปลูกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในจังหวัด นครพนม สกลนคร และหนองคาย รองลงมาได้แก่ภาคกลาง และจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลภาคใต้ การปลูกกัญชามักจะหลบซ่อนอยู่ในบริเวณป่าลึก ซึ่งเป็นเขตป่าสงวนหรือในเขตทุรกันดารซึ่งการตรวจจับกุมโดยปกติทำได้ยาก หรือบ่อยครั้งที่ชาวบ้านจะปลูกกัญชาในช่วงหลังฤดูทำนาเพื่อเพิ่มพูนรายได้ (อัมมาร สยามวาลา และ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์, 2534)

แต่เดิมก่อนหน้าปี พ.ศ. 2528 ประเทศไทยนับเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายกัญชารายใหญ่รายหนึ่งของโลก โดยจะมีกลุ่มนายทุนที่สนับสนุนการปลูกกัญชา โดยให้ทุนแก่ชาวบ้านก่อน เมื่อเก็บเกี่ยวและขายให้นายทุนก็หักกลบลบหนี้กันไป วิธีการนี้จึงทำให้นายทุนมีขีดความสามารถในการผลิตกัญชาในปริมาณที่แน่นอน ชัดเจน และชาวบ้านก็มีความสะดวกในการดำเนินการ นายทุนเหล่านี้จึงมีชาวบ้านที่อยู่ในเขตอิทธิพลมากมาย เมื่อการปราบปรามกระทำกันอย่างหนักหน่วง ทำให้ปริมาณไร้กัญชาถูกทำลายเป็นจำนวนมาก นายทุนจึงเลิกให้การให้เงินทุนก่อน โดยเปลี่ยนเป็นรับซื้ออย่างเดียวให้ชาวบ้านลงทุนเอง ในช่วงนั้นการผลิตกัญชากระจุกตัวอยู่ใน 3 จังหวัดหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดนครพนม สกลนคร และมุกดาหาร หลังการปราบปรามอย่างหนัก ทำให้การปลูกกัญชา กระจายไปยังพื้นที่ต่างๆมากขึ้น โดยมีการปลูกเป็นพื้นที่เล็กๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการปราบปราม จาก 3 จังหวัดเพิ่มขึ้นเป็น 20-22 จังหวัด (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จังหวัดที่มีการลักลอบการผลิตกัญชาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา

พื้นที่	รุนแรง	ปานกลาง	เบาบาง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครพนม มุกดาหาร สกลนคร		เลย
ภาคเหนือ	เชียงใหม่ ตาก พิจิตร	เชียงราย เพชรบูรณ์	แพร่ ลำปาง
ภาคกลาง		ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี เพชรบุรี
ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช	พัทลุง สตูล	ตรัง กระบี่
รวมทั้งประเทศ 22 จังหวัด	9 จังหวัด	8 จังหวัด	7 จังหวัด

ที่มา : ป.ป.ส.

ถึงแม้ว่าพื้นที่การปลูกกัญชาจะแพร่กระจายออกไปทั่วประเทศก็ตามผลผลิตรวมของทั้งประเทศมีแนวโน้มที่ลดลง จากประมาณการการผลิตกัญชาสดที่รอดพ้นจากการตัดฟันทำลายเฉลี่ยประมาณปีละ 2,500 ตัน ในช่วง 2525-29 เหลือประมาณเฉลี่ยปีละ 800 -900 ตันในปี 2537 อย่างไรก็ตามกัญชาสามารถจะปลูกได้แทบทุกจังหวัดในประเทศไทย โดยที่จังหวัดที่มีการลักลอบผลิตมากที่สุด 3 ลำดับแรกในปี 2537 ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี และมุกดาหาร (รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยประจำปี 2537) โดยกัญชาที่ผลิตจากประเทศไทยมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาดโลกและจากผลการประมาณการปราบปรามพบว่า พื้นที่การลักลอบปลูกกัญชาเริ่มย้ายจากภาคอีสานไปทางตอนเหนือมากขึ้น

สถิติการตัดฟันทำลายกัญชาแสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี 2533-2537 ทาง ป.ป.ส. สามารถตัดฟันทำลายกัญชาได้ในปริมาณเฉลี่ยปีละประมาณ 239 ตัน (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สถิติ การตัดฟันทำลายกัญชา ตั้งแต่ปี 2533-2537

ประจำปี	จำนวน (ก.ก.)
2533	331,765
2534	212,049
2535	192,538
2536	301,058
2537	156,788
เฉลี่ยต่อปี	238,840

ที่มา : รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยประจำปี 2537

สำหรับการจับกุมกัญชาที่เก็บเกี่ยวแล้วทั้งในรูปของกัญชาสดและกัญชาแห้งพบว่า ในปี 2537 สามารถจับกุมกัญชาสดได้ 75 ตัน และกัญชาแห้งได้ 8 ตัน (รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยประจำปี 2537)

กัญชาสดที่เก็บเกี่ยวได้นั้นจะถูกนำไปหั่นและตากแห้ง โดยกัญชาสด 1 กิโลกรัมเมื่อนำไปตากแห้งจะเหลือน้ำหนักเพียงหนึ่งในสี่เท่านั้น แล้วจึงส่งขาย เพื่อลดเนื้อที่และน้ำหนัก และสะดวกในการขนส่ง เพราะโดยปกติการขนส่งกัญชากระทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากเนื้อที่ค่อนข้างใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับยาเสพติดชนิดอื่น ๆ

นอกจากนี้แล้ว จากการปราบปรามพื้นที่การปลูกกัญชาอย่างหนัก ทำให้นายทุนไร้กัญชาต่าง ๆ หันไปสนับสนุนการปลูกกัญชาในพื้นที่ของประเทศใกล้เคียงแทนคือในลาว กัมพูชา และพม่า ประมาณการผลผลิตของประเทศเหล่านี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศลาวซึ่งได้กลายเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ โดยพื้นที่การเพาะปลูกอยู่ตามแนวแม่น้ำโขงด้านตรงข้าม จังหวัดนครพนม - อุบลราชธานี และผลผลิตเหล่านี้จะถูกลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับพื้นที่การเพาะปลูกในกัมพูชา ได้แก่จังหวัด เกาะกง Kampot และ Pouthisat โดยเชื่อว่าผู้ซื้อเบื้องหลังคือ นักค้ากัญชาชาวไทยนั่นเอง (National Narcotics Intelligence Consumers Committee, 1995) ประมาณว่ากัญชาแห้งที่นำเข้ามามีปริมาณปีละหลายร้อยตัน ดังนั้นการค้ากัญชาจึง

เป็นเช่นเดียวกับกรณีของการค้าเฮโรอีนที่ประเทศไทยแม้จะมีการผลิตในประเทศในปริมาณที่ไม่มากนัก แต่ก็เป็นผู้ส่งออกรายใหญ่เพราะมีการนำเข้าจากแหล่งผลิตแหล่งใหญ่โดยเฉพาะจากประเทศลาว และกัมพูชา และส่งออกไปยังต่างประเทศต่อไป

ขบวนการค้ากัญชา

เนื่องจากการค้ากัญชาซึ่งหมายถึงตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการส่งออกไปยังต่างประเทศ มีความจำเป็นต้องอาศัยความชำนาญและมีเครือข่ายที่ใหญ่โต มีการค้าที่ครบวงจร เพราะการค้าแบบอิสระซึ่งมักจะเป็นรายย่อย พวกนี้จะเป็นการค้าสำหรับพวกลูกค้าภายใน หรือลูกค้าในพื้นที่เท่านั้น แต่สำหรับการส่งออกไปขายยังต่างประเทศจะต้องกระทำในปริมาณที่มาก ซึ่งจะต้องอาศัยเครือข่ายที่ใหญ่โตและเงินทุนดำเนินการในปริมาณที่มาก วิวัฒนาการของการค้ากัญชาระดับชาติ เหมือนกับการค้าเฮโรอีน กล่าวคือเริ่มปรากฏเป็นรูปเป็นร่างตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนาม โดยเริ่มมีการจำหน่ายให้กับทหารอเมริกันระหว่างสงครามอินโดจีน จึงเกิดเครือข่ายการค้ากัญชาระหว่างประเทศขึ้น โดยที่มีทหารอเมริกันจำนวนมากเมื่อกลับไปยังประเทศได้ยึดอาชีพการค้ายาเสพติด ซึ่งพวกนี้จะมีเครือข่ายการรับซื้อจากผู้ผลิตในท้องถิ่น

กลุ่มการค้ากัญชาสามารถแบ่งออกเป็นได้ 5 ระดับด้วยกัน กล่าวคือ

1. เกษตรกรผู้เพาะปลูกกัญชา

ซึ่งได้อธิบายในเบื้องต้นแล้วว่าอาจทำในรูปอิสระ หรือรับจ้างนายทุนปลูกโดยได้รับเงินลงทุนในการปลูกก่อน โดยการปลูกกัญชาจะต้องใช้เงินลงทุนประมาณไร่ละ 8,000 บาทโดยเป็นค่า ปุ๋ย และยาฆ่าแมลง ยังไม่รวมค่าพันธุ์และค่าแรงงานที่ใช้ ราคาที่ผู้ปลูกจะได้รับจะขึ้นกับคุณภาพของกัญชา ประมาณว่าชาวบ้านผู้รับจ้างปลูกกัญชาจะมีรายได้จากการปลูกกัญชามากกว่ารายได้จากการปลูกข้าวถึง 10 เท่าตัว อย่างไรก็ตามเนื่องจากชาวบ้านไม่สามารถปลูกเป็นบริเวณใหญ่ได้ เพราะจะทำให้ภัยต่อการจับกุม ดังนั้นส่วนใหญ่จะปลูกเป็นหย่อมๆมีพื้นที่ประมาณ 50-100 ตารางวา ต่อครอบครัว รายได้ที่ได้มาจากการปลูกกัญชาจึงไม่มากนัก โดยราคากัญชาสดที่รับซื้อจะอยู่ระหว่างกิโลกรัมละ 50-200 บาท ขึ้นกับคุณภาพของกัญชา (อัมมาร สยามวาลา และ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์, 2534)

2. นายทุนหรือนักค้ากำไรระดับท้องถิ่น

บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้มีบทบาทในขบวนการค้ากัญชาในฐานะคนกลาง ระหว่างผู้ปลูกกัญชา กับนายทุน เป็นผู้มีหน้าที่เป็นตัวแทนของนายทุนในการจัดหา รวบรวมผลผลิต และรวมทั้งอาจเป็น นักค้ากัญชาอิสระที่จัดหา กัญชาเพื่อส่งให้กับลูกค้าโดยตรง

นอกจากนี้นักค้ากัญชาในระดับนี้มีความสำคัญอย่างมากในความสำเร็จของการค้ากัญชา เพราะจะเป็นผู้ที่ดำเนินการต่างๆในแทบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดซื้อผลผลิตกัญชา และนำมาอัดเป็น แท่ง พร้อมทั้งดำเนินการในเรื่องการจัดหีบห่อในลักษณะต่างๆเพื่อให้รอดพ้นจากการจับกุม ตรวจสอบ เพื่อดำเนินการจัดส่งต่อไป โดยที่ผู้รับจ้างลำเลียง จะได้รับค่าจ้างเป็นครั้งๆไป ผู้รับจ้างอาจจะเป็นผู้รับรู้ว่ากำลังขนส่งอะไรอยู่หรือไม่รู้เลยก็ได้

ในส่วนของการค้ากัญชาท้องถิ่นนั้นมักจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น เช่นเจ้าหน้าทีระดับตำบล หมู่บ้าน เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ไม่ก็นักการเมืองท้องถิ่นหรือหัวคะแนน หรืออาจเป็นพวกที่มีอิทธิพลทางการเงินที่ดำเนินการกีดกันกฎหมาย เช่น หวดยเถื่อน บ่อนการพนัน เป็นต้น และต้องเป็นพวกที่อยู่ในจำพวก นักเลง กล้าได้กล้าเสีย ถึงจะทำให้การค้ากัญชาในระดับท้องถิ่นประสบผลสำเร็จได้ ผลประโยชน์ในการค้ากัญชาของคนกลุ่มนี้คือ ส่วนเหลือของราคาที่สามารถขายให้กับลูกค้า หรือราคาที่ได้รับไต่ต่างจากนายทุนกับราคาที่จ่ายให้กับผู้ปลูก โดยส่วนต่างนี้จะรวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตลอดจนการจ่ายค่าคุ้มครองให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตามเนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูง เพราะใกล้ชิดกับกระบวนการรับซื้อและจัดส่ง คนกลุ่มนี้จึงมักเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างยิ่ง และมีความสามารถในการติดต่อกับผู้รักษากฎหมายในระดับท้องถิ่นให้สามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน นอกจากใช้วิธีติดต่อกันแล้ว ยังใช้วิธีการในทางสังคมสร้างชื่อเสียงให้กับคน ให้มีอำนาจและอิทธิพล ซึ่งก็จะทำให้ได้รับความเกรงใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวและจะต้องเพราะอาจนำปัญหายุ่งยากมาสู่ตำแหน่งหน้าที่ของตนได้ และยังมีการจ่ายผลประโยชน์ให้กัน ขบวนการต่างตอบแทนจึงเกิดขึ้น และทำให้ขบวนการค้ากัญชาดำเนินต่อไปได้อย่างเป็นล่ำเป็นสัน

3. นายทุนกัณฐาระดับกลาง

ซึ่งอาจจะดำเนินการในลักษณะเป็นตัวแทนของนายทุนค้ากัณฐาระดับใหญ่ หรืออาจจะเป็นผู้ที่ดำเนินการค้าเองในลักษณะของกลุ่มอิสระ โดยที่นายทุนกลุ่มนี้มักจะมีกิจการที่ถูกกฎหมายอื่นๆ บังหน้าอยู่ แต่จะมีรายได้หลักจากการค้ากัณฐา โดยที่ธุรกิจอื่นที่บังหน้าอยู่มักเป็นธุรกิจที่จะช่วยให้การส่งออกกัณฐาเป็นไปอย่างเนบเนียน เช่นมีธุรกิจที่เกี่ยวกับการส่งออกเป็นต้น โดยที่การค้าในระดับนี้ ถ้าเป็นการค้าโดยอิสระแล้วปริมาณทางการค้าแต่ละครั้งจะไม่มากนักเป็นการค้าตามลำพัง ในการดำเนินงานจะมีตัวแทนหรือลูกน้อง หรือบางครั้งอาจจะเข้าไปดำเนินการด้วยตนเอง และจะอาศัยกลไก ความสัมพันธ์ที่มีกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรืออิทธิพลทางการเมืองระดับจังหวัดช่วยสนับสนุนการค้ากัณฐาของตน

4. นายทุนค้ากัณฐาระดับใหญ่

มักเป็นพวกที่มีหน้าฉากบังหน้าว่าเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงในการประกอบการ กลุ่มนี้มักจะมีสายสัมพันธ์ถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูง หรือนักการเมืองในระดับชาติ หรืออาจจะเป็นนักการเมืองระดับชาติเสียเอง เป็นพวกที่มีชื่อเสียงในทางสังคม ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จ พวกนี้มักจะอาศัยอิทธิพลทางการเมืองหรืออิทธิพลของเจ้าหน้าที่ระดับสูงเพื่อคุ้มครองการค้ากัณฐาของตน บทบาททางการค้าจะเป็นแกนสำคัญในการจัดหาเงินทุนให้กับผู้ค้าในระดับต่างๆ และเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเจรจาการค้ากัณฐากับต่างประเทศเป็นปริมาณมาก การดำเนินงานจะไม่ดำเนินการด้วยตนเองโดยเฉพาะในขั้นตอนในประเทศ แต่จะอาศัยตัวแทนในระดับต่างๆ ดำเนินงานแทน ซึ่งถ้าพลาดท่าถูกจับกุมก็จะไม่สามารถสวมมาถึงตัวได้ โดยอาศัยอิทธิพลในระดับสูงช่วยในการติดคอนเสีย แต่กลุ่มนี้จะมีเส้นสายที่สามารถติดต่อกับนักค้ากัณฐาต่างประเทศได้

กรณีการฟ้องร้องคดีเสพพิศ กัณฐา ที่โด่งดังมากได้แก่ กรณีที่ ทางการสหรัฐอเมริกา ฟ้องร้องนายทง ศิริปรีชาพงษ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม พรรคชาติไทย ในข้อหาลักลอบนำกัณฐาอย่างต่อเนื่องเข้าสหรัฐอเมริกาในปี 2537 โดยทางการสหรัฐได้บรรยายในคำฟ้องว่า

- ในปี 2520 - 2521 นายทอง ศิริบริหารพงษ์ ดำเนินการจัดส่งกัญชาประมาณ 1-2 ตัน จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เข้าไปจำหน่ายในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยลักลอบขนส่งไปในตู้บรรทุกสินค้าที่ฝากส่งโดยเรือเดินสมุทร
- ในปี 2526 นายทอง ศิริบริหารพงษ์ ได้ขายกัญชาหนักประมาณ 13,000 - 14,000 ปอนด์ ให้แก่ พ่อค้ายาเสพติดในสหรัฐคิดเป็นเงิน 1,300,000 ดอลลาร์สหรัฐ
- ปลายปี 2528 -2529 ที่โรงแรมแมนดาริน ในเกาะฮ่องกงนายทองได้ตกลงกับพ่อค้ายาเสพติดชาวสหรัฐอเมริกาจะส่งกัญชา 28 ตัน ให้เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- ปี 2530 เจ้าหน้าที่กรมศุลกากรสหรัฐอเมริกาพบกัญชาจำนวน 17,000 ปอนด์ บรรทุกอยู่ในตู้คอนเทนเนอร์ที่เมืองคาโมกา รัฐวอชิงตัน
(หนังสือพิมพ์วัฏจักร, 13 สิงหาคม 2538)

สำหรับนายทุนต่างชาติที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ากัญชามากที่สุดได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา ฮ่องกง และสิงคโปร์ จุดเริ่มต้นของการค้ากัญชาระหว่างประเทศเกิดขึ้นหลังการสิ้นสุดของสงครามเวียดนาม ทหารอเมริกันบางคนที่เคยดำเนินการค้ากัญชาในฐานะทัพ ได้หาช่องทางติดต่อกับพ่อค้ากัญชาในเมืองไทยซึ่งเดิมก็เคยติดต่อกับพ่อค้ากันอยู่ เพื่อส่งสินค้าไปขายยังสหรัฐอเมริกา ขบวนการกัญชาระหว่างประเทศจึงเกิดขึ้น กระบวนการค้ากัญชาในประเทศจึงขยายเครือข่ายไปสู่ นายทุนต่างชาติ ดังนั้น ขบวนการค้ายาเสพติดในเมืองไทยที่ดำเนินการเพื่อการส่งออกก็เป็นเพียงเครือข่ายหนึ่งของขบวนการใหญ่ระดับนานาชาติ นายทุนต่างชาติจึงอาจเป็นผู้กำหนดขบวนการค้ายาเสพติดในเมืองไทย

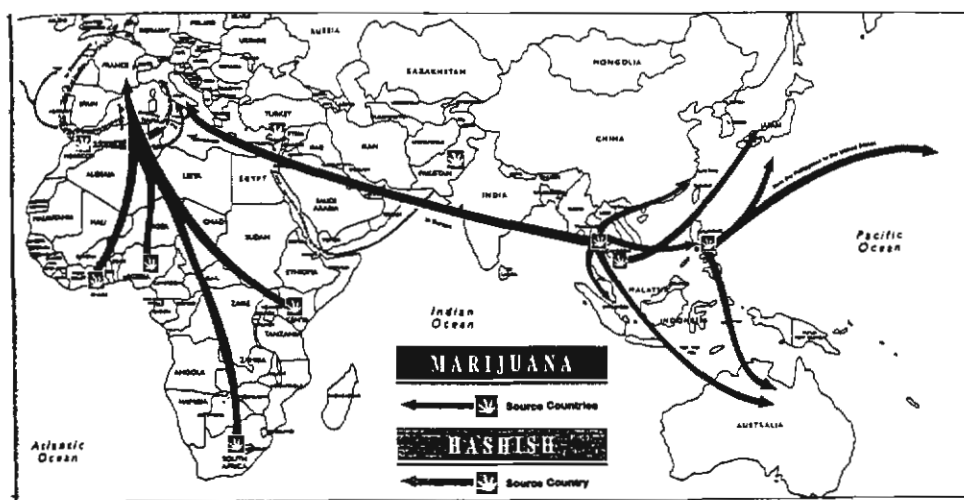
ในเอกสารของ National Narcotics Intelligence Consumers Committee (August, 1995) ได้กล่าวอ้างว่าในช่วงปลายทศวรรษ 1980 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งที่จัดส่งกัญชาไปยังสหรัฐอเมริกาโดยประเทศผลิตในกลุ่มนี้ประกอบด้วย ประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ในรายงานดังกล่าวได้ระบุว่า ผู้อยู่เบื้องหลังการปลูกกัญชาในลาวและกัมพูชา คือ ผู้ลักลอบค้ายาเสพติดชาวไทย ซึ่งจะเป็นผู้สนับสนุนเงินทุน พันธุ์ และกระทั่งวิธีการปลูก โดยจุดของการส่งออกนอกประเทศที่สำคัญในปัจจุบันจะใช้จังหวัดชายแดนทะเลในกัมพูชา คือ เกาะกง ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามจังหวัดตราดของไทย เป็นฐานการส่งออกทางเรือของกัญชาในไทย ลาว กัมพูชา (เนื่องจากกัญชาเป็นยาเสพติดที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้น การส่งออกมักจะส่งไปทางเรือเป็นสำคัญ)

ในเดือนมกราคม 2538 กองทัพเรือไทยจับเรือขนกัญชาได้ในอ่าวไทยมีปริมาณของกลาง
1.5 ตัน (National Narcotics Intelligence Consumers Committee, 1995)

ในช่วงหลังๆ ฟิลิปปินส์ ก็ได้เป็นผู้ผลิตและส่งออกกัญชารายใหญ่เช่นกัน แต่ตลาดของ
ประเทศฟิลิปปินส์จะอยู่ที่ออสเตรเลียและญี่ปุ่น

รูปที่ 5

เครือข่ายการค้ายาเสพติด

ที่มา : National Narcotics Intelligence Consumers Committee (August, 1995 : 61)

รูปที่ 5

เครือข่ายการค้ายาเสพติด

ที่มา : National Narcotics Intelligence Consumers Committee (1994 : 61)

มูลค่าเพิ่มในการค้ากัญชา

ในการประมาณการมูลค่าเพิ่มในการค้ากัญชาจะพิจารณาจากทั้งด้านผู้บริโภคและผู้ผลิตประกอบกัน

จากข้อมูลที่รวบรวมได้พบว่า

• จำนวนผู้ติดกัญชา	326,050	คน (ตาราง 9)
• ค่าใช้จ่ายในการเสพกัญชาเฉลี่ย	30.37	บาท/วัน/คน (ตาราง 10)
• ค่าใช้จ่ายในการเสพกัญชาเฉลี่ย	11,085	บาท/ปี/คน
• รวมมูลค่าการบริโภคกัญชา	3,614	ล้านบาท/ปี

เมื่อคำนวณเป็นปริมาณกัญชาที่ใช้บริโภคในประเทศไทยโดยราคาเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่ 1,200 บาท ต่อกรัม (ราคากัญชาจากตาราง ผู้ติดกัญชาแยกตามรายภาคจากตารางที่ 8) จะเป็นจำนวนของปริมาณกัญชาที่บริโภคในประเทศไทยถึง 3,012 ตัน

เมื่อประเมินตัวเลขทางด้านการผลิตกัญชาสดในปี 2537 ได้ประมาณ 800-900 ตัน หักด้วยสถิติการจับกุมกัญชาได้ประมาณ 75 ตัน จึงเหลือเป็นกัญชาสดประมาณ 725-825 ตัน เมื่อคิดเป็นกัญชาแห้งจะเหลือประมาณ 181-206 ตันเท่านั้น ในปี 2537 ได้มีการจับกุมกัญชาแห้งได้ประมาณ 8 ตัน เหลือเป็นกัญชาแห้งสุทธิ 173-198 ตัน

จากตัวเลขการผลิตภายในประเทศพบว่า มีจำนวนไม่ถึง 10 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณกัญชาที่บริโภคภายในประเทศ จึงคาดว่าปริมาณกัญชานำเข้าสุทธิประมาณ 2,814-2,839 ตัน ซึ่งมีมูลค่าถึง 563-568 ล้านบาท (ราคาขายส่งกัญชาในตลาดประเทศลาว และกัญชาตากประมาณกิโลกรัมละ 200 บาท)

เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเสพกัญชาต่อวันเป็นตัวเลขเฉลี่ยผู้เสพติดที่เข้ารับการรักษาทั่วประเทศ ในการประเมินปริมาณการบริโภคได้ใช้ราคาเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วย จำนวนผู้ติดกัญชาในแต่ละภาค

มูลค่าเพิ่มของการค้ากัญชา ได้จากการใช้ตัวเลขมูลค่ารวมบริโภคกัญชาหักด้วยมูลค่าการนำเข้า ดังนั้น มูลค่าเพิ่มของธุรกิจกัญชาในประเทศไทยประมาณ 3,046-3,051 ล้านบาท

ในการศึกษานี้จะไม่ประเมินในด้านของการส่งออกเพราะจากการศึกษาพบว่า แม้ว่าพ่อค้ากัญชาไทยจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการปลูกกัญชา ทั้งในประเทศลาวและประเทศกัมพูชาก็ตาม แต่ได้มีการเปลี่ยนช่องทางการส่งออกนอกประเทศ ซึ่งแต่เดิมเคยส่งผ่านท่าเรือกรุงเทพ หรือส่งออกจากชายฝั่งประเทศไทยโดยตรง ไปส่งออกที่กัมพูชาแทน โดยที่ไม่มีตัวเลขที่แน่นอนถึงประมาณการการผลิตทั้งในลาวกัมพูชา ในขณะที่เดียวกันทางด้านประเทศที่นำเข้าก็ไม่มีตัวเลขที่แน่นอน เนื่องจากการผลิตกัญชานั้นกระเจาอยู่ทั่วโลก National Narcotics Intelligence Consumers Committee 1995 ได้ประมาณการว่าการผลิตกัญชาในปี 2537 ในโคลัมเบียมีประมาณ 4 พันตัน ในเม็กซิโกมีประมาณ 5.5 พันตัน และในจาไมกา ประมาณ 208 ตัน นอกจากนี้ก็มีการผลิตในบราซิล ปารากวัย เลบานอน โมร็อกโก กานา เคนยา อาฟริกาใต้ แดงเอเชียตะวันออกเฉียง และในกลุ่มหมู่เกาะแปซิฟิก โดยประเทศที่ปลูกกัญชาและมีการส่งออกนอกเหนือจากกลุ่ม ไทย ลาว กัมพูชา ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียง ได้แก่ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ปากีสถาน และ อาฟกานิสถาน

ดังนั้นการส่งออกจากกลุ่มประเทศไทย ลาว กัมพูชา ในช่วงทศวรรษ 1990 นั้น ไม่น่าจะมีปริมาณที่สูงมากนัก แม้ว่า กัญชาในแถบนี้จะได้รับการยอมรับว่าเป็นกัญชาที่มีคุณภาพดี ประกอบกับผลตอบแทนในการค้ากัญชาไม่สูงนักเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าเฮโรอีน ซึ่งได้มีการส่งผ่านทางกัมพูชามากขึ้น

มูลค่าการบริโภคกัญชา	3,614	ล้านบาท
หักมูลค่าการนำเข้า	563-568	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้ากัมพูชา	3,046-3,051	ล้านบาท

ตารางที่ 7 ราคาัญชาแห้งเฉลี่ยในตลาดต่างๆ ปี พ.ศ. 2532

ตลาด	ราคาัญชาแห้ง (บาท ต่อ กิโลกรัม)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	400 - 800
ภาคเหนือ	500 - 1,300
กรุงเทพมหานคร	1,200 - 1,500
ภาคใต้	2,000 - 3,500
มาเลเซีย	5,700 - 6,600
ฮ่องกง	26,000
สหรัฐอเมริกา	50,000 - 80,000

ที่มา : ป.ป.ส. อ้างใน อัมมาร สยามวาลา และ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ 2534

แอมเฟตามีน หรือ ยาม้า

การผลิตและการค้า

ยาม้าเป็นยาที่ก่อให้เกิดอาการประสาทหลอน ทางจิตเวช เรียกว่า Para noid ชนิด Violence คือความหวาดระแวงชนิดที่แสดงออกด้วยความรุนแรง เดิมยาม้าเป็นยาที่ใช้ในทางการแพทย์ในการกระตุ้นคนไข้ที่หมดสติ หรือ ซึมมาก โดยทำเป็นยาของ Dextro Amphetamines หรือที่นิยมเรียกกันว่า Dexedrine

ยานี้หลังจากกินในขนาดปกติ 5-10 มิลลิกรัม ในช่วงเช้าจะออกฤทธิ์ใน 2 ชั่วโมงอยู่นาน 4 ชั่วโมง แม้ว่าจะมีขนาดที่ปกติก็ยังมีอาการอันตรายข้างเคียงที่ไม่ดี คือ ใจสั่น มือไม้สั่น ตื่นเต้น ตกใจง่าย ควบคุมประสาทไม่อยู่ ความดันโลหิตสูง และใจเต้นผิดปกติจะตรวจพบในปัสสาวะที่เป็นกรดภายใน 16-31 ชั่วโมงที่กินยา

ยาม้ามียุทธจักรกระตุ้นสมอง และฤทธิ์ข้างเคียง ทำให้มีน้ำตาลกว้างขึ้นกว่าปกติ และทำให้กล้ามเนื้อปรับเลนส์ตา (Caliray muscle) ของตาสูญเสียสมรรถภาพในการปรับสายตา (Loss Accommodation) ซึ่งทำให้ไม่สามารถปรับโฟกัสระยะทางได้ รถที่วิ่งสวนมาข้างหน้ามันมีความห่างไกลและเร็วมากน้อยเพียงไร

คนที่กินยาฆ่าแมลงครั้งแรกๆ มักจะไม่ค่อยเกิดปัญหา พิษข้างเคียง แต่ต่อมายาฆ่าแมลงเกิดการดื้อยาอย่างรวดเร็ว ขนาดที่กิน 1-2 เม็ดเท่าเดิมไม่เป็นผลในระยะเวลาอันสั้น คนกินจะต้องเพิ่มปริมาณยาสูงมากจนเป็นอันตรายต่อคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาการของโรคจิต กลุ่มคลั่งอาละวาดชนิดมีความหวาดระแวง มีอาการประสาทหลอนและชอบทำร้ายผู้อื่นด้วยความรุนแรงและหลังจากกินยามานานๆ ระยะที่ขาดยาจะมีอาการซึมเศร้า ถ้าไม่ได้รับการรักษา และปล่อยไว้นาน คนไข้มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายจากความซึมเศร้า

ยามามีชื่อเฉพาะว่า แอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีน นั้นถูกระบุว่าเป็นหนึ่งในวัตถุออกฤทธิ์ประเภทที่ 2 ตามความใน พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท 2518 และประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 4 (2520) โดยวัตถุออกฤทธิ์ประเภทนี้ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำเข้า หรือ ส่งออก ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี และปรับตั้งแต่ 1-5 แสนบาท

ในปี 2539 สมัยรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา ได้เปลี่ยนชื่อยาฆ่า เป็นยาบ้า เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชน ได้เห็นถึง อันตรายของยาเสพติด และได้มีการปรับเปลี่ยนประเภทของยาฆ่าเฉพาะเมทแอมเฟตามีน จากความผิดประเภท 2 เป็นความผิดประเภท 1 ดังนี้

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
ผลิต , นำเข้า, ส่งออก	จำคุกตลอดชีวิต	ม.65 วรรค 1
ผลิต , นำเข้า, ส่งออก, เพื่อจำหน่าย	ประหารชีวิต	ม.65 วรรค 2
ครอบครองปริมาณค่าตอบแทนเป็นสารบริสุทธิ์ ไม่ถึง 20 กรัม	ระวางโทษจำคุก 1 ปี -10 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 - 100,000 บาท	ม.67
จำหน่าย หรือ มีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ปริมาณค่าตอบแทนเป็นสารบริสุทธิ์ ไม่ถึง 100 กรัม	ระวางโทษจำคุก 5 ปี -ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 -500,000 บาท	ม.66 วรรค 1
จำหน่าย หรือ มีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ปริมาณค่าตอบแทนเป็นสารบริสุทธิ์ ไม่ถึง 100 กรัม	ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต	ม.66 วรรค 2
เสพ	ระวางโทษจำคุก 6 เดือน -10 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 - 100,000 บาท	ม.91
อุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	ระวางโทษจำคุก 1 ปี -5 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 - 50,000 บาท	ม.93 ทวิ

เรื่องยาม้ากำลังเป็นเรื่องที่มีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย เมื่อมีการเผยถึงสถิติการแพร่ระบาดของยาม้าตามสถานศึกษาในส่วนของกรุงเทพฯ ที่มีมากกว่า 420 โรงเรียนและเมื่อมีการตั้งหน่วยเฉพาะกิจ ในการปราบปรามอาชญากรรมและการแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกประเภทพบว่า ระหว่างวันที่ 18-24 สิงหาคม 2538 รวม 7 วัน สามารถจับกุมคดียาเสพติดได้ 3,435 คดี ผู้ต้องหา 3,735 คน (มติชน 28 สิงหาคม 2538) และการจับกุมของกลางได้หลายล้านเม็ด

จากการสำรวจเพื่อการประมาณการผู้ติดยาเสพติดของ TDRI ปี 2536 พบว่า มีจำนวนผู้ติดยาประมาณ 257,965 คนทั่วทั้งประเทศ โดยกลุ่มที่มีการติดยาเสพติดมากที่สุดได้แก่กลุ่มที่อาศัยในหมู่บ้านและเกษตรกรถึงร้อยละ 65.6 กลุ่มรองลงมาได้แก่ ชุมชนแออัดร้อยละ 6.6 สำหรับคนขับรถบรรทุกซึ่งในอดีตเชื่อว่าเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดสำหรับการเสพยาเสพติดนั้นการสำรวจพบว่าเป็นเพียงร้อยละ 5.9 เท่านั้น

ลักษณะประการหนึ่งของผู้เสพยาเสพติดที่แตกต่างจากการเสพติดประเภทอื่น ๆ คือ มีสาเหตุมาจากการทำงานกล่าวคือ จะได้สามารถทำงานได้มากขึ้นในช่วงที่ยาวนาน ดังนั้น ผู้ติดยาจึงเป็นกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน ได้แก่ เกษตรกร กรรมกร ก่อสร้าง และคนขับรถบรรทุก ดังกล่าวข้างต้น

เนื่องจากว่าผู้เสพยาเสพติดกลุ่มแรกคือ ผู้ขับรถบรรทุก จึงได้มีงานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของคนขับรถบรรทุกมากกว่ากลุ่มคนอื่น ๆ โดยการใช้ยาเสพติดของกลุ่มนี้ก็เพื่อให้สามารถขับรถได้ตลอดคืน หรือขับรถได้อย่างยาวนาน โดยไม่ง่วงหลับ ในหลายกรณีพบว่า นายจ้างหลายรายเป็นผู้ให้คนขับรถบรรทุกใช้ยาม้าเพื่อให้ได้เที่ยวการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้น โดยผู้ขับรถบรรทุกส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้ยาม้าเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ควรใช้ในปริมาณน้อย เช่น ขาเดียว หรือหนึ่งในสี่ส่วนของหนึ่งเม็ด หลายรายเห็นว่า การไม่ใช้ยาม้าทำให้ง่วงและเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ถ้ายังต้องมีอาชีพขับรถบรรทุก หลายรายเห็นว่า คงเลิกใช้ยาม้าไม่ได้ และคิดว่าตนเองไม่ได้ติดยาเมื่อหยุดงานก็ไม่ได้ใช้ยาม้าและไม่มีการทรมานแต่ประการใด

การเสพยาเสพติดของกลุ่มที่ขับรถบรรทุกนั้นยังเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างการทำงานและรายได้ของกลุ่มนี้ด้วย กล่าวคือ คนขับรถบรรทุกจะได้รับเงินเดือนประจำไม่มากนัก เงินรายได้ส่วนใหญ่มาจากค่าเบี่ยเลี้ยงในการขับรถแต่ละเที่ยว (รถวิ่งไปกลับนับเป็น 1 เที่ยว) ซึ่งค่าเบี่ยเลี้ยงดังกล่าวจะขึ้นกับระยะทางในการขับรถ ซึ่งบางครั้งคนขับต้องขับเป็นระยะทางไกล 7-10 ชั่วโมง จึงจะถึงที่หมายแล้วจะต้องรีบขับกลับหลังจากนั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมงในเส้นทางเดิม ซึ่งก่อให้เกิดการพักผ่อนไม่

เพียงพอกับบริบทจึงนิยมใช้ยาม้าเพราะจะทำให้สามารถขับรดได้เป็นเวลายาวนานโดยไม่่วงหลับ ทำให้ทำงานได้มาก ได้ผลตอบแทนสูง ในขณะที่ผู้เสพติดยาเสพติดประเภทอื่น มักจะเสพเพราะอยากลอง หรือเพื่อความสนุกสนานให้ลืมหิวต่าง ๆ ปัญหาการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนี้ของคนขับรดบรรทุกระยะไกลเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก

ดังนั้นพบว่า ผู้เสพติดยาม้า จำนวนหนึ่งคิดว่ายาม้าไม่ใช่ยาเสพติด แต่เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรับประทานเพื่อช่วยให้ทำงานได้นานและมาก ทันทีเวลา ผู้ใช้ยาม้ายังเห็นว่า หากตนไม่ใช่ยาม้าจะทำให้หิวและหลับใน เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย คนกลุ่มเหล่านี้คิดว่าตนเป็น “ผู้เสพยาม้า” ไม่ใช่ “ผู้เสพติดยาม้า”

ในการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานขับรดสิบล้อต่อการแพร่เชื้อเอดส์ ลักษณะการทำงานและวิถีชีวิต (2534) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของคนขับรดบรรทุทุกที่ใช้ยาม้า พบว่า ร้อยละ 88.9 คิดว่า ถ้าไม่ใช่ยาม้าจะทำให้เกิดอุบัติเหตุเนื่องจากเกิดอาการง่วงนอน ร้อยละ 81.6 คิดว่าการใช้ยาม้าเป็นการช่วยเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัวเพราะทำงานได้มากขึ้น โดยคนขับรดสิบล้อในการสำรวจมีปริมาณการใช้ยาเฉลี่ยประมาณวันละ 1 เม็ด

สำหรับกลุ่มเกษตรกรที่พบว่า เป็นกลุ่มที่ใช้ยาม้ามากที่สุดนั้น เป็นพัฒนาการจากการติดยาเสพติดประเภทอื่น ๆ มาก่อน กล่าวคือ กลุ่มนี้เป็นผู้ติดยาแก้ปวดชนิดหนึ่ง ที่มีส่วนผสมของคาเฟอีนอยู่ด้วย ต่อมาทางกระทรวงสาธารณสุขได้ให้บริษัทยาที่นำส่วนผสมของคาเฟอีนออกไปพบว่า การแพร่ระบาดของการใช้ยาม้าในกลุ่มเกษตรกรจะอยู่ในกลุ่มของแรงงานรับจ้างตัดอ้อย และแรงงานรับจ้างกรีดยาง ซึ่งต้องรีบเร่งทำงานอย่างยาวนาน นายจ้างจึงได้ผสมยาม้าในน้ำดื่มให้กับลูกจ้างเพื่อเพิ่มชั่วโมงทำงาน

แอมเฟตามีน นำเข้ามาครั้งแรกโดยบริษัท Burough Welcome มีชื่อเรียกว่า Methedrine โดยจะมีสัญลักษณ์หัวม้าอยู่บนเม็ดยา และมีคำว่า “LONDON” ติดอยู่ด้วยเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า ยาม้า หรือบางคนเรียกว่ายาขยัน เพราะรับประทานแล้วทำให้มีอาการคล่องแคล่วว่องไว ขยันทำงาน ไม่ง่วง ซึม โดยที่ยาม้าในระยะแรกจะมีสารชนิดเดียวผสมอยู่ คือ สารแอมเฟตามีน ซึ่งในปัจจุบันสารชนิดนี้เป็นสารที่กระทรวงสาธารณสุขสั่งห้ามนำเข้าอย่างเด็ดขาด และถูกระบุเป็นยาเสพติดให้โทษ จึงได้มีการเปลี่ยนส่วนผสมยาม้า โดยเพิ่มสารอื่นๆ เข้าไปแทนสารที่ค้นพบมีทั้ง คาเฟอีน และอีเฟดรีน

โดยที่กาแฟอิน และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอีเฟดรีน เริ่มเข้ามามีบทบาททดแทนแอมเฟตามีน ตั้งแต่ในช่วง 2523 - 2524 โดยได้มีการผลิตหัวเชื้อยาม้าขึ้นมา ส่วนสารอีเฟดรีนนั่นจะลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศ เพราะไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศไทย โดยที่ในระยะแรกได้มีการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากจีนและฮ่องกง เพื่อผลิตหัวเชื้อยา และขายด้วยต่อไปยังผู้ผลิตเป็นเม็ด

จากการวิเคราะห์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่า ยาม้าแต่ละชนิดมีตัวยาสำคัญแตกต่างกันไป อาจมีตัวยาสำคัญเพียงตัวเดียว หรือ ผสมกันอยู่หลายตัว โดยทั่วไปจะพบสารเคมีดังกล่าวนี้คือ แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน คาเฟอีน อีเฟดรีน เฟนเอซิลีน และอีโอทาลีน โดยที่กาแฟอิน และอีเฟดรีนจะพบมากที่สุด เพราะวราคาถูกและหาได้ง่าย ความแตกต่างของสารที่ผสมมีผลให้ราคาของยาม้าแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามยาในกลุ่มนี้ทั้งหมดออกฤทธิ์กระตุ้นการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางได้ทำนองเดียวกันกับ แอมเฟตามีน และอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน แต่ความรุนแรงและอาการข้างเคียงจะแตกต่างกันไป

การลักลอบนำเข้าสารอีเฟดรีนเพื่อผลิตหัวเชื้อมีอยู่ 3 จุดใหญ่ ได้แก่ จุดนำเข้าที่ทำเรือคลองเตย จุดนำเข้าตามแนวชายแดนไทย-พม่า ทางด้านตรงข้าม จังหวัดเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน และจุดนำเข้าทางชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคกลางตอนล่างทางด้าน จังหวัดตราด สมุทรสาคร โดยที่จุดนำเข้าที่ทำเรือคลองเตย น่าจะเป็นจุดที่มีจำนวนมากที่สุด อย่างไรก็ตามจุดด้านชายแดนไทย-พม่าเริ่มทวีความสำคัญขึ้น เพราะปรากฏว่า จีนคอนไค่นั้นสามารถผลิตสารอีเฟดรีนได้อย่างมากมาย และกลายเป็นแหล่งส่งออกสารอีเฟดรีนที่สำคัญ

โครงสร้างการผลิตยาม้าแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ (รูปที่ 6) กล่าวคือ

- กลุ่มผู้ผลิตหัวเชื้อ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มหลักก่อนที่การผลิตยาม้าจะแตกตัวไปเป็นการผลิตในขั้นตอนต่างๆ การผลิตยาม้าขั้นตอนนี้ถือว่ายากที่สุด ในปัจจุบันมีรายงานว่ามีการผลิตหัวเชื้อในระดับใหญ่มีประมาณ 5-10 ข่ายงานสำคัญ ทำการลักลอบผลิตในพื้นที่ 10 กว่าจังหวัด ในเขตภาคกลางซึ่งประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร นครปฐม ราชบุรี ปทุมธานี นนทบุรี สระบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี (จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส.)

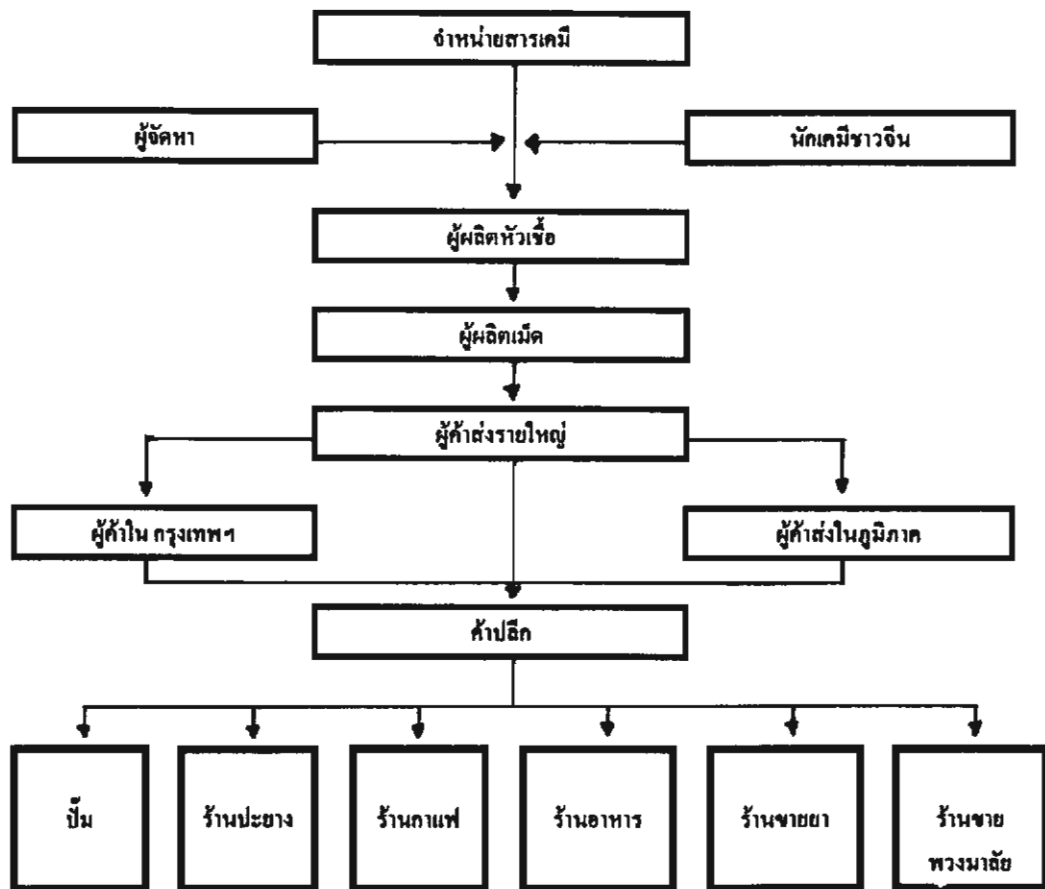
● กลุ่มผู้ผลิตอัดเม็ด กลุ่มนี้จะนำหัวเชื้อยามาผสมกับสารตัวอื่นๆ และแบ่งเพื่ออัดเป็นเม็ดออกมา ได้เกิดการเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้ผลิตอัดเม็ด และแหล่งผลิตอัดเม็ดใหญ่ ๆ อย่างกว้างขวางในทุกภาคของประเทศไทย ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 จังหวัด และกระจายขายไปในจังหวัดใกล้เคียง จนทำให้ปัจจุบันการแพร่ระบาดของยามาเป็นไปทุกจังหวัดในประเทศไทย ทางกรมสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในเรื่องยามาได้ทุกจังหวัดตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา โดยทั่วไปกลุ่มผู้ผลิตอัดเม็ดมักจะดำเนินการค้าส่งด้วย หรือขายให้กับผู้ค้าส่งซึ่งจะเป็นผู้กระจายเครือข่ายทั่วประเทศ จนถึงระดับผู้ค้าปลีก

ระดับของจังหวัดที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของยามาในระดับรุนแรงกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย (รูปที่ 7) โดยจังหวัดเหล่านี้จะเป็นศูนย์กลางการค้ายามาให้กับจังหวัดใกล้เคียง จึงอาจกล่าวได้ว่า ยามานั้นแพร่ระบาดในทุกจังหวัดของประเทศไทยแล้ว

ดังที่ได้กล่าวเบื้องต้นว่า ในมณฑลยูนนานตอนใต้ของจีนได้กลายเป็นแหล่งผลิตอีเฟดรีนที่สำคัญไป จึงได้มีการลักลอบผลิตยามาขึ้นในหมู่นักกลุ่มน้อย โดยเฉพาะในกลุ่มว้า ซึ่งเป็นผู้ผลิตเฮโรอีนที่สำคัญ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการผลิตยามาได้ผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง และสามารถผลิตได้ในปริมาณไม่จำกัด ซึ่งจะทำการผลิตทั้งหมดจนออกมาเป็นเม็ด และจัดส่งเข้ามาขายในประเทศไทย เครือข่ายนี้เริ่มขยายเพิ่มมากขึ้น เพราะการผลิตหัวเชื้อเป็นขั้นตอนที่ค่อนข้างลำบาก เพราะมีกลิ่นเหม็นมาก จำเป็นต้องหาที่ผลิตในแหล่งที่ห่างไกลผู้คน ซึ่งไม่ค่อยสะดวกมากนัก กลุ่มว้าจะอาศัยเส้นทางการค้าเฮโรอีนเป็นเส้นทางหลักในการกระจายสินค้า ซึ่งในช่วง 2539 ราคาเฮโรอีนเพิ่มสูงขึ้นมากจนทำให้ ผู้ผลิตเฮโรอีน หันมาเสพยามาแทน

รูปที่ 6

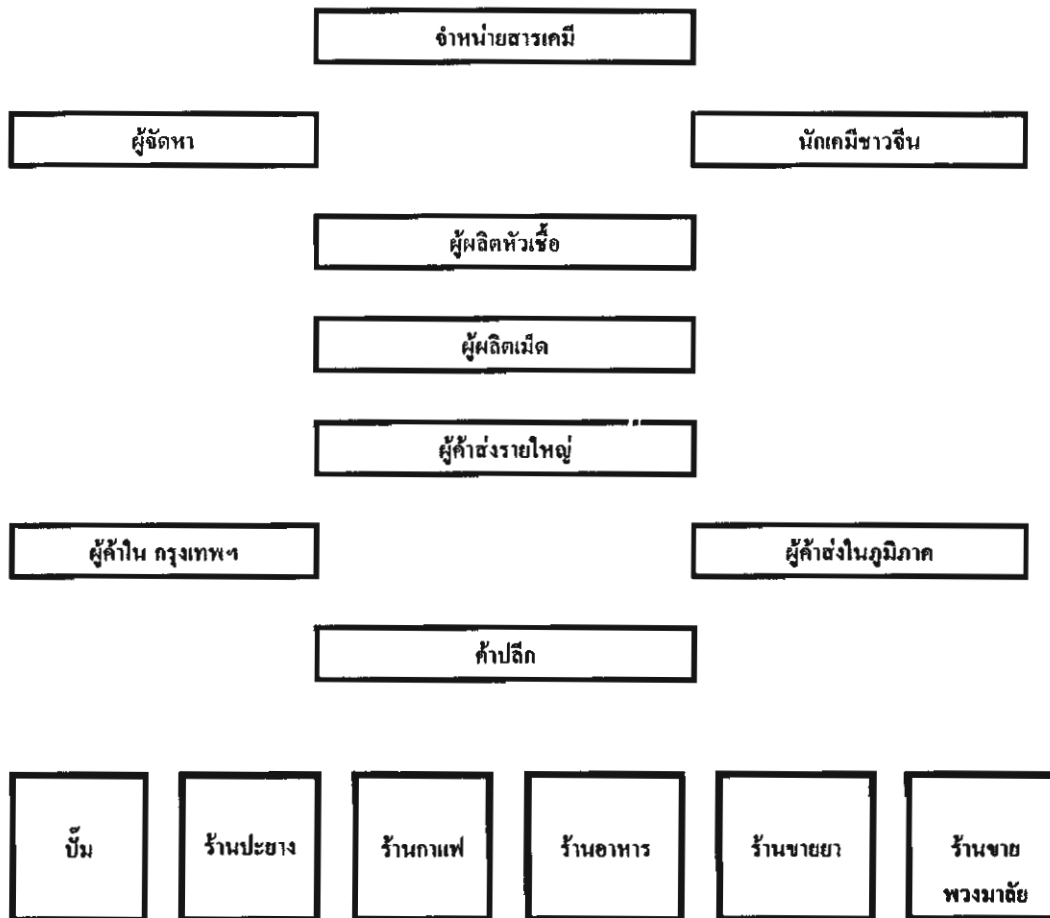
ลักษณะการค้ายาเสพติดในประเทศไทย

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

รูปที่ 6

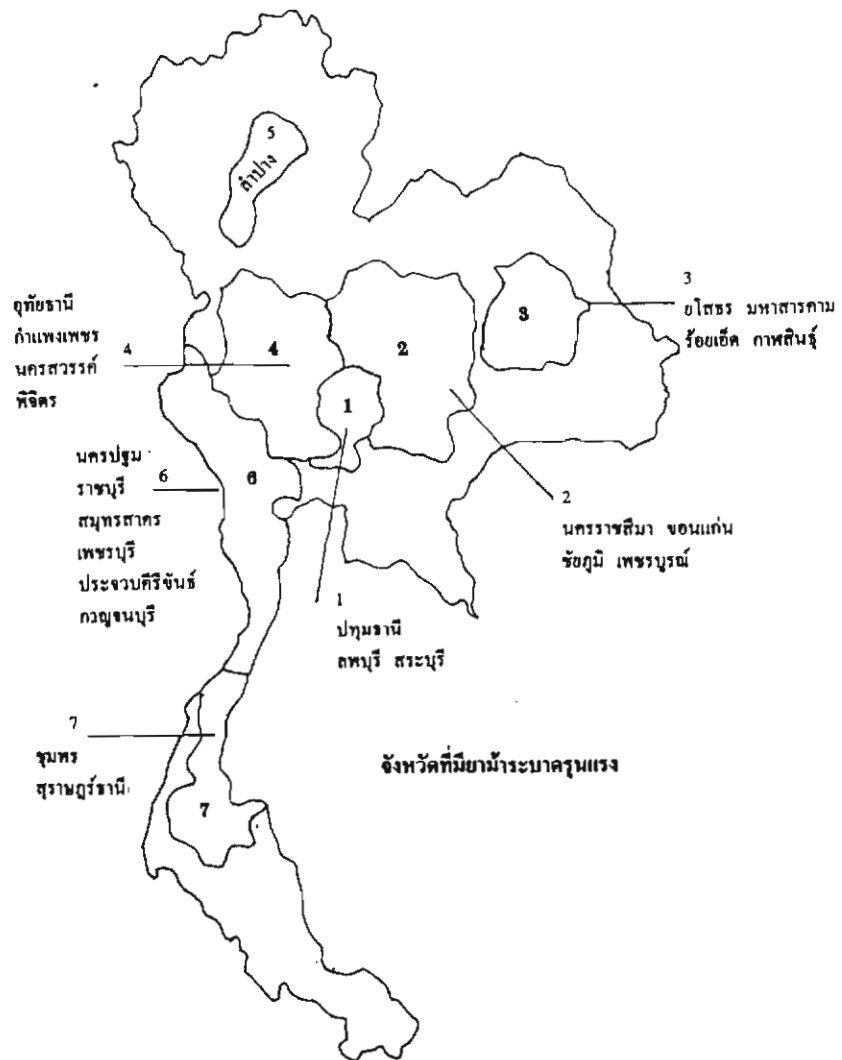
ลักษณะการค้ายาในในประเทศไทย

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

รูปที่ 7

กลุ่มจังหวัดที่มีสถานการณ์ยามาในระดับรุนแรง

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

รูปที่ 7

กลุ่มจังหวัดที่มีสถานการณ์ยาเมาถึงในระดับรุนแรง

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

การแพร่ระบาดของยาบ้า

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้การแพร่ขยายของยาบ้าเป็นไปอย่างรวดเร็วก็คือ ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงพิษภัยของยาบ้า หรือที่เรียกกันในชื่อว่า “ยาขยัน” นั้น เมื่อเสพเข้าไปสามารถทำงานได้มากขึ้น จากทำให้สัมภาษณ์ของเด็กอายุ 15 ปี เรียนอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ 3 ซึ่งเสพยาบ้าเข้าไป บอกว่า

“พอควั่นมันเข้ามุกก็เข้าไปปอดสักหนึ่งนาทีก็นึกว่าจิตใจมันกระปรี้กระเป่า สนุก เรียนก็สนุก เล่นก็หาที่สนุก สนุกทุกอย่าง มันเคลิ้ม เพี้ยนๆ ดุดกันหลายคน ตอนนั้นอยู่ชั้น ม. 2 ก็ไม่ได้คิดว่ามันจะเป็นอะไรหรอก”

หรือเด็กชายวัยเดียวกันได้เล่าว่า

“ผมคิดมานานกว่า 2 เดือนแล้ว แรกๆ เพื่อนให้ดูฟรี ครั้งต่อมาก็ต้องซื้อเฉลี่ยเงินกันคนละ 20 บาท 4 คน ก็ได้มา 1 เม็ด จะแบ่งกันคนละ 1/4 ม้าที่ซื้อมาเรียกว่า 99 พวกรที่มาขายส่วนมากเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียน... เขามาก็จะมาติดต่อเอาให้ลองบอกว่าลองดูเถอะจะทำให้ดูหนังสือแล้วไม่ง่วง ความจำดีขึ้นทำงาน”

อย่างไรก็ตามหลังจากที่เสพไปประยะหนึ่งแล้ว ก็เริ่มมีอาการคิดยา เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง หงุดหงิดง่าย ต้องหาหาเสพติดอีก เพื่อให้ใจสบาย

แนวโน้มการบริโภคยาบ้าภายในประเทศทวีความรุนแรงมากขึ้น และพฤติกรรมการบริโภคจะเปลี่ยนจากการกินมาเป็นวิธีการสูบควัน หรือนิดเข้าเส้นแทนเฮโรอีน ที่มีราคาแพงขึ้นมาก ซึ่งเป็นวิธีการบริโภคของผู้เสพยาเสพติด จุดหมายในการเสพก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นการเสพเพื่อความบันเทิง ความสนุกสนาน กลุ่มเยาวชนมีลักษณะการรวมกลุ่มกันเสพ การเสพยาบ้าในลักษณะของการสูบควันจะให้ผลรุนแรงกว่าวิธีกิน จึงได้ก่อให้เกิดการเสพที่เกินขนาด และก่อให้เกิดผลข้างเคียง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และอาจก่อให้เกิดความคลุ้มคลั่งได้ การนิดยาบ้ามากกว่า 1-2 ครั้งต่อวันจะมีโอกาสสูงที่จะก่อให้เกิดปัญหาทางจิต ในช่วงเวลาไม่ยาวนานก็จะมีอาการทำร้ายผู้อื่นในลักษณะรุนแรง

โครงการอิทธิพลการค้าข้าม

แอมเฟตามีนอาจจะเป็นยาเสพติด (รองจากสารระเหย) ที่มีการแพร่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่สารระเหยนั้นกลุ่มผู้เสพส่วนใหญ่คือ กลุ่มเยาวชน แต่สำหรับแอมเฟตามีนนั้นมีการแพร่ขยายในระดับกว้างทุกสาขาอาชีพมีการเสติดแอมเฟตามีน โดยข้อมูลที่ถูกเปิดเผยออกมา ในช่วงปี 2538-39 พบว่าแอมเฟตามีน ได้แพร่ขยายไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน พบว่ามีการขายข้ามกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันในโรงเรียนต่าง ๆ มากมายทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ขณะเดียวกันตัวเลขการจับกุมผู้ขายข้ามในระดับค้าปลีกและค้าส่งก็มีจำนวนมาก จากตัวเลขการจับกุมนี้มีข้อสังเกตคือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้ามประกอบด้วยบุคคลในทุกวงการอาชีพ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่มีอาชีพหรือสถานะในสังคม โดยที่อาชีพเหล่านี้ อาจจะเป็นอาชีพบังหน้า โดยที่รายได้หลักมาจากการค้าข้าม หรือการใช้อาชีพของตนเพื่อสนับสนุนการค้าข้าม โดยที่กลุ่มอิทธิพลที่เข้ามามีส่วนค้าข้ามประกอบด้วย

- 1) ข้าราชการที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม หรือปราบปรามโดยตรง เช่น ตำรวจ อัยการ
- 2) ข้าราชการทั่วไป ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและทหาร
- 3) กลไกรัฐระดับท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 4) กลุ่มการเมือง เช่น สมาชิกสภาจังหวัด เทศบาล นักการเมืองของระดับชาติ หัวหน้าแผนกการเมือง
- 5) เจ้าของบ่อนผู้ทรงอิทธิพลท้องถิ่น

โดยกลุ่มเหล่านี้ได้ใช้อิทธิพลของตนเองในการสร้างอิทธิพลคุ้มครองพวกของตน โดยอาจจะมีผลประโยชน์โดยตรง เช่น มีการเรียกเก็บส่วย ค่าคุ้มครอง เป็นผู้ค้าโดยตรงแต่ให้ลูกน้องดำเนินการ

กลุ่มค้าข้ามระดับต่าง ๆ ส่วนมีบทบาทและอำนาจเศรษฐกิจในพื้นที่ จากการใช้อำนาจสนับสนุนกลุ่มการเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ โดยอาจเป็นหัวหน้าคณะ กลุ่มค้านี้มักใช้ฐานเศรษฐกิจและสังคมเข้าใกล้ชิดทั้งตำรวจ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายยุติธรรมในพื้นที่ ดังนั้นกลไกรัฐบาลจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและคอยเป็นหูเป็นตาให้และวิ่งเต้นไปยังกลุ่มอิทธิพลเพื่อเชื่อมโยงสู่กลไกรัฐที่เป็นพรรคพวกให้ช่วยเหลือด้านคดี หรือใช้อำนาจรัฐโยกย้ายกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ ผู้ค้าข้ามรายใหญ่หลายรายก็เป็นลูกน้อง หรือ ญาติกับผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น (มติชน 10 กันยายน 2538)

จากคำสัมภาษณ์ของผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ภาค 7 ว่า การจับกุมยาบ้าในเขต 7 ในรอบ 9 เดือน (มกราคม - สิงหาคม 2538) ได้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่พัวพันกับการค้ายาบ้าออกจากราชการไปแล้ว 15 ราย และข้าราชการอีกกว่า 30 ราย (มติชน 23 สิงหาคม 2538)

จากการเปิดเผยของแหล่งข่าวจากศูนย์ ป.ป.ส. ภาคเหนือกล่าวว่า จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเป้าหมายแห่งหนึ่งที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากเป็นแหล่งครบวงจรทั้งด้านการผลิต นำเข้า และเส้นทางการลำเลียง ชนิดของยาเสพติดมีทั้ง ผิ่น กัญชา เฮโรอีน ยาบ้า และสารระเหย ซึ่งการปราบปรามทำได้ยาก เพราะมีนักการเมืองอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง (มติชน 28 สิงหาคม 2538)

โครงสร้างราคาและวงเงินที่เกี่ยวข้อง

ชนิดของยาบ้ามีมากมายหลายชนิด แล้วแต่การผลิตว่าจะใช้เครื่องมือใด เพราะมีกลุ่มผู้ผลิตหลายรายด้วยกันแต่อย่างไรก็ตาม พอที่จะประมาณการต้นทุนการผลิตแอมเฟตามีน และราคาซื้อขายจากแหล่งผลิตได้อย่างคร่าว ๆ โดยประมาณการราคาในปี 2537 พบว่า (มติชน 10 ก.ย. 2538)

ต้นทุน 3 - 5 บาท/เม็ด หรือ ถุง (200 เม็ด) ราคา 600 - 1,000 บาท

ราคาขาย ณ แหล่งผลิต 12 - 15 บาท/เม็ด หรือ ถุงละ 2,400 - 3,000 บาท (ราคาเพิ่มขึ้น 3-4 เท่า)

ราคาขายส่งขึ้นอยู่กับระยะทาง และจำนวนนายหน้าแต่สามารถประมาณการราคาขายส่งในภาคกลางราคาประมาณ 2,000-3,000 บาท/ถุง ส่วนภาคอีสานประมาณ 3,500-3,800 บาท

ราคาขายปลีก 70 บาท / เม็ด ซึ่งพบว่าราคาขายปลีกนี้สูงกว่าราคาผลิตถึง 20 เท่าตัว ตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่ากำไรจากการผลิตยาบ้ามีสูงกว่ายาเสพติดชนิดอื่น ๆ

จากคำให้การรับสารภาพของผู้ค้ายาบ้ารายหนึ่งซึ่งถูกจับกุมในเดือนสิงหาคม 2538 ในจังหวัดพิจิตร (มติชน 25 สิงหาคม 2538) กล่าวว่ารับยาบ้ามาจากเอเยนต์รายหนึ่งใน จังหวัดเพชรบูรณ์

เพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าซึ่งมีทั้งคนขับรถบรรทุก ลูกจ้างกรรมกร และนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ พิจิตร โดยขายมาเป็นเวลานานกว่า 2 ปีแล้ว โดยขยี่ห้อขายมีหลายชนิดคือ

1. ชนิดสีม่วงจะเป็นชนิดอย่างคิพิเศษและฤทธิ์แรง ราคาขายส่งเม็ดละ 40 บาท จำหน่ายปลีกเม็ดละ 80 - 100 บาท ชนิดพิเศษนี้จะขายให้เด็กนักเรียนและคนขับรถบรรทุก สามารถใช้สูดควันได้ ให้ผลรุนแรงมาก เพียง 1 เม็ด จะอยู่ได้นานถึง 15 ชั่วโมง
2. ชนิดสีน้ำตาลจะขายให้พวกลูกจ้าง - คนงาน กรรมกร 1 เม็ดมีประสิทธิภาพอยู่ได้นาน 12 ชั่วโมง ราคาขายส่งเม็ดละ 30 บาท จำหน่ายปลีกเม็ดละ 50 - 70 บาท
3. ในเขตรอบกรุงเทพฯ จากการจับกุมผู้ค้าขยในเขตปทุมธานี มีข้อมูลเปิดเผยถึงราคาขายส่งขยี่ห้อประมาณเม็ดละ 30 บาท และราคาขายปลีกเม็ดละ 70 -100 บาท โดยผู้ค้าส่งที่ถูกจับกุมอ้างว่ารับมาจากแหล่งผลิตในเขตจังหวัดลพบุรี เพื่อนำออกจำหน่ายในตลาดนัดสี่มุมเมืองรังสิต ซึ่งมีลูกค้านิยมเสพขยี่ห้อกันมาก ทั้งกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า และกรรมกรผู้ใช้แรงงานทั่วไป
4. ในเขตจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีรายงานว่าเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายรายใหญ่ โดยเป็นศูนย์กลางการส่งไปจำหน่ายในจังหวัดต่าง ๆ โดยขยี่ห้อที่ผลิตจากจังหวัดลพบุรีมีทั้งหมด 7 สี
 - 4.1 สีส้ม, น้ำตาล และน้ำตาลเข้ม มีราคาขายส่งเม็ดละ 30 - 35 บาท และขายปลีกเม็ดละ 50 บาท
 - 4.2 สีช็อกโกแลต, ม่วง และสีลูกหว้า ขายส่งเม็ดละ 50 - 60 บาท ขายปลีกเม็ดละ 70 - 80 บาท
 - 4.3 ชนิดสีส้ม จะขายให้พวกสามล้อรับจ้าง และนักเรียนที่เริ่มเสพคิใหม่ ๆ ฤทธิ์ไม่ร้ายแรงเหมือน 2 ชนิดแรก 1 เม็ด จะอยู่ได้นาน 5 - 7 ชั่วโมง จำหน่ายเม็ดละ 50 - 70 บาท

ส่วนราคาขายในพื้นที่อื่นเป็นดังนี้คือ (มติชน 25 สิงหาคม 2538)

- ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเคยมีการขายขยี่ห้อกันในราคาเม็ดละ 50 -70 บาท ในช่วงที่มีการรณรงค์ปราบปรามขยี่ห้ออย่างเข้มงวด ราคาขายในพื้นที่ได้เพิ่มขึ้นเป็นเม็ดละ 90 - 100 บาท
- ราคาในเขตภาคเหนือ มีราคาขายส่งมือแรก เม็ดละ 10 บาท มือ 2 ซึ่งจะรับไปจำหน่ายปลีก ซื้อได้ในราคาเม็ดละ 25 - 30 บาท และขายต่อให้ผู้บริโภคไปเสพในราคาเม็ดละ 70 - 80 บาท

สำหรับจำนวนผู้คิขยี่ห้อนั้น สามารถนำมาใช้เพื่อการประมาณการมูลค่าเพิ่มที่เกี่ยวข้องได้ เพราะขยี่ห้อเป็นยาเสพติดที่ผลิตเพื่อใช้ภายในประเทศเป็นหลัก จากจำนวนผู้คิขยี่ห้อที่ได้จากการ

สำรวจของ TDRI ในปี 2536 โดยมีข้อสมมุติว่า ผู้ติดยาจะเสพยาวันละ 2 เม็ด ได้จากค่าใช้จ่ายของผู้เสพยา (ดูตาราง 10) ซึ่งตกวันละ 57 บาท โดยเป็นข้อมูลในการสำรวจของปี 2533 ซึ่งราคายาอยู่ในช่วง 20-30 บาทเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้เสพยาวันละ 2 เม็ด ขึ้นไป ซึ่งจะทำให้สามารถประมาณการการเสพยาในช่วงปี 2536-2537 ประมาณ 188 ล้านเม็ดต่อปี โดยคิดเป็นมูลค่ารวมถึง 13,181-15,064 ล้านบาทต่อปี และเมื่อหักด้วยต้นทุนของสารเคมีที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศโดยคิดที่ราคาประมาณ 3 บาทต่อเม็ด รวมเป็นเงินประมาณ 565 ล้านบาท จะเหลือเป็นมูลค่าเพิ่มของการค้ายาในประเทศไทยประมาณปีละ 12,616.1 - 14,499.1 ล้านบาท

จำนวนผู้ติดยา	257,965	คน
การเสพยาเฉลี่ยต่อปี	188.3	ล้านเม็ด/ปี
ราคายาเฉลี่ยทั่วประเทศ	70-80	บาท/เม็ด
มูลค่าการค้ายาโดยรวม	13,181-15,064	ล้านบาท
หักต้นทุนค่าสารเคมีนำเข้าเฉลี่ย	564.9	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มของการค้ายา	12,616.1-14,499.1	ล้านบาท

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามชนิดของยาเสพติดและภาค*

ชนิด ของยาเสพติด	รวมทั้งประเทศ		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคกลาง		ภาคใต้		กรุงเทพฯ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เฮโรอีน	153,793	100.00	19,079	12.41	12,434	8.08	52,133	33.90	24,320	15.81	45,827	29.80
ฝิ่น	44,361	100.00	29,700	66.95	3,804	8.58	6,073	13.69	2,359	5.32	2,425	5.46
ยาบ้า	221,841	100.00	30,367	13.69	40,681	18.34	97,132	43.78	18,833	8.49	34,828	15.70
กัญชา	320,095	100.00	49,053	15.32	135,077	42.20	69,353	21.67	49,917	15.59	16,695	5.22
สารระเหย	410,697	100.00	42,316	10.30	246,801	60.09	71,784	17.48	36,267	8.83	13,529	3.30
รวม	1,150,787	100.00	170,515	14.82	438,791	38.13	296,475	25.76	131,696	11.44	113,304	9.85

ที่มา : การสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2536

ข้อสังเกต : * ไม่นับรวมผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มชาวประมงน้ำลึก ชาวเขาวัด พหรรณงประจําการ คนขับรถบรรทุกและรถโดยสาร คนขับรถสามล้อและสถานพินิจฯ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ติดตามสภาพคล่อง จำแนกตามชนิดยาเสพติดและกลุ่มอาชีพและกลุ่มสถาบัน

กลุ่มอาชีพหรือสถาบันที่สังกัด		ชนิดของยาเสพติด				
		เฮโรอีน	ฝิ่น	ยาบ้า	กัญชา	สารระเหย
ผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านหรือเคหะถาวร	จำนวน	79,891	40,233	168,968	257,402	368,961
	ร้อยละ	(37.30)	(64.20)	(65.51)	(78.93)	(89.64)
ชาวประมงน้ำจืด	จำนวน	48,019	-	-	-	-
	ร้อยละ	(22.42)	-	-	-	-
ชุมชนแออัด	จำนวน	8,318	35	18,752	16,378	13,030
	ร้อยละ	(3.88)	(0.06)	(7.27)	(5.02)	(3.16)
ชาวเขา	จำนวน	8,040	20,397	-	311	38
	ร้อยละ	(3.75)	(32.55)	-	(0.06)	(0.01)
โรงเรียนและสถานบันการศึกษา	จำนวน	3,209	47	9,090	36,704	22,740
	ร้อยละ	(1.50)	(0.08)	(3.52)	(11.26)	(5.53)
โรงพยาบาลและสถานพยาบาลที่รักษาผู้ติดยา	จำนวน	10,749	312	36	518	234
	ร้อยละ	(5.02)	(0.05)	(0.01)	(0.16)	(0.06)
สถานีตำรวจ	จำนวน	7,639	981	991	1,615	1,716
	ร้อยละ	(3.57)	(1.56)	(0.38)	(0.50)	(0.42)
เรือนจำ	จำนวน	16,950	279	2,252	2,610	511
	ร้อยละ	(7.91)	(0.45)	(0.87)	(0.80)	(0.12)
หญิงบริการ	จำนวน	998	115	4,653	7,320	2,227
	ร้อยละ	(0.47)	(0.18)	(1.80)	(2.24)	(0.54)
แรงงานก่อสร้าง	จำนวน	1,509	-	17,012	1,272	1,288
	ร้อยละ	(0.07)	-	(6.59)	(0.40)	(0.31)
วัดที่รักษาผู้ติดยาเสพติด	จำนวน	28,090	185	6,160	431	457
	ร้อยละ	(13.12)	(0.30)	(2.39)	(0.17)	(0.11)
ทหารกองประจำการ	จำนวน	230	-	-	-	-
	ร้อยละ	(0.11)	-	-	-	-
คนขับรถบรรทุกและรถโดยสารขนาดใหญ่	จำนวน	170	-	15,235	170	-
	ร้อยละ	(0.08)	-	(5.91)	(0.05)	-
คนขับรถโดยสารขนาดเล็ก	จำนวน	-	-	7,186	241	-
	ร้อยละ	-	-	(2.79)	(0.01)	-
คนขับรถสามล้อ	จำนวน	51	76	7,648	1,168	146
	ร้อยละ	(0.02)	(0.12)	(2.96)	(0.36)	(0.04)
สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก	จำนวน	317	-	-	157	255
	ร้อยละ	(0.15)	-	-	(0.05)	(0.06)
รวมทุกกลุ่ม	จำนวน	214,180	62,660	257,965	326,080	411,603
	ร้อยละ	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)

ที่มา : การสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2536

ตารางที่ 10 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อยาเสพติดต่อวันของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำแนกชนิดของ
ยาเสพติด, 2533

ประเภทของยาเสพติด	ค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติดต่อวัน(บาท)
โคเคน	275.00
เฮโรอิน เบอร์ 4	174.83
แอมเฟตามีน	57.52
ฝิ่น	55.65
วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท	34.26
กัญชา	30.37
สารระเหย	17.58

ที่มา : รายงานสถิติเกี่ยวกับยาเสพติดประจำปี 2533

บทสรุป

โดยสรุปแล้วมูลค่าเพิ่มของการค้ายาเสพติดทั้ง 3 ประเภทรวมกันอยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณสามหมื่นกว่าล้านบาท ในปี 2537 โดยเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแล้วพบว่า การค้าเฮโรอีนและการค้าขาม้า มีขนาดที่ใกล้เคียงกันมาก มีประมาณ 1.3-1.5 หมื่นล้านบาท สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ถึงแม้ราคาเฮโรอีนจะสูงกว่าราคายาขาม้าค่อนข้างมาก แต่เมื่อคิดในรูปของสัดส่วนของผลกำไรแล้ว ขาม้ามีสัดส่วนของผลกำไรที่สูงกว่าเฮโรอีนมาก ประกอบกับราคาของขาม้าในปี 2537 มีราคาเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าตัว จากที่เคยขายในราคาเม็ดละ 20-30 บาท ในช่วงปี 2533-2534 กลายเป็นราคาเม็ดละ 70-80 บาท ในปี 2537 ซึ่งมีผลให้สัดส่วนของผลกำไรของขาม้ายิ่งทวีเพิ่มมากขึ้น และมีผลให้ค่าใช้จ่ายของขาม้าเพิ่มจากวันละ 57 บาท ในปี 2533 เป็นวันละ 140-160 บาทต่อวันในปี 2537 บาทต่อวันในปี 2537 ขณะที่ราคาของเฮโรอีนไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ผลที่เห็นได้ชัดของกำไรอันมหาศาลในการค้าขาม้าก็คือ เกิดการเบี่ยงเบนของผู้ค้าเฮโรอีนเข้าสู่การค้าขาม้ามากขึ้น

มูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน	12,955 - 15,237 ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้ากัญชา	3,046 - 3,051 ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้าขาม้า	12,616 - 14,499 ล้านบาท
รวม	28,617 - 32,787 ล้านบาท

ทางด้านของการดำเนินนโยบายของภาครัฐแล้ว ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการปราบปรามการค้ายาเสพติดและการควบคุมพืชเสพติดมาตลอด จนทำให้แหล่งผลิตฝิ่นและกัญชาลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งที่ใกล้แหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน ผลก็คือยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทยอย่างมากมายทั้งในเชิงที่เป็นการบริโภคในประเทศ และการส่งออกนอกประเทศ มาตรการทางด้านการปราบปรามยังคงมีประสิทธิภาพที่ไม่สูงมากนักเมื่อดูจากปริมาณการจับกุม โดยเฉพาะเฮโรอีนอยู่ในราว 1-2 ตัน ซึ่งไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตเฮโรอีนที่คาดว่าจะผ่านเข้ามาในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ป.ป.ส. ได้ดำเนินการใช้มาตรการทางด้านกฎหมายอื่นๆ ประกอบ เช่น มาตรการริบทรัพย์ ซึ่งได้ดำเนินการโดยผ่านพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิด

เกี่ยวกับยาเสพติด 2534 แต่อย่างไรก็ตามการริบทรัพย์นั้นจะต้องผ่านขั้นตอนของศาลอาญาเสียก่อนว่าผู้
นั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจริงจึงจะยึดทรัพย์ได้ ซึ่งขั้นตอนต่างๆ ต้องใช้เวลา จนถึงปัจจุบันนี้
ยังไม่สามารถจะยึดทรัพย์ได้ เป็นเพียงอาชัฏทรัพย์ไว้ชั่วคราวเพื่อรอผลทางคดีอาญาก่อน

ขณะเดียวกัน ป.ป.ส. ได้พยายามผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับการสัฏการฟอกเงินที่มาจาก
การค้ายาเสพติดด้วย แต่ยังคงอยู่ในช่วงของการพิจารณาผ่านร่างกฎหมาย โดยกฎหมายฉบับนี้จะ
สามารถครอบคลุมได้มากกว่ามาตรการการริบทรัพย์ เพราะสามารถเอาผิดกับผู้รับช่วยฟอกเงิน และยัง
สามารถตรวจสอบทรัพย์สินไม่ว่าจะแปรรูปไปกี่ครั้งได้

สำหรับทางด้านการปราบปรามการค้ายาบ้า รัฐบาลชุดนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้จัดตั้ง
หน่วยเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อดำเนินการปราบปรามการค้ายาบ้าซึ่งกำลังแพร่ระบาดไปทั่ว และได้เปลี่ยนชื่อ
ยาบ้าเป็นยาบ้า เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นถึงภัยของยาบ้า พร้อมทั้งได้เพิ่มโทษของการค้ายา
บ้า ซึ่งถูกจัดความผิดไว้ในประเภท 2 ให้เป็นความผิดประเภท 1 ซึ่งมีโทษเท่าการค้าเฮโรอีนและ
สามารถประหารชีวิตได้

ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินมาตรการทางกฎหมายที่เพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากการค้ายาเสพติดให้
ผลตอบแทนสูง ซึ่งทำให้ผู้ค้าสามารถที่จะจ่ายเงินติดสินบนข้าราชการ นักการเมือง เพื่อให้คุ้มครอง
ขบวนการค้ายาเสพติดได้เช่นเดียวกัน จึงเกิดปรากฏการณ์ของการพัวพันของผู้ค้ายาเสพติดกับโครงสร้าง
อำนาจขึ้นตลอดเวลา

ในการจัดระดมความคิดในเชิงนโยบายต่อการค้ายาเสพติดนั้นพบว่า ได้มีการตั้งคำถามถึง
ความจริงใจของผู้มีอำนาจในระดับสูงถึงการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพราะในหลายๆ กรณีด้วยกันการ
ค้ายาเสพติดพัวพันกับผู้มีอำนาจตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน สำหรับมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่
ออกมาใช้นั้นมักจะเกิดจากแรงกดดันภายนอกมากกว่าที่จะเกิดจากภายในขึ้นมา นอกจากนี้แล้วเนื่องจาก
ปัจจุบันมูลค่าการค้ายาเสพติดที่เป็นหมื่นๆ ล้านบาท เกิดจากการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะต้องมีการ
ผลักดันอย่างต่อเนื่องและจริงจังให้ประชาชนตระหนักในปัญหาพิษภัยยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่มี
อัตราการเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดในประเทศ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีกาออก
กฎหมายสัฏการฟอกเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด